

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
ARAP DİLİ VE BELAGATI BİLİM DALI

**AHMED HALİD TEVFİK'İN MİSLE İKARUS ADLI ROMANININ TEKNİK VE
TEMATİK AÇIDAN İNCELEMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Muhammed Lütü AKDAĞ
ORCID: 0009-0005-0754-1357

Danışman
Doç. Dr. Ali EMİNOĞLU
ORCID: 0000-0002-1548-4269

Konya – 2026

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Tez Jüri Üyeleri

Öğrencinin	Adı Soyadı	Muhammed Lütfi AKDAĞ
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı
	Programı	Arap Dili ve Belağatı Bilim Dalı
	Tez Danışmanı	Doç Dr. Ali EMİNOĞLU
	Tezin Adı	Ahmed Halid Tevfik'in Misle İkarus Adlı Romanının Teknik ve Tematik Açından İncelemesi

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan Ahmed Halid Tevfik'in Misle İkarus Adlı Romanının Teknik ve Tematik Açından İncelemesi başlıklı bu çalışma 26/06/2026 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sıra No	Danışman ve Üyeler	
	Unvanı	Adı ve Soyadı
1	Doç. Dr.	Ali EMİNOĞLU
2	Doç. Dr.	Fatih YAVAŞ
3	Doç. Dr.	Rıfat IŞIK
4		
5		

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Etik İlke ve Kurallara Uygunluk Beyannamesi Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	Muhammed Lütfi AKDAĞ
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı
	Programı	Arap Dili ve Belağatı Bilim Dalı
	Tezin Adı	Ahmed Halid Tevfik'in Misle İkarus Adlı Romanının Teknik ve Tematik Açısından İncelemesi

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

ÖZET

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı
Arap Dili ve Belağatı Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

AHMED HALİD TEVFİK'İN MİSLE İKARUS ADLI ROMANININ TEKNİK VE TEMATİK AÇIDAN İNCELEMESİ

Muhammed Lütfi AKDAĞ

Bu araştırmada modern Arap edebiyatçılarından, Ahmed Halid Tevfik'in, bilim-kurgu & distopik roman türündeki "Misle İkarus" (İkarus Gibi) adlı eserinin teknik ve tematik açılardan incelenmesi yapılmıştır.

Çalışma giriş bölümü hariç olmak üzere üç bölümden meydana gelmektedir. Girişte, araştırmanın konusu, sorucu, amacı ve önemine dair açıklamalar yapılmış, çalışma boyunca yararlanılan kaynakların üzerinde durulmuştur. Birinci bölümde Ahmed Halid Tevfik'in hayatı, eserleri ve romancılığıyla alakalı bilgiler verilmiştir. Yine bu bölüm içerisinde Arap edebiyatında roman türünün ve korku edebiyatının gelişimi de ayrı başlıklar içerisinde ele alınmıştır. İkinci bölümde eserin teknik olarak incelenmesi yapılmıştır. Bölüm, romanın tanıtımı ve özeti ile başlamış, daha sonra şahıs kadrosu, mekân, zaman, olay örgüsü, bakış açısı ve anlatıcı, dil ve üslup, anlatım teknikleri gibi başlıklar altında eserin teknik incelenmesi yapılmıştır. Bu bölümde romanın kurgusu hakkında bilgi verilmiş olup, karakterlerin özellikleri kendi başlıkları altında teker teker ele alınmıştır. Eserin yazımında kullanılan anlatım teknikleri tespit edilerek başlıklandırılmış ve örneklerle açıklanmıştır. Üçüncü bölümde romanın tematik çözümlemesi yapılarak eserin distopya ve korku yapısı ele alınmıştır. Yine bu bölüm içerisinde düşünce özgürlüğünün kısıtlanması, ayrımcılık, fert ve toplum çatışması, mantık ve inanç ilişkisi, gelecek korkusu ve bilginin romanda ele alınış şekli eser içerisinden alıntılar yapılarak incelenmiştir. Tematik çözümleme romanda kullanılan zıt unsurların karşılaştırmalarıyla pekiştirilmiş, bu sayede konunun daha iyi anlaşılması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Arap Dili ve Belağatı, Arap Romanı, Distopik Roman, Ahmed Halid Tevfik, Misle İkarus

ABSTRACT

Necmettin Erbakan University, Graduate School of Social Sciences
Fundamental Islamic Sciences
Arabic Language and Rhetoric
Master Thesis

AN EXAMINATION OF AHMAD KHALED TAWFIK'S NOVEL LIKE ICARUS FROM TECHNICAL AND THEMATIC PERSPECTIVES

Muhammed Lütfi AKDAĞ

This research examines the science fiction and dystopian novel "Like Icarus" by Ahmed Khalid Tawfiq, a modern Arab literary figure, from both technical and thematic perspectives.

The study consists of three sections, excluding the introduction. The introduction explains the subject, question, purpose, and significance of the research, and highlights the sources used throughout the study. The first section provides information about Ahmed Khalid Tawfiq's life, works, and his novelism. This section also addresses the development of the novel genre and horror literature in Arabic literature under separate headings. The second section provides a technical analysis of the work. It begins with an introduction and summary of the novel, followed by a technical analysis of the work under headings such as characters, setting, time, plot, point of view and narrator, language and style, and narrative techniques. This section provides information about the novel's structure, and the personalities of the characters are discussed individually under their own headings. The narrative techniques used in the writing are identified, categorized, and elucidated with examples. The third section provides a thematic analysis of the novel, examining its dystopian and horror elements. This section also examines the restriction of freedom of thought, discrimination, the conflict between the individual and society, the relationship between logic and belief, the fear of the future, and the way knowledge is handled in the novel, using excerpts from the work. The thematic analysis is reinforced by comparisons of the contrasting elements used in the novel, aiming to facilitate a better understanding of the subject.

Keywords: Arabic Language and Rhetoric, Arabic Novel, Dystopian Novel, Ahmad Khaled Tawfik, Like Icarus

ÖN SÖZ

Arap edebiyatı şiirleri ve güzel söz sanatları ile bilinen tarihin en eski ve içeriği en zengin hazinelerinden birisi olmuştur. Bu edebiyat zamanının getirdiği akımlara da ayak uydurmasını bilmiş ve XIX. yüzyılın sonlarında Batılı türdeki eserlerin tercümesiyle ilk adımlar atılmıştır. İlk tercümeler arasında yer alan roman türü zamanla Arap edebiyatçılarının ilgisini çekmiş ve XX. yüzyılın başlarında dünyanın içinde bulunduğu savaş durumu ile milli temalar içeren ilk örnekler verilmiştir. Giderek daha çok örneği görülen bu tür çağa da ayak uydurmuş ve günümüz temaları eserlerde yerini almaya başlamıştır. Yeni temalar işlenmeye ve anlatım teknikleri kullanılmaya başlanmış artık Arap romancılığında modern çağ başlamıştır.

İşte bu çağın güzide edebiyatçılarından olan Mısırlı Ahmed Halid Tevfik, korku, bilim-kurgu ve distopik roman türünde gelişmiş manada ilk romanları kaleme alarak yeni bir sayfa açmıştır. Çalışmamızın konusunu teşkil eden ve edebiyatçıya ödül kazandıran “Misle İkarus” (İkarus Gibi) adlı eseri de bu örnekler arasındadır. Eser teknik kurgusu, bilgi derinliği ve ışıltı tuttuğu toplumsal sorunlar nedeniyle yazarın eserleri arasında kendine oldukça farklı bir yer edinmiştir. Ahmed Halid diğer eserlerine nazaran bu romanında karakterler üzerinden kendini okuyucularına daha çok yansıtmış ve onlarla hikayesini paylaşmayı da hedeflemiştir.

Araştırma ilgili romanın teknik ve tematik açılarından incelemesi üzerine olacaktır. Çalışma, “Giriş” bölümünün ardından gelen, “Ahmed Halid’in Hayatı ve Eserleri”, “Romanın Teknik Olarak İncelemesi” ve “Romanın Tematik Olarak İncelemesi” şeklinde üç ana bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde araştırmanın konusu, amacı ve önemi ele alınmış olup çalışma boyunca yararlanılan kaynaklara dair açıklamalar yapılmıştır. Birinci bölümde ise Ahmed Halid’in hayatı, edebi şahsiyeti ve romancılığı ele alınarak ön bilgi verilmiştir. Yine bu bölüm içerisinde Arap edebiyatında roman türü ve korku eserlerinin gelişimine kısaca değinilmiştir. İkinci bölümde romanın tanıtımı ve özeti yapılmış ardından, şahıs kadrosu, mekân, zaman, anlatıcı ve olay kurguları incelenerek ileriye taşınmıştır. Ayrıca eserin dil ve üslubuna dair tespitler yapılmış olup, roman boyunca başvurulan anlatım teknikleri ayrı başlıklar altında sıralanmıştır. Üçüncü bölümde ise yazarın eserde ele aldığı temalar tespit edilmiş ve ayrı başlıklar altında örnekler verilerek tahlilleri yapılmıştır.

Yüksek lisans eğitimim ve araştırmam boyunca bana bilgisi, tecrübesi ve anlayışıyla yol gösteren danışmanım, Doç Dr. Ali Eminoğlu’na teşekkürü borç bilirim.

Muhammed Lütfi AKDAĞ

Mayıs 2026

KISALTMALAR

Bkz. / bkz. : Bakınız

c. : Cilt

Erişim : Erişim Tarihi

Çev. / çev. : Çeviren

TDV. : Türkiye Diyanet Vakfı

ABD : Amerika Birleşik Devletleri

ö. : Ölüm Tarihi

TRANSKRİPSİYON SİSTEMİ

َ	: A, E	ص	: Ş, ş
ِ	: I, İ	ض	: D, d, z
ُ	: U, Ü, O, Ö	ط	: T, t
أ	: ’	ظ	: Z, z
ب	: B, b	ع	: ‘
ت	: T, t	غ	: Ğ, ğ
ث	: S, s	ف	: F, f
ج	: C, c	ق	: K, k
ح	: H, h	ك	: K, k
خ	: H, h	ل	: L, l
د	: D, d	م	: M, m
ذ	: Z, z	ن	: N, n
ر	: R, r	و	: V, v
ز	: Z, z	ه	: H, h
س	: S, s	ي	: Y, y
ش	: Ş, ş		

Verilen transkripsiyon sistemi şahıs isimleri, eser adları ve gerektiğinde bazı terimlerde kullanılmıştır. “Ahmed”, “Mahmud”, “Halid” gibi Türkçede sık kullanılan isimlerin yazımında ya da Türkçeye geçmiş ve kullanımı olan “İkarus”, “Akaşa” gibi yabancı kelimelere transkripsiyon uygulanmamıştır. Harf-i cer ve lâm-ı târifler küçük harflerle yazılmıştır. Transkripsiyonda İSNAD atıf sisteminin transkripsiyonu esas alınmıştır.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	v
ABSTRACT.....	vi
ÖN SÖZ	vii
KISALTMALAR	viii
TRANSKRİPSİYON SİSTEMİ.....	ix

GİRİŞ

1. Araştırmanın Konusu	1
2. Araştırmanın Sorusu.....	3
3. Araştırmanın Amacı	3
4. Araştırmanın Önemi	4
5. Literatür Taraması	5

BİRİNCİ BÖLÜM

AHMED HALİD TEVFİK'İN HAYATI VE ESERLERİ

1.1. Hayatı	7
1.2. Eserleri	9
1.2.1. Romanları.....	9
1.2.2. Hikayeleri.....	12
1.2.3. Çeviri Eserleri	14
1.2.4. Diğer Eserleri	15
1.3. Arap Edebiyatında Romancılık.....	17
1.4. Arap Edebiyatında Korku Türü.....	21
1.5. Ahmed Halid Romancılığı	24

İKİNCİ BÖLÜM

ROMANIN TEKNİK OLARAK İNCELEMESİ

2.1. Romanın Tanıtımı	27
2.2. Romanın Özeti	29
2.3. Romanın Teknik Açından İncelemesi.....	37
2.3.1. Şahıs Kadrosu	37
2.3.1.1. Mahmud es-Semnûdî	37
2.3.1.2. Doktor	46
2.3.1.3. Selva Ümran	48
2.3.1.4. Richard Dwyer.....	51

2.3.1.5. Mustafa Ebu Hassan	53
2.3.1.6. Dr. Partridge.....	55
2.3.1.7. Yan Karakterler.....	57
2.3.2. Mekân	60
2.3.3. Zaman	63
2.3.4. Olay Örgüsü	65
2.3.4.1. Giriş	66
2.3.4.2. Gelişme	66
2.3.4.3. Sonuç	67
2.3.5. Bakış Açısı ve Anlatıcı	68
2.3.6. Dil ve Üslup	69
2.3.7. Anlatım Teknikleri.....	72
2.3.7.1. Öyküleyici Anlatım Tekniği	72
2.3.7.2. Geriye Dönüş Tekniği.....	73
2.3.7.3. Sahneleme Tekniği	74
2.3.7.4. İç Çözümleme Tekniği.....	75
2.3.7.5. Diyalog Tekniği	75
2.3.7.6. İç Monolog Tekniği	76
2.3.7.7. Bilinç Akışı Tekniği.....	77
2.3.7.8. Leitmotiv Tekniği	78
2.3.7.9. Montaj Tekniği	79

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ROMANIN TEMATİK OLARAK İNCELEMESİ

3.1. Distopik Gelecek.....	81
3.2. Düşünce Özgürlüğünün Kısıtlanması	87
3.3. Araplarda Ayrımcılık	90
3.4. Fert ve Toplum Çatışması	93
3.5. Mantık ve İnanç Çatışması.....	97
3.6. Yarın Korkusu.....	101
3.7. Bilginin Bedeli	105
SONUÇ	109
KAYNAKÇA.....	112
EKLER	122

GİRİŞ

Arap edebiyatı her ne kadar şiir ürünleriyle öne çıkmış olsa da rönesans ve aydınlanma çağı sonrası Batıda gelişen yeni edebi türleri de dil çantasına katmayı ihmal etmemiştir. Bu türler arasında tiyatro, makale, deneme gibi nesir tabanlı olanlar Batıda en yaygın kullanımı görmüştür. Bu kullanım o coğrafya insanlarının, bahsedilen dönemde bilgi alma ve işleme ihtiyaçları doğrultusunda gelişmiştir. Şüphesiz bu edebi türlerin en önemlilerinden biri ise romandır. Roman girdiği birçok edebiyatta en temel yapı taşlarından biri haline gelmiştir. Bunun sebepleri arasında potansiyeli ve derinliği gösterilebilir. Zira olay anlatımından betimlemelere farklı içeriklerle kaleme alınabilir ve bilgi odaklı sade bir dil ile ya da estetik anlatım üzerine kurulmuş söz sanatlarıyla şekillendirilebilir. Ahmed Halid Tevfik ise tüm bunları bir araya getirerek Arap romancılığında daha önce yeteri kadar işlenmemiş distopya ve korku türünde eserler vererek bir çığır açmıştır.

1. Araştırmanın Konusu

Araştırmamızın konusu, 1962-2018 yılları arasında yaşamış olan Mısırlı yazar Ahmed Halid Tevfik'in "Misle İkarus" (İkarus Gibi) adlı, distopik roman türündeki eserinin teknik ve tematik açıdan incelenmesi olacaktır. Eser çocukluğundan itibaren normal insanlardan farklı davranışlar göstermekte olan Mahmud es-Semnûdî'nin geçmiş ve geleceği görebilme yeteneğinin ortaya çıkması ve bunun sonrasında başına gelenler üzerine geçmektedir. Bu yeteneği sanılanın aksine onun hayatını oldukça farklı bir yöne sevk etmiş ve beklenmedik olaylar yaşamasına sebebiyet vermiştir.

Çalışmamız işte bu karakterin merkezde olduğu ve Tevfik'in Yunan mitolojisine atıf yaparak adını verdiği romanın incelemesi üzerine olacaktır. Karakterler teker teker ele alınacak olup ana ve yan karakterler olarak ayrılacaktır. Karakterler kendi başlıkları altında yaşadıkları olaylar, psikolojik ve duygusal durumları, roman süresince gösterdiği dönüşümleri ve açıklanmamış ya da boş bırakılmış örgü noktaları ile ayrıntılı şekilde ele alınacaktır. Ana karakterler üzerinde teker teker durulacak olup psikolojik analizleri yapılacak, hikâyeye ve birbirlerine olan etkileri sırasıyla tespit edilerek çalışma içerisinde sunulacaktır. Yan karakterler ise yine benzer şekilde tespit edilecek olup hikâyenin ve ana karakterlerin gelişimine olan katkıları sırasıyla ele alınarak roman karakterleri üzerinde durulacaktır.

Karakterlerinden ardından Mahmud'un etrafında şekillenen olayların gelişimi, yeteneği sonrası ortaya çıkan gelecek öngörülerini ve bunların onun üzerinde yarattığı beklenmedik etkiler tespit edilecektir. Mahmud'un yetenekleri kendi hayatını olduğu kadar başkalarının hayatını da etkileyeceği için yeteneğinin ona biçtiği rol tüm karakterlere dokunmaktadır. Bu nedenle ona en yakın olan karakterlerin hikâye içerisinde geçirdiği değişimler de ele alınacaktır.

Roman, ana hikayesinin yanı sıra Mahmud'un geçmiş ve gelecek öngörülerini ihtiva ettiği için bölümler arasında zaman atlamaları yaşamaktadır. Bu nedenle olay örgüsünün tahlili, ana hikâyenin yanı sıra öngörüler üzerine de olacaktır. Eserin geçtiği mekanlar ve bu mekanların taşıdığı önemler hakkında bilgi verilecek, hikâyenin hangi bakış açısıyla anlatıldığı tahlil edilecektir. Zira hikâye, bir kişinin tüm olayları Mahmud'un çocukluğundan itibaren anlatması ile başlamaktadır. Eserin sonunda ise bu anlatıcının kim olduğu, hikâyeyi hangi konumdan ve perspektiften anlattığı açıklığa kavuşmaktadır.

Bunların yanı sıra son derece anlaşılır ve sade bir anlatım üslubuna sahip olan romanın metni, yazarın tercih ettiği kelimeler ve anlatım teknikleri tespit edilerek çalışma içerisinde sunulacaktır. Hicivli bir üslupla kaleme aldığı eleştirilere dair örnekler verilecek ve yazarın eserlerinde kullandığı dilin özellikleri irdelenecektir.

Ahmed Halid eserlerinde genellikle toplum ve ferdin sorunlarına değinen bir yazardır. Totaliter rejimler, toplum baskısı, ayrımcılık, ırkçılık ve salgın hastalıklar gibi konuları ele alan edebiyatçı bu temaları özellikle de seri romanlarında geniş bir şekilde işlemiştir. Ona göre edebiyat topluma mesaj vermekle ilgilidir ve kendisi de eserlerini bu felsefe üzerine kaleme almaktadır.¹

Araştırmanın üçüncü bölümünde Ahmed Halid'in romanda işlediği bu temalar ele alınacaktır. Eserin incelemesinin ardından, tespit edilen temalar, örnekler verilerek açıklanacak ardından varsa, ilgili konuyla alakalı yan bilgiler verilecektir. Temalar ele alınırken yazarın eleştirilerine, görüşlerine ve onun hakkında ulaşılan bilgilere konuyla ilgili olması halinde yer verilecektir.

Çalışmanın sonunda Ahmed Halid Tevfik'in Misle İkarus adlı romanının teknik ve tematik açılardan incelemesi tamamlanmış olacaktır.

¹ Divanu'l- Arab, "Ahmed Halid Tevfik", *Divanu'l- Arab* (Divanu'l- Arab) (2003).

2. Araştırmanın Sorusu

Çalışmanın ana hatlarını oluşturma açısından, araştırmanın cevap arayacağı soruları belirlemek kritik öneme sahiptir. Araştırmanın içeriğini ve gidişatını belirleyecek olan bu sorulara bulunacak olan cevaplar, kuramsal çerçevenin oluşturulması, bulguların analizi ve varılan sonuçları direkt olarak etkileyecektir.

Bu noktada çalışmanın ana sorusunu şu şekilde belirlemek mümkündür:

Ahmed Halid Tevfik'in bilim-kurgu ve distopya türünde kaleme aldığı Misle İkarus adlı romanının teknik ve tematik özellikleri nelerdir?

Araştırmanın temelini oluşturan bu sorunun içeriğini desteklemek ve daha geniş ölçekte ve doğru bulgulara ulaşabilmek adına aşağıdaki alt sorulara da yanıt aranacaktır:

- Arap romancılık tarihinde distopya türü ne tip bir yere sahiptir ve yazarın işlediği bu konu Arap edebiyatı için neden farklılık arz etmektedir?
- Ahmed Halid Tevfik eserinde işlediği temalar ve ele aldığı konular üzerinden topluma ne tip mesajlar vermiştir?
- Yazarın bu eserinin kendisi açısından taşıdığı farklı bir önemi var mıdır? Varsa bu önem nedir ve esere nasıl yansımıştır?

3. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı modern Arap Edebiyatı hazinesine birçok eser kazandırmış olan Ahmed Halid Tevfik'in, Misle İkarus adlı romanını, teknik ve tematik açılarından, örnekler ve açıklamalar ile tahlil ederek akademik literatüre kazandırmaktır.

Ahmed Halid romanlarında genellikle korku, gerilim, gizem, macera, polisiye, bilim-kurgu ve distopya gibi konuları işlemiştir. Yazarın ele aldığı bu konular Arap edebiyatında çok fazla örneğe sahip olmadığı için kendisine oldukça farklı bir yer edinmesini sağlamıştır. Çalışmanın bir diğer amacı ise yazarın bu farklılık arz eden edebi şahsiyetini, eserleri ve hayatı üzerinden kısaca inceleyerek incelenen romanın daha iyi anlaşılmasını sağlamaya çalışmak olacaktır.

Romanın ana karakterlerinin hikayelerinin, duygu ve düşünce durumlarının tespit ve analiz edilmesi ve eser süresince geçirdikleri kişisel dönüşümlerin üzerinde ayrıntılı şekilde durulması hedefler arasındadır. Bununla beraber yan karakterlerin hem ana karakterlere hem de olay örgüsüne etkisi ele alınacak olup bu sayede şahıs kadrosunun tamamına ışık tutulacaktır.

Ahmed Halid Tevfik bu romanında felsefi ve sorgulayıcı bir bakış açısı benimsemiş ve karakterleri anlama işini bazı noktalarda okuyucuya bırakmıştır. Bu nedenle eserinde okuyucuyu düşünmeye sevk eden, birçok cevaplanmamış soru yöneltmiş ve olay örgüsündeki bazı noktaları boş bırakmıştır. Araştırmamızın amaçlarından birisi de bu sorulara cevap aramak ve boş bırakılan ancak fark edilmeyen noktaları ortaya çıkarmak olacaktır.

Araştırma içerisinde, Ahmed Halid'in romanında kullandığı zaman ve mekân kurgusunun özellikleri tespit edilecektir. Bunun yanı sıra anlatıcının özelliklerini ortaya çıkarmak da çalışmanın hedefleri arasında olacaktır. Bunların yanı sıra yazarın eser süresince birçok farklı ve ilgi çekici anlatım tekniğine başvurduğunu söylemek mümkündür. Araştırmanın diğer bir amacı ise kullandığı bu sıra dışı anlatım tekniklerini inceleyerek ortaya çıkarmaktır.

Ahmed Halid, eserlerinde hem ferdin hem toplumun sorunlarıyla ilgilenen bir yazardır. Totaliter rejimler toplum baskısı, ahlaki çöküş, ayrımcılık ya da düşünce özgürlüğü gibi halkın tamamını ilgilendiren sorunların yanı sıra ferdin iç dünyasını da eserlerine konu edinmiştir. Bu nedenle çalışmanın bir diğer amacı yazarın Misle İkarus romanında hangi temaları ele aldığını tespit etmek ve bunlara örnekler ve açıklamalar üzerinden ışık tutmak olacaktır.

4. Araştırmanın Önemi

Ahmed Halid Tevfik'in Ütopya ve Hazzuke'l-Yevm gibi bazı eserlerinin üzerine bilimsel düzeyde çalışmalar yapılmıştır. İlgili eserler üzerinde bazı akademik tez ve makale çalışmaları yapılmış olup teknik ve tematik analizleri yapılmıştır.²² Ancak diğer eserlerinin aksine Misle İkarus adlı eserinde durum ve manzara anlatımı yerine karakter gelişimi, eserdeki şahıs kadrosunun iç dünyası ve insan psikolojisinin karanlık noktaları gibi potansiyeli geniş ve sınırları belirsiz öğeler üzerinde durması, kendisinin bu eserini incelemeyi gerekli kılmıştır.

Araştırmamız, teknik ve tematik unsurlarını analiz etme suretiyle, Ahmed Halid Tevfik'in ödüllü bu eserini, bilim literatürüne kazandırmak açısından önem arz etmektedir. Eser yalnızca konusu açısından değil, olay örgüsü, şahısların özellikleri, hikâyenin işleyişinde kullanılan anlatım teknikleri ve yazarın eser boyunca ele aldığı temalar itibarıyla oldukça göze çarpmaktadır.

²² Daha ayrıntılı bilgi için bkz. Abdullah Esat Bağcı "Mısırlı Yazar Ahmed Hâlid Tevfik'in Hazzuke'l-yevm Adlı Romanının Teknik ve Tematik İncelemesi"; Asiye Çelenlioğlu "Ahmed Hâlid Tevfik'in Ütopya Adlı Romanında Mısır Toplumsal Hayatının Distopik Yorumu"; Bayram Gül "Ahmed Hâlid Tevfik'in Hayatı, Eserleri ve Edebi Kişiliği"

Yazar, eserlerinde ele aldığı korku, distopya, bilim-kurgu ve insan psikolojisi gibi konular itibariyle modern Arap edebiyatı içerisinde oldukça özgün ve farklı bir konuma sahiptir. Misle İkarus romanında, ferdin üzerindeki toplumsal baskı, distopik gelecek, totaliter rejimler, inanç ve ırk ayrımcılığı gibi temaları işlerken kullandığı hicivli ve keskin anlatısı üzerinden, topluma ve hükümete dair eleştiriler yapmış ve insanlara mesaj vermiştir. Tüm bunların ışığında, yapılan araştırma, Ahmed Halid'in romanda vermek istediği mesajları tespit etmek ve bunu hangi edebi metotlarla yaptığını analiz etmek açısından önem arz etmektedir.

Yazarın Misle İkarus adlı eserinin daha önce yabancı dillere çevirisi yapılmamıştır. Bu nedenle Arap okuyucular ve edebiyat çevreleri dışında pek de tanınmamış bu eserini inceleyerek Türk bilim literatürüne kazandırmak, yazarın ve eserlerinin, Türk okuyucular tarafından tanınmasını sağlamak için önemlidir. Bu sayede, yazarın eserlerinin, Türkçeye yapılacak olan çevirilerinin sayısına da katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

5. Literatür Taraması

Araştırma Ahmed Halid Tevfik'in "*Misle İkarus*" adlı romanının teknik ve tematik tahlili üzerinedir. Bu nedenle bilgi edinilecek en temel kaynak eserin bizzat kendisi olacaktır. Roman baştan aşağı incelenmiş olup araştırmaya konu edinilen unsurlara dair rastlanan bulgular, kullanılacak olan verilerin en temelini oluşturmaktadır.

İkincil en önemli kaynak ise roman tahlili yapılırken ihtiyaç duyulacak açıklamalara ve izlenecek tekniklere tüm incelikleriyle yer veren Nurullah Çetin'in "*Roman Çözümleme Yöntemi*" adlı eseridir. Bu eserin yanı sıra Mehmet Tekin'in "*Roman Sanatı: Romanın Unsurları*" adlı esere de araştırma süresince sıklıkla başvurulmuştur. Bu iki eserin yanı sıra roman türünün tarihçesine, unsurlarına, yazım ve çözüm tekniklerine dair bilgi sağlayan Mustafa Ayyıldız'ın "*Roman*", Şerif Aktaş'ın "*Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş*" ve Hakan Sazyek'in "*Roman Terimleri Sözlüğü Roman Sanatından Yüz Terim*" adlı çalışmalarından ihtiyaç duyulduğu noktalarda yardım alınmıştır.

Yukarıdaki ana eserlerin yanı sıra Bayram Gül'ün "*Ahmed Hâlid Teyfik'in Hayatı, Eserleri ve Edebi Kişiliği*" ve Âyât Şefik Said Amous'un "*el-Menâhî'l-Fenniyye fî Rivâye 'Yûtûbyâ' li'l-Kâtib Ahmed Hâlid Teyfik*" ve adlı yüksek lisans tezlerinden Ahmed Halid'in hayatı, eserleri ve edebi kişiliği hakkında ayrıntılı bilgiler edinilmiştir. Ayrıca yazarın eserlerinin ve edebi şahsiyetinin konu alındığı Rumeysa Yüce tarafından hazırlanmış bir başka yüksek lisans tezi olan "*Çağdaş Arap Edebiyatında Korku Türü*" adlı çalışmadan da

faaydalanılmıştır. Bu çalışmaların yanı sıra Abdullah Esat Bağcı'nın “*Mısırlı Yazar Ahmed Hâlid Teyfik'in Hazzuke'l-yevm Adlı Romanının Teknik ve Tematik İncelemesi*” Asiye elenlioğlu'nun “*Ahmed Hâlid Teyfik'in Ütopya Adlı Romanında Mısır Toplumsal Hayatının Distopik Yorumu*” başlıklı makalelerinden ve Omar Akkam tarafından hazırlanmış “*ağdaş Arap Edebiyatında Arap Baharı Sürecinin Oluşumunu Meydana Getiren Unsurlar*” adlı yüksek lisans tezinin üçüncü bölümündeki Ahmed Halid hakkında verilen bilgilerden de yararlanılmıştır.

Romanın teknik çözümleme aşamalarında Ali Eminooğlu'nun “*Muhammed Hasan Alvân'ın “Mevtun Sağîrun” (Küçük Bir Ölüm) Adlı Romanının Teknik ve Tematik İncelemesi*” ve Ahmed Yıldız'ın “*Murîd el-Beręûsî'nin Raeytu Râmallah İsimli Romanının Teknik ve Tematik İncelemesi*” ile “*Zehrân el-Kâsımî'nin Teğrîbetu'l-Kâfir İsimli Romanının Teknik ve Tematik İncelemesi*” adlı makalelerinin metotlarından yararlanılmıştır. Bu iki makalenin yanı sıra Ejder elik'in “*Distopik Romanlarda Toplumsal Kurgu*” ve Erdal İsmihan'ın “*Bilim Kurguda Temel Kavramlar*” adlı makalelerinden distopya ve bilim kurgu temalarına dair geniş bilgiler elde edilmiştir. Ayrıca Mehmet Din'in “*Zülfü Livaneli'nin Romanlarında Anlatım Teknikleri*” ve İlknur Ay'ın “*Sevinç okum'un Romanlarında şahısların Sunumunda Kullanılan Teknikler*” makalelerinin şahıs ve anlatım teknikleri inceleme yöntemlerinden faydalanılmıştır.

Romanın ismini aldığı İkarus miti ve sembolize ettiği unsurlara dair Azra Erhat'ın “*Mitoloji Sözlüğü*” eserinden faydalanılmıştır. Ayrıca romanda kilit bir nokta görevi üstlenen Akaşık Kayıtlar kavramı ve Helen Blavatsky gibi ismi geçen şahıslar hakkında Rudolf Steiner'in “*Kozmik Hafıza Dünyanın ve İnsanın Tarih Öncesi*” ve Brian Regal'ın “*Sahte Bilim: Eleştirel Bir Ansiklopedi*” adlı eserlerden bilgi edinilmiştir. Türk Dil Kurumu Sözlüğü ve Türkiye Diyanet Ansiklopedisi gibi eserlerden de terimler, tanımlar ve tariheler konusunda yardım alınmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

AHMED HALİD TEVFİK'İN HAYATI VE ESERLERİ

Araştırmanın ilerleyen bölümlerine geçmeden önce yazarın, hayatının ve eserlerinin tanınması, ele aldığı konuları, dünya görüşünü ve hayat yapısını öğrenmek, eseri anlamak konusunda önemli bir noktadır. Edebiyatçının hayatını inceleyeceğimiz bu bölüm 5 farklı başlığa ayrılmıştır. Bunlardan ilkinde yazarın hayatı hakkında genel bir bilgi verilecek ve şahsiyetine ışık tutulacaktır. İkinci bölümde yazarın kaleme aldığı eserlerden türlerine göre sınıflandırılacak ve ilgili alt başlıklar içerisinde haklarında bilgi verilecektir. Üçüncü bölümde Arap edebiyatında romanın gelişimi ele alınacak olup, bu türün gelişim süreci hakkında bilgi verilecektir. Dördüncü bölümde Arap edebiyatında korku türünün yapısına ve yazarlarına yer verilecektir. Beşinci bölümde ise Ahmed Halid'in romancılığına dair bilgiler sunulacaktır.

1.1. Hayatı

Mısır edebiyatçısı Ahmed Halid Tevfik 1962 yılının 10 Haziran'ında Tanta şehrinde orta sınıf bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gözlerini açmıştır.³ Babası Tevfik Ahmed İbrahim'in bir iplik dokuma fabrikasında müdürlük yaptığı bilinmektedir.⁴ Tam adı Ahmed Halid Tevfik Serrac'dır. Çağdaşları ve edebi çevrelerce '*Arrâb Edîbî'r-R'ub* yani "Korku Edebiyatının Babası" lakabı verilmiştir.⁵

Birçok dili iyi bir şekilde konuşabilen babasından ona hem fiziki hem de kültürel yüklüce bir miras kalmıştır. İlköğretimini doğduğu yerde Tanta'da tamamlayan Tevfik, lisede de yüksek notlar almaya muvaffak olunca üniversitede tıp fakültesine kaydolmuştur. 1985 yılında buradan mezun olan Ahmed Halid hayatına bir süre dahiliye doktoru olarak devam etmiştir. 1997 yılında Tropikal Tıp üzerine doktorasını tamamlayan yazar,⁶ bu araştırması sayesinde eserlerine de konu edindiği virüs ve bakteriler üzerine çalışmıştır. Ancak tıp okumadan önce İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümü okumaya istekli olan yazar, nihayetinde bu arzusundan da geri kalmayarak İngilizce, Almanca ve Fransızca dillerinde kendini geliştirmiş ve İngilizcesini oldukça ileri seviyelere çıkarabilmiştir.⁷

³ "Ahmed Halid Tevfik", *Mawdoo3* (Erişim 16 Nisan 2026).

⁴ Bayram Gül, *Ahmed Hâlid Tevfik'in Hayatı, Eserleri ve Edebi Kişiliği* (Ankara: Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2022), 20.

⁵ Rumeysa Yüce, *Çağdaş Arap Edebiyatında Korku Türü* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2020), 30.

⁶ Husn el-'Adem, "el-'Arrâb Ahmed Halid Tevfik", *el-Cezîre* (2025).

⁷ Gül, *Ahmed Hâlid Tevfik'in Hayatı, Eserleri ve Edebi Kişiliği*, 20-21.

Kendisi gibi doktor olan Minâl Hanım ile evlenmiştir ve bu evlilikten Muhammed adında bir oğulları ve Meryem adında bir kızları dünyaya gelmiştir. Çocukları da onların yollarından yürüyerek eczacılık fakültesinden mezun olmuşlardır. Kendisi ve ailesi oldukça mütevazı ve sade bir hayat süren Ahmed Halid'in bu özelliğini 'Amr Muhammed şu sözlerle ifade etmektedir:

*"Bu, onun gibi saygın ve ünlü birinde nadir bulunan bir özelliktir. Onunla yakından ilgilenen herkes bu özelliğini doğrulamış, sürekli sadeliğini ve doğallığını, hatta övüldüğünde bile nasıl utangaç davrandığını belirtmiştir. Genç yaşlı tüm okurlarının görüşlerini arar, yazmaya devam etmek ve repertuarına daha fazla değerli eser eklemek için tavsiye ve duygusal destek ister."*⁸

Ahmed Hâlid, dört defa kalp krizi geçirmiştir.⁹ Yazarın aklı bu deneyiminden sonra ölüm fikri ile meşgul olmuştur. Bu meşguliyet eserlerine de yansımış ve 2011 yılında geçirdiği bir kalp krizi sonrasında 2012 yılında yayımlanan *Kahve bi'l-Yûrânyûm* adlı kitabında kendisinin 3 Nisan'da öğlen namazından sonra defnedileceğini ifade etmiştir.¹⁰ Yazar bu eserinin yayımlanmasından altı yıl sonra yani 2 Nisan 2018 yılında Kahire'de 55 yaşındayken vefat etmiş 3 Nisan 2018 yılında öğlen namazından sonra Tanta'da defnedilmiştir.¹¹

Ahmed Halid yaşamı süresince;

- Tanta Tıp Fakültesinde Öğretim Üyeliği
- Tanta Üniversitesinde Dahiliye Uzmanlığı
- Modern Arap Derneği'nde yazarlık gibi iş faaliyetlerinde bulunmuştur.

Aldığı Ödüller:

- 2016 Yılında Birleşik Arap Emirlikleri'nde düzenlenen uluslararası kitap fuarında "Misle İkarus" adlı romanı en güzel Arapça roman ödülünü almıştır.
- 2018 yılında vefatından sonra ise oğlu Muhammed Bey onun adına Şebâib adlı eserinden dolayı kazandığı yılın en iyi kitabı ödülünü almıştır.¹²

⁸ 'Amr Muhammed, "Mâte Ahmed Halid Tevfik. li'Mâza Kullu Hâzihî'd-Dâcce", I/O (2018).

⁹ Gül, *Ahmed Hâlid Tevfik'in Hayatı, Eserleri ve Edebi Kişiliği*, 25.

¹⁰ Ahmed Halid Tevfik, *Kahve bi'l-Yûrânyûm* (Mısır: Dar-u Lîlâ, 2018), 62.

¹¹ Gül, *Ahmed Hâlid Tevfik'in Hayatı, Eserleri ve Edebi Kişiliği*, 26.

¹² Gül, *Ahmed Hâlid Tevfik'in Hayatı, Eserleri ve Edebi Kişiliği*, 23.

1.2. Eserleri

Çeşitli alanlarda çalışmalar yapan Ahmed Halid hikâye yazımından tercüme, şiirden dergi makalelerine birçok alanda eser vermiştir. Ancak ona şöhretini asıl kazandıran kaleme almış olduğu romanlarıdır. Özellikle de korku, psikoloji ve gizem türündeki romanları yalnızca sayfalarda kalmamış, Netflix tarafından dizi uyarlaması haline getirilerek geniş bir izleyici kitlesine de ulaşmayı başarmıştır.

1.2.1. Romanları

Ahmed Halid Tevfik romanlarını hem “Misle İkarus” gibi tekli hem de “Mâ Verâe’t-Tabî’a” gibi seriler halinde yazıya dökmüştür. Romanlarında sade ve anlaşılır bir üslup benimseyerek herkese ulaşmayı amaçlamış bunun yanı sıra toplumsal sorunlara hicivli bir bakış açısıyla eleştiriler getirerek romanları ile herkesin ilgisini çekmeyi başarmıştır. Edebiyatçının kaleme almış olduğu seri romanları şunlardır:

Mâ Verâe’t-Tabî’a (Doğaüstü): Yazarın bu eseri 1992 yılında ilk kez yayınlanmıştır. Kaleme alınması 22 yıl süren ve 80 eser ihtiva eden bu roman serisi 2014 yılında tamamlanarak yazarın Arap romancılığına kazandırdığı en önemli ve en meşhur eseridir. Mâ Verâe’t-Tabî’a, Mısırlı yazar Dr. Ahmed Halid Tevfik’in, 1959’dan itibaren hayatında yaşadığı doğaüstü olaylar dizisi veya paranormal alem ile bağlantılar hakkında dünyanın dört bir yanından duyduğu hikayeler üzerine kurulu, Mısırlı emekli bir hematolog olan Rifat İsmail’in kurgusal anılarını merkez alan bir fantastik roman serisidir. Eser daha sonra Netflix dizi olarak perdelere uyarlanmış ve Arap ülkelerinde ilgiyle izlenmiştir.¹³

Safari: Batı menşeli bir tabir olan safari, genellikle Batı ülkelerinden Afrika’ya manzara görme amaçlı düzenlenen doğa gezilerinin adıdır. Ahmed Halid bu terimi asıl amacının dışında bir gönderme ile kullanmaktadır. Romanda eserin baş kahramanı olan Mısırlı genç bir doktor ‘Alâ’ Abdu’l-Azîm’in Afrika’da, yaşadığı ve gördükleri neticesinde hayata bakış açısını değiştiren deneyimleri konu alınmaktadır. Seri boyunca salgın hastalıkları sıklıkla ele alan Ahmed Halid, sıklıkla işlediği bu temayı üç romanın ana konusu haline de getirmiştir. 1996 yılında ilk kez yayınlanmaya başlayan bu roman serisi 53 eserden oluşmaktadır, ancak yazarın vefatı nedeniyle tamamlanamamıştır.¹⁴

¹³ Gül, *Ahmed Hâlid Tevfik’in Hayatı, Eserleri ve Edebi Kişiliği*, 34.

¹⁴ İslam Abdullatif İbrahim Muhammed Hamza, “et-Tenâs fi’s-Suhriyyeti’l-Edebiyye an Ahmed Hâlid Tevfik: Dirâse Nakdiyye”, *Mecelletü Buhûsü’ş-Şarki’l-Evsat*, (01 Şubat 2022), 139.

Fântâzyâ: Yazarın bir diğer roman serisi olan bu eser ilk olarak 1995 yılında yayımlanmıştır. Bilim-kurgu ve fantastik öğelerin olduğu bu serisi de oldukça ilgi toplamış ve kendisinin tanınan roman serilerinden biri haline gelmiştir. Seride fiziksel gücüyle ön plana çıkan ‘Abîr Abdurrahman’ın hayali farklı yaşam düzlemlerine yaptığı seyahatler ve bu seyahatlerde yaşadığı maceralar konu alınmaktadır. Romanın ana karakteri bu alternatif yaşam düzlemlerinde Batman, Süpermen ya da Tarzan gibi karakterlerle tanışmaktadır.¹⁵

WWW: Korku, gizem ve bilim-kurgu türünde 5 romandan oluşan bu seride romanın anlatıcısı bir bilgisayar virüsüdür. Seride aslında uzaylı bir yaşam formu olan bir bilgisayar virüsü dünyadaki tüm teknolojik aletlere bulaşmakta ve bunun sonucunda korkunç sırlar ortalığa saçılmaktadır.¹⁶

Yazarın seri romanlarının yanı sıra tekli olarak kaleme aldığı eserleri de vardır. Bu romanlar diğer eserleriyle işlenen temalar ve ele alınan konular bağlamında benzerlik göstermektedir. Ahmed Halid eserlerinin çoğunda benzer üslup ve anlatım tekniklerini benimsemiştir. 5 adet tekli romanı bulunan edebiyatçının ilgili eserleri şunlardır:

Misle Îkârûs (İkarus Gibi): 2015 yılında ilk basımı yapılan bu roman araştırmamızın ana konusunu teşkil etmektedir. Romanın baş kahramanı olan Mahmud es-Semnûdî’nin geleceği görebilmesi ile başlayan hikayesinde başına onun haricinde kimsenin beklemediği şeyleri getirir.¹⁷

es-Since (Bıçak): Gerçekçi ve fantastik öğeleri bir arada barındıran bu korku ve gizem konulu romanın ilk basımı Bloomsbury Qatar Foundation Publishing tarafından 2012’de yapılmıştır. Roman Afaf isimli bir gencin eski bir şeker fabrikasının duvarına spreyle boyanmış noktasız ve harekesiz bir şekilde farklı şekillerde okunabilecek “سبحه” kelimesini yazıp bir trenin önüne atlayarak intihar etmesiyle başlar.¹⁸ Bu sırada şehirde bulunan ve yerel halkı tanımaya çalışan ‘İsâm El-Şerkâvî adlı bir gazeteci bu gizemin peşinde koşarken ortadan kaybolur. Her şey bu noktadan sonra daha gizemli bir hal alır.¹⁹

¹⁵ Muhammed Ahmed Ali, “Fântazyâ er-Rivâyetü ‘Înde’l-İfranc ve’l-‘Arab: A ‘mâlu Ahmed Halid Tevfik Enmûzecen”, *Mecelletü’l-Âdâbü’l-‘İlmiyye* 047/188 (2021), 14.

¹⁶ Ahmed Halid Tevfik, *WWW* (Mısır: Dâru Kayân li’n-Neşr ve’t-Tevzî’, 2018).

¹⁷ Ahmed Hâlid Tevfik, *Misle Îkarus* (Mısır: Daru’ş-Şurûk, 2015).

¹⁸ “es-Since (Rivaye)”, *Owlapps* (04 Mart 2023).

¹⁹ Mesîr Yasin, “Hikâvî el-‘Arab | ‘Es-Since’.. Rihletün fi ‘Alâm ‘el-Baltacât vel-‘Aşvaiyyât”, *el-Watannews* (2018).

Ütopya: Beş bölümden oluşan bu romanın anlatıcı “Av” lakaplı Câbir ve “Avcı” lakaplı ‘Alâ’ olmak iki farklı ana karakteri vardır. Roman gelecekte zenginlerin müreffeh ve arınmış bir ortamda yaşama düşüncesiyle aralarına yüksek bir duvar örerek kendilerini fakir halktan izole etmesiyle başlamaktadır. Üst tabaka sefalet ve hastalık içerisinde yaşayan bu fakir topluluğa “el-Ağyâr” yani “Diğerleri” adını vermektedirler.²⁰ ‘Alâ’ karakteri ise zenginlerden birini öldürerek bir isyan başlatmak istemektedir. Câbir ise bir Ütopya sakini olmasına rağmen Avcı’ya yardım etmektedir. Ancak romanın sonunda ‘Alâ’, Câbir’e ihanet edip onu öldürerek isyan ateşinin ilk kıvılcımını çakmıştır.²¹

fi Memerri’l-Fi’rân (Farelerin Geçidinde): Daru’l-Kerame yayınevi tarafından 2016 tarihinde neşredilen bu roman Ahmed Halid Tevfik’in gizem, korku ve macera türünde kaleme aldığı tekli romanıdır. Yazar, bu eserinde daha önce kaleme aldığı Mâ Verâe’t-Tabî’a serisinin “Ustûratu Arz’u-Zalâm” (Karanlıklar Diyarının Efsanesi) adlı 68. kitabından esinlendiğini belirtmiştir.²² Roman “el-Şerkâvî” adlı bir karakterin komaya girip farklı bir evrende gözlerini açmasıyla başlar. Bu evrende bir meteor dünyaya çarpmış ve dünya atmosferini küllerle kaplayarak güneş ışığını tamamen engellemiştir. “Komutan” lakaplı bir fanatik ise bunun ilahi bir işaret olduğunu savunarak ateş de dahil olmak üzere her türlü ışık kaynağının kullanımını yasaklamıştır. Bu ortamda dehşete düşen romanın baş kahramanı kendilerine “İlluminati”²³ adını veren isyankâr gençlerden oluşan bir gruba katılmış ve olaylar gelişmiştir.

Şeâbîb (Şiddetli Yağmur): Romanın ilk basımı Dâru’ş-Şurûk tarafından 2016 yılında yapılmıştır. Ahmed Halid’in bu tekli eseri diğer romanlarından farklı olarak kasvetli ve gizemli bir hava yerine daha çok macera odaklı bir öykü etrafında şekilleniyor. Roman, Birleşik Devletler’de yaşayan ve Arap kökenli olan Mükerrrem adındaki bir profesörün dünyanın dört bir yanında dağınık halde yaşayan Arapları gittikleri ülkelerin en iyi özelliklerini bir arada topladıkları bir ütopya toplamayı istemesi etrafında şekillenmektedir.²⁴

²⁰ Omar Akkam, *Çağdaş Arap Edebiyatında Arap Baharı Sürecinin Oluşumunu Meydana Getiren Unsurlar* (Şanlıurfa: Harran Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2021), 84.

²¹ Âyât Şefik Said Amous, *el-Menâhî’l-Fenniyye fî Rivâye “Yûtûbyâ” li’l-Kâtib Ahmed Hâlid Tevfik* (Filistin: Câmîatu’n-Necâhî’l-Vataniyye, Yüksek Lisans Tezi, 2021), 155-156.

²² Şeyma Muhammed ‘Avvâd, “Cemâliyyâtü’t-Teşkîlî’s-Sînemâi ve’l-Ma’rif fî Distopya ‘Ahmed Halid Tevfik’ Rivâyeti ‘fi Memerri’l-Fi’rân’ Nemûzecen”, *Mecelletü Bahsü’l-’İlmî fî’l-Âdâb* 24 (01 Ekim 2023), 30.

²³ Latince kökenli olan bu kelime “illuminatus” yani “aydınlanmışlar” sözcüğünün çoğul halidir.

²⁴ Muhammed Suphi Abdulfettah el-Cemmâl, “Edevâtü’t-Teşkîlî’l-Fennî fî Rivâyeti ‘Şeâbîb’ li’l-Kâtib Ahmed Halid Tevfik Dirâse Tahliliyye”, *Mecelletü Külliyyeti’l-Lugati’l-’Arabiyye bi Asyût* 42 (01 Ekim 2023), 1059-1060.

1.2.2. Hikayeleri

Yazara asıl şöhretini kaleme aldığı romanları kazandırmış olsa da Ahmed Halid en çok okunanlar arasına giren birçok hikâye kitabı da kaleme almıştır. Yazdığı hikayeleri romanlarındaki konulara benzer temalar ve unsurlar içermektedir. Daha çok, korku, gizem, macera ve polisiye temalı eserler kaleme alan edebiyatçı bu unsurları kısa hikayelerinde de işlemiştir. Kaleme almış olduğu hikayeler şunlardır:

Sırru'l-Ğurfe 207 (207. Odanın Sırrı): Diamond Book yayınevi tarafından 2008 yılında ilk basımı yayılan bu eser içerisinde 12 adet öykü yer almaktadır. Eser korku, gerilim ve gizem türünde kaleme alınmıştır ve adını içerisindeki bir öyküden almaktadır. Eserin ismini aldığı öykü, bir otelin içerisinde açıklanamayan korkutucu olaylar yaşanmış 207 numaralı odasına Cemal el-Sevaf adlı meraklı resepsiyonistinin girmesiyle başlamaktadır. İlgili öykünün diziyeye uyarlanmış bir hali “Şahid VIP” platformu tarafından yayınlanmıştır.²⁵

el-Hevl (Korku): İlk olarak 2014 yılında basımı yapılan bu hikâye kitabı toplamda 248 sayfa ve 9 öyküden oluşmaktadır. Korku, gerilim ve gizem türünde kaleme alınan bu eser başta bir internet sitesinde müstakil hikayeler halinde yayınlanmış ardından “el-Hevl” adı altında tek bir çatı altında toplanarak Daru'l-Kerame yayınevi tarafından neşredilmiştir.²⁶

Hazzuke'l-Yevm (Bugünkü Şansın): İlk basımı Diamond Book yayınevi tarafından 2008 yılında yapılan bu kitap 95 sayfa hacminde korku, gerilim ve gizem türündeki kaleme alınmış bir hikayedir. Eser burç okuyarak para kazanan Adnan adındaki bir şahsın gazetecilerin dikkatini çekmesi sonucu haberinin yapılmasıyla başlar. Bu süreçte Adnan'ın bir yalancı olarak kötü şöhreti yayılmış bunun sonucunda tutuklanarak gönderildiği hapiste intihar etmiştir. Ancak olaydan günler sonra gazetenin 12 kişilik ekibi içinde Adnan'ın ölümüne yol açıkları için lanetlendikleri yazan birer mektup alır ve olaylar bu noktadan sonra gelişmeye başlar.²⁷

el-Ân Efhem (Şimdi Anlıyorum): Ahmed Halid'in korku, gizem ve macera türünde kaleme aldığı 253 sayfa hacmindeki bu eser 2017 yılında Dâr-u Lîlâ tarafından Mısır'da neşredilmiştir.²⁸ İsmi içerisindeki bir öyküden alan kitap, 13 farklı hikâyeden oluşmaktadır.²⁹

²⁵ May Cevdet, “‘Şahid VIP’ Tatrahu Büster-i Muselsel ‘el-Ğurfetu 207’”, *Filfan* (2022).

²⁶ Ahmed Halid Tefvik, *el-Hevl* (Mısır: Dâr-u'l-Karma, 2015).

²⁷ Abdullah Esat Bağcı, “Mısırlı Yazar Ahmed Hâlid Tefvik’in Hazzuke'l-yevm Adlı Romanının Teknik ve Tematik İncelemesi”, *RumeliDE*, (21 Ağustos 2024), 1114.

²⁸ İman Haşâşine, “Nebzetün ‘an Rivâyet el-Ân Efhem”, *Mawdoo3* (2023).

²⁹ Ahmed Halid Tefvik, *el-Ân Efhem* (Mısır: Daru Lîlâ li'n-Neşr ve't-Tevzî', 2009).

E.S.P (Extrasensory Perception) (Altıncı His): Ahmed Halid'in kaleme aldığı 259 sayfa hacmindeki bu hikâye kitabı, 2017 yılında Dâr-u Lîlâ yayınevi tarafından neşredilmiştir. Adı Hind el-Şifâ'î olan romanın baş kahramanı, normal insanların "Altıncı His" adını verdiği bir yeteneğe sahiptir. Romanın kahramanı bu yeteneğini günlük hayatıyla dengelemeye çalışırken bir yandan da bunu kullanarak gizem, macera ve gerilim dolu olayların içerisine girer. Eser baş kahramanının bir kadın olması ve polislerin çözemediği birçok davayı çözmesi nedeniyle oldukça ilgiyle okunmuştur.³⁰

el-Ân Neftahu's-Sundûk (Şimdi Sandık Açıyoruz): İlk olarak 2007 yılında basılan bu eser 220 sayfa hacmiyle, 24 hikâye ihtiva etmektedir. Eser, bir mahallede yalnız başına yaşayıp ölen ve çevresindeki insanlara karşı aşırı gizemli bir izlenim bırakan "Dr. Gizli'nin" vefatının ardından onlara bir sandık miras bıraktığını söylemesiyle başlar. Sandığı açanlar doktorun hayatı boyunca karşılaştığı gizemli olayları kaydettiğini görürler. Olayları okuyanlar bunların rastgele gerçekleştiğini sansa da birbirleriyle bağlantılı olduğunu keşfederler.³¹

'Akl bilâ Cesed (Vücutsuz Akıl): İlk basımı 2008 yılında Diamond Books tarafından Kuveyt'te yapılan bu eser 188 sayfalık hacmiyle 22 hikâyenin bir araya gelmiş halidir. Gerilim, macera ve polisiye unsurları içeren bu kitabın iki baş kahramanından ilki vücut olarak oldukça sıksa ancak olağan üstü bir zekaya sahiptir. Diğer kahraman ise onun arkadaşısıdır ve zekâ olarak parlak olmasa da oldukça güçlü bir bedene sahiptir.³²

Leste Vaḥdek (Yalnız Değilsin): İlk olarak 2012 yılında Bus ve Tûl yayınevi tarafından neşredilen bu eser "Tik Tok", "Önemli Birisi", "Cinayet Vesveseleri" ve "Hiyam'ın Hikayesi" başlıklı 4 hikâyeden oluşmaktadır. Ahmed Halid'in kaleme aldığı 117 sayfalık bir hacme sahip bu eser korku, gerilim ve gizem türündedir.³³

Lâ Mekân li'l-Melel (Bıkmak Yok!): Ahmed Halid'in vefatının ardından, bir yıl sonra 2019'da Kayân yayınevi tarafından ilk kez neşredilen bu eser, 184 sayfadan meydana gelmekte ve adını yazarın 2016 yılında kaleme aldığı bir makaleden almaktadır. Yazarın siyaset, politika, gündelik olaylar ve kendisi hakkında çeşitli tarihlerde kaleme alıp paylaştığı 23 makalenin bir toplandığı bir kitaptır.³⁴

³⁰ Ahmed Halid Tefvik, *E.S.P (Extrasensory Perception)* (Mısır: Dâr-u Lîlâ li'n-Neşr ve't-Tevzî', 2009).

³¹ Ahmed Halid Tefvik, *el-Ân Neftahu's-Sundûk* (Mısır: Daru Lîlâ li'n-Neşr ve't-Tevzî', 2007).

³² Ahmed Halid Tefvik, *'Akl bilâ Cesed* (Kuveyt: Diaomond Publishing, 2008).

³³ Ahmed Halid Tefvik, *Leste Vaḥdek* (Mısır: Kayân li'n-Neşr ve't-Tevzî', 2012).

³⁴ Ahmed Halid Tefvik, *Lâ Mekân li'l-Melel* (Mısır: Kayân li'n-Neşr ve't-Tevzî', 2019).

el-Luğaz Verâe's-Sutûr: Ehâdîs min Metbahi'l-Kitâbe (Satırların Ardındaki Sır: Yazı Mutfağından Konuşmalar): İlk neşriyatı Daru's-Şurûk tarafından 2017 yılında yapılan bu eser 146 sayfalık bir hacme sahiptir. Ahmed Halid, yazma sanatının incelikleri üzerine kaleme aldığı eserini, “Mutfağın İçinden Makaleler” ve “Mutfağın Dışından Makaleler” şeklinde iki alt bölüme ayırmıştır. Yazar, her bir bölüm içerisinde, esprili ve okuyucuyu düşünmeye sevk eden bir üslupla, kendisi de dahil olmak üzere edebiyata ve edebiyatçılara eleştiriler yöneltilmektedir.³⁵

Efrâhu'l-Makbera (Mezarlık Sevinçleri): Ahmed Halid'in korku, gerilim ve gizem türünde kaleme aldığı 9 hikâyeden oluşan 240 sayfalık hacme sahip bu kitap, ilk olarak 2018 yılında Daru'l-Kerame tarafından neşredilmiştir. “Neolojizm”, “Bu Akşamki Randevumuz”, “Bataklık Katili”, “Diğeri”, “10 İşaret”, “Vampir Düşmanları Kulübü”, “Dinlemek”, “Hişam Bir Sırdan Korkuyor” ve “Oturumdan Sonra” başlıklı, farklı uzunluklardaki bu hikayeler her ne kadar fantastik havada yazılmış olsa da içerisinde tarih, insan psikolojisi ve gerçekliğe dair birçok öge barındırmaktadır. Yazarın vefatından iki ay sonra yayınlanan eser, çıkışını yaptığı 2018 yılında Mısır'da en çok satanlar arasına da girmiştir.³⁶

Rufekâu'l-Leyl (Gece Yoldaşları): Yazarın bu eseri, vefatının ardından 2018 yılında Daru'l-Kerame tarafından yayınlanmıştır. 341 sayfa uzunluğunda olan ve 11 hikâyeden meydana gelen bu kitap, yazarın genellikle romanlarına ve öykülerine konu edindiği türde korku, gizem ve gerilim unsurları içermektedir.³⁷

1.2.3. Çeviri Eserleri

Yazar kendi kaleme aldığı romanların yanı sıra oldukça iyi şekilde hâkim olduğu İngilizceden de bazı roman ve biyografi gibi bazı eserlerin çevirilerini yaparak Arap edebiyatına kazandırmıştır. Çevirdiği romanlar yine kendi kaleme aldığı eserlere benzer şekilde korku ve macera türünde eserlerdir. Edebiyatçının çevirisini yaptığı yabancı eserler şunlardır:

Rivâyât 'Âlemiyye li'l-Ceyb (Uluslararası Cep Romanları): İçerisinde 83 kitap barındıran bu seri uluslararası en çok okunan romanların bir araya toplanmış halidir. Müessesetü'l-'Arabiyyetü'l-Hadîse yayınevi tarafından basımı yapılan bu serinin çevirisi ilk başta Dr. Nebil Faruk tarafından yapılmış ancak sonra seriyi Ahmed Halid devam ettirmiştir.³⁸

³⁵ Sara Derviş, “el-Luğaz Verâe's-Sutûr: Ahmed Halid Tefvik”, *Sara Darwish* (blog), 2022.

³⁶ Enis Efendi, “er-Rivâyâtü'l-Ekşer Mebi'an fi Mısır 'Âme 2018”, *İda'ât* (blog), 2018.

³⁷ Ahmed Halid Tefvik, *Rufekâu'l-Leyl* (Mısır: Daru'l-Kerame, 2018).

³⁸ Gül, *Ahmed Hâlid Tefvik'in Hayatı, Eserleri ve Edebi Kişiliği*, 41-42.

Recfetu'l-Havf (Korkunun Titremesi): Ahmed Halid Tevfik'in çevirisini yaptığı bu eserin aslı Birleşik Devletler doğumlu ve şu anda Birleşik Krallık'ta ikamet etmekte olan yazar M.D. Spenser'in her biri 120-150 sayfa uzunluğundaki korku-gerilim türündeki 36 kitaplık roman sersidir. İngilizce adı "Shivers" (Ürperti) olan bu seri ana dilinde ilk olarak 1996 yılında Paradise Press tarafından yayınlanmaya başlamış ve 2 yıllık süreçte tamamlanmıştır. Daha çok gençlere ve çocuklara hitap etmesi için tasarlanmış bu serinin İngilizceden yapılan çevirisi Müessesetü'l-'Arabîyyetü'l-Hadîse yayınevi tarafından neşredilmiştir.³⁹

Che Guevara: Sabin Rodriguez tarafından kaleme alınan bu biyografi tarzındaki kitap Latin Amerikalı devrimci ve eski Küba devlet adamı Che Guevara'nın hayatını anlatmaktadır. Ahmed Halid Tevfik tarafından İngilizceden çevirisi yapılan bu biyografik eser, kendisinin vefatının ardından 2018 yılında Dâru's-Şurûk tarafından yayınlanmıştır.⁴⁰

Kitâbu'l-Makbera (Mezarlık Kitabı): Neil Gaiman tarafından kaleme alınmış korku ve fantezi türündeki bu roman ilk olarak 2008 yılında ADB ve Birleşik Krallıkta eş zamanlı yayınlanmıştır. Uluslararası birçok ödüle layık görülen bu kitabın çevirisi Ahmed Halid Tevfik tarafından yapılarak Arapçaya kazandırılmıştır.⁴¹

1.2.4. Diğer Eserleri

Ahmed Halid Tevfik tüm yaşamı yazmaya ve üretmeye adanmış bir edebiyatçıdır. Yazım hayatı süresince toplamda 236 eser veren edebiyatçıya, şöhretini kaleme aldığı korku romanları ve hikayeler kazandırsa da bu türlerin yanı sıra süreli yayınlar, makaleler, sözlükler gibi daha birçok alanda eser de vermiştir.

Gazete ve Dergi Yazıları: Ahmed Halid yaşamı süresince yüzlerce makale ve köşe yazısı yayınlamıştır. Kaleme aldığı bu yazılar bazı gazete ve dergilerde düzenli bir şekilde haftalık olarak yayınlanmıştır. Sayıları 1000'e ulaşan bu yazılar onun hakkında açılan bir blogda⁴² toplanmıştır. Ahmed Halid'in yazılarını düzenli bir şekilde yayınlayan bazı gazete ve kuruluşlar şu şekilde listelenebilir:

³⁹ M. D. Spenser, *Recfetu'l-Havf*, çev. Ahmed Halid Tevfik (Mısır: Müessesetü'l-'Arabîyyetü'l-Hadîse, ts.).

⁴⁰ Spain Rodriguez, *Che Guevara*, çev. Ahmed Halid Tevfik (Mısır: Daru's-Şurûk, 2019).

⁴¹ Neil Gaiman, *Kitâbu'l-Makbera*, çev. Ahmed Halid Tevfik (Mısır: Karma Yayınevi, 2021).

⁴² Daha fazla bilgi ve ilgili yayınlara erişim için bkz. <https://aktowfik.blogspot.com>

- *İdâ'at (Aydınlatma)* adlı internet sitesinde, siyaset, politika, sanat, tarih, toplumsal meseleler ve kitap eleştirileri gibi bazı konular hakkında kaleme aldığı 124 makalesi yayınlanmıştır.
- *el-Yevmu'l-Cedîd (Yeni Gün)* gazetesinde politika, günlük yaşam, toplumsal meseleler ve sanat gibi konularda kaleme aldığı, haftalık yayınlanmış toplamda 74 makalesi vardır.
- *Cerîdetu't-Taḥrîru'l Mısriyye (Mısır Tahrir Dergisi)* gazetesinde haftalık yayınlanmış toplamda 118 makalesi bulunmaktadır.
- *Cerîdetu'd-Dustûri'l-Mısriyye (Mısır Dustur Gazetesi)* gazetesinde her hafta salı günü makaleleri yayınlanmıştır. Gazetenin internet sitesine erişim sağlanamadığı için makale sayısı hakkında bilgi edinilememiştir.
- *Cerîdetu'l-İttihâdu'l-İmârâtiyye (Birleşik Arap Emirlikleri Gazetesi)* gazetesinde her hafta cumartesi günü, “هلاوس” (halüsinasyonlar) başlığı altında yayınlanmış 20 adet makalesi bulunmaktadır.
- *Bus ve Tul* internet sitesinde yayınlanmış birçok yazısı bulunmaktadır. Organizasyonun internet sitesine erişim sağlanamadığı için makale sayısı hakkında kesin bilgi edinilememiştir.

Ahmed Halid romanları, hikayeleri, çevirileri ve makalelerinin yanı sıra sözlük ve anı türünde eserler de kaleme almıştır.

Mevsû'atu'z-Zalâm (Karanlıklar Ansiklopedisi): Alfabetik sıraya konulmuş bir dizi mit, gizemli varlık ve korkuyla ilgili unsurları ve sembolleri ele alan birkaç bölümden oluşan ansiklopedik bir yapıya sahiptir. Bölümler, Abraxas, Asimodeus, Lilith, Ana Schlashel, Pazuzu ve vampirler gibi çeşitli medeniyetlerden antik mitolojik figürleri ele almaktadır. Ayrıca, Houdini, Aleister Crowley, Edgar Allan Poe ve H.P. Lovecraft gibi sihir veya garip ritüeller uygulayan veya ruhsal ve paranormal alemlerle bağlantısı olan korku edebiyatıyla ilişkili figürleri de kapsamaktadır. Sind Raşid Dahîl ile birlikte kaleme alınan kitap, ayrıca telepati ve telekinezi gibi duyularüstü yetenekler hakkında da bilgiler içermektedir. İlk basımı 2006 yılında Dar-u Lîlâ tarafından yapılmış 2017'de ikinci baskısı yapılmıştır.⁴³

⁴³ Ahmed Halid Tefvik - Sind Raşid Dahîl, *Mevsû'atu'z-Zalâm* (Mısır: Dar-u Lîlâ, 2006).

Şiirleri: Nesir eserlerinin yanı sıra şiir de kaleme alan Ahmed Halid, klasik Arap şiiri anlayışından çıkarak aruz ölçüsünde değil Batı türünde serbest şiirler kaleme almıştır. Bayram Gül, yüksek lisans tezinde tespit ettiği şiirleri toplamış ve çevirileri ile sunmuştur. Şiirlerinde sembolik bir dil kullanan Tevfik, bunları kitap olarak toplamadığı için daha sağlıklı bir tespit yapılabilmesi adına sayıları ve içeriklerinin araştırılması tavsiye edilir.

1.3. Arap Edebiyatında Romancılık

Günümüzde en rağbet gören edebi türlerden biri içeriği, konu çeşitliliği ve geniş potansiyeliyle romanlardır. Türk Dil Kurumu sözlüğünde “*İnsanın veya çevrenin karakterlerini, göreneklerini inceleyen, serüvenlerini anlatan, duygu ve tutkularını çözümleyen, itibarî veya gerçek olaylara dayanan uzun edebiyat türü.*”⁴⁴ şeklinde tanımlanmaktadır. Menşenin destanlara dayandığı ileri sürülen roman türü Avrupa'da doğduğu fikri yaygın bir şekilde benimsenmiştir. Avrupa’da bu türün İspanyol edebiyatçı Cervantes'den itibaren geliştiği ve XIX. yüzyılda en üst noktaya ulaştığı kabul edilir.⁴⁵

1798’de Napolyon’un Mısır’ı işgaliyle beraber Arap edebiyatında yeni bir döneme girilmiştir.⁴⁶ Bu dönemde orada yalnızca askeri bir işgal için bulunmayan Napolyon Bonaparte, beraberinde götürdüğü bilim adamlarından oluşan bir heyet ile orada çalışmalar yapmış ve ülkenin genelinde birçok matbaa kurmuştur.⁴⁷ Bu dönemde Arap edebiyatı modernleşmeye başlamış ve 19. yüzyılın başlarından 1. Dünya Savaşı’na kadar Mısır, modern Arap edebiyatının ortaya çıkışına ev sahipliği yapmıştır.⁴⁸

Arap edebiyatında roman türünün ilk olarak ne zaman çıktığına dair iki farklı görüş bulunsa da Batılı anlamda ilk örnekleri el-Menfelûti’nin yapmış olduğu tercümelerle başlamıştır.⁴⁹ Fransızcadan anlam bütünlüğü ve genel yapıyı bozmadan birçok romanı Arap edebiyatına kazandıran el- Menfelûti, bu süreçte kendi kalıp ve kelimelerini de eklemeyi ihmal etmemiştir. Yine aynı dönemde Corcî Zeydân’ın kaleme aldığı tarih konulu romanları da yayınlanmaya başlamıştır.

⁴⁴ “TDK” (Erişim 26 Ağustos 2025).

⁴⁵ M. Orhan Okay, “Roman”, *TDV İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 2008), 35/160.

⁴⁶ Şevki Dayf, *el-Edebu’l- ‘Arabiyyu’l-Mu ‘âsır fî Mısır* (Mısır: Dâru’l Maârif, 1974), 12.

⁴⁷ Hannâ el-Fâhûrî, *el-Câmi ‘ fî târîhi’l-edebi’l- ‘Arabî el-Edebü’l-‘hadîs* (Beyrut: Dâru’l-Cîl, 1986), 1/9-10.

⁴⁸ el-Fâhûrî, *el-Câmi ‘ fî târîhi’l-edebi’l- ‘Arabî el-Edebü’l-‘hadîs*, 1/9-10.

⁴⁹ Rahmi Er, “Roman (Arap Edebiyatı)”, *TDV İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 2008), 35/164; Hüseyin Yazıcı, “Hikaye”, *TDV İslam Ansiklopedisi* (Türkiye Diyanet Vakfı, 1998), 17/480.

Arap edebiyatında bu türün Batılı manada ilk özgün örneğinin Muhammed Hüseyin Heykel'in (ö.1956) 1911 yılında yazmış olduğu “*Zeyneb*” adlı roman olduğu konusunda ortak bir görüşe varılmıştır.⁵⁰ Üç bölümden meydana gelmekte olan roman; Mısır köy halkının yaşamını, geleneklerini ve adetlerini anlatması hasebiyle ayrı bir önem kazanmıştır. Heykel eserini girişteki ithaf kısmında “*Bu sakın, kusursuz, keyif verici tabiata...*”⁵¹ sözleriyle Mısır’a ve onun gözlerindeki güzelliğine atfetmiştir.

Yine aynı dönemde Cibrân Halil Cibrân (ö.1931) “*el-Ecnihatü’l-Mütekessire*” (Kırık Kanatlar) adlı, Arap edebiyatında ilk romantik türde romanı kaleme almıştır. 11 bölümden meydana gelmekte olan eser, birbirine kavuşamayan iki aşğın hikayesini konu almaktadır.⁵² Romanın Türkçe çevirisi Kenan Sarıalioğlu tarafından yapılmış ve Türkiye İş Bankası Yayınları tarafından yayınlanmıştır.⁵³

Birinci ve İkinci Dünya Savaşları arasında, ikinci dönemini yaşayan Arap edebiyatında matbaanın yaygınlaşması ve okur-yazar sayısının artmasıyla, nesir türü eserlerin basımında büyük bir artış görülmüştür.⁵⁴ Başta roman olmak üzere Batı kökenli yazı türlerine olan halk ilgisi giderek büyümekteydi.⁵⁵ Bu dönemde roman gözle görülür biçimde diğer türlerin öne çıkmış ve nesir temalarında modernleşme başlamıştır.⁵⁶

Mısır’da gelişmekte olan bu yeni tür, Osmanlı Devleti’nde de olduğu gibi ilk dönem dünya savaşı atmosferi içerisinde milliyetçilik havasını solumuştur.⁵⁷ 1919 yılında Mısır’da başlayan İngiliz karşıtı isyan, bir değişimin kıvılcımını yakmış ve edebi eserlerin konuları bu yönde değişmeye başlamıştır.⁵⁸ Bu dönem Arap romancılığında hak, özgürlük, birey ve adalet gibi kavramlar işlenmeye başlamıştır.⁵⁹ Özellikle Mısırlı edebiyatçılar, ülkenin siyasi ve politik durumunu sert dille eleştirmişler ve bu eleştiriler romanlara da yansımıştır.

⁵⁰ Sâmî Yûsuf Ebû Zeyd, *el-Edebu’l-‘Arabî el-Hadîs (en-Nesr)* (Ürdün: Daru’l-Mesîre, 2014), 1/202.

⁵¹ Muhammed Hüseyin Heykel, *Zeynep* (Birleşik Arap Emirlikleri: Hindavi, 2012).

⁵² Kuşle Belkâsim, *Cemâliyyetü’s-Serdi fî Rivâyeti’l-Ecnihati’l-Mütekessire li Cibrân Halîl Cibrân* (Küllîyyetü’l-Edebi’l-‘Arabiyyi ve’l-Funûn, Yüksek Lisans Tezi, 2024), 49-50.

⁵³ Cibrân Halil Cibrân, *Kırık Kanatlar*, çev. Kenan (İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları, 2022).

⁵⁴ Yazıcı, “TDV”, 17/482.

⁵⁵ Rogger Allen, “Literary History and the Arabic Novel” 75 (2001), 365.

⁵⁶ Paul Starkey, *Modern Arabic Literature* (Edinburgh: Edinburgh University Press, 2006), 159-160.

⁵⁷ Ecehan Somuncuoğlu, “On Dokuzuncu Yüzyılda Nahda Hareketi: Modern Arap Düşüncesinin Oluşumu, Kapsamı ve Sınırları”, *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi* 3/1 (11 Ağustos 2015), 104-105.

⁵⁸ Ahmed Heykel, *el-Edebu’l-Kısaî ve’l-Masrahî fî Mısır* (Mısır: Dâru’l-Me’ârif, 1983), 39.

⁵⁹ İsmail Alan, “Arap Romanı: Geçmişten Günümüze”, *Doğu Araştırmaları* 12 (01 Haziran 2013), 180.

Bu dönemin en öne çıkan isimleri arasında Necip Mahfuz, Muhammed Teymur, Taha Hüseyin, Tevfik el-Hâkim ve Yusuf es-Sıbâî gibi isimler bulunmaktadır. Milliyetçilikten, sosyolojiye, romantizmden öğretici tarzda eserlere birçok türde roman ve hikâye kaleme alınmıştır. Bu dönemde yazarlar daha çok halkı uyandırmak, onlara mesaj vermek ve bu mesajlar üzerinden birlik çağrılarında bulunmaktaydılar. Ancak konular bununla sınırlı kalmamıştır. Bir kısım yazar Batı tarzında romantik, hayali ve natüralist tarzda eserler verirken, bir kısmı da Rus edebiyatına yönelerek bu ekolün konularını benimsemişlerdir. Ancak dünya savaşları dönemi Arap devletleri için sancılı geçtiğinden bu süreçte İslam, milliyetçilik, ıslahat ve sosyal gerçeklik konuları, verilen eserler arasında en benimsenenlerdir.⁶⁰

Bu dönemin en ünlü eserleri arasında, Mısırlı yazar Necip Mahfuz'un (ö.2006) 1. Dünya Savaşı ve 1952'deki Nasır suikastı arasında yaşanan süreci anlattığı üçlemesidir. “*Saray Gezisi*”, “*Şevk Sarayı*” ve “*Şeker Sokağı*” adında üç romandan oluşan bu seri, Mısır'ın o dönemki siyasi ve sosyolojik yapısına ışık tutmuştur. Eser Necip Mahfuz'un 1988 yılında Nobel Edebiyat ödülüne layık görülmesinde büyük bir etken olmuştur⁶¹

Milliyetçilik ve sosyal gerçekçiliğin tüm Arap Coğrafyasındaki edebiyatçılar tarafından ele alındığı bu dönemde, Filistinli bir yazar olan Gassân Kenefânî (ö.1972) de temayüz eden isimler arasındadır. 1936'da Akka'da doğan Kenefânî'nin en önemli romanlarından biri olarak *Ricâl fi's-Şems* (Güneşin Altındaki Adamlar) gösterilmektedir. Eser, Filistin halkının bencil düşünerek vatanları yerine maddi durumlarını korumaya çalışmalarını bir zaaf olarak görüp eleştirirken, bir yandan da Arap liderlerinin bu “açık hava mülteci kampının” içinde maruz kaldığı sefalet ve zulme göz yumduğunu gözler önüne serer. Kenefânî bir noktada bu eseri tüm Arap toplumunun bir özeti olarak görmektedir.⁶²

Dönemin diğer önemli isimlerinden biri ise romanlarında, sosyal, kültürel, siyasi, tarihi ve dini gibi konuları büyük bir ustalıkla işlemiş Yusuf es-Sıbâî'dir (ö.1978). 1917 Doğumlu Mısırlı edebiyatçı yaşamı süresince askerlik ve kültür bakanlığı gibi görevlerde de bulunmuştur. Ünlü yazarın birçok eseri beyaz perdeye aktarılmış, romanlarının dizi uyarlamaları yapılmıştır. es-Sıbâî kaleme aldığı roman ve hikayelerinin bir kısmında, ahlaki çöküntü ve kadın hakları gibi sorunlara ışık tutarken bir kısmında ise inanç, namaz ve dua gibi unsurlar üzerinde

⁶⁰ Abbas Hızır, *el-Vâkı'ıyye fî'l-Edeb* (Kahire: Vizâratu's-Sekâfe ve'l-İrşâd, 1967), 159.

⁶¹ Ma Xueyi - Muhammed Huseyn, “et-Tahakkümü's-Suħriyye fî Şûlaşıyyeti Necib Mahfuz Dirâse Tahliliyye”, *Mecelletü Külliyyeti'l-Lugati'l- 'Arabıyye bi Itay El Barud*, (01 Mayıs 2025), 781.

⁶² Muhammed Fuâd es-Sultân, “Kissatu Ricâl fi's-Şems li Gassân Kenefânî Dirâse Nakdiyye” 11/2 (2007), 2.

durmuştur. En meşhur eseri 1987’de yayımlanan, mizahi bir üslupla kaleme aldığı romanı “*Azrail’in Vekili’dir*”. Romanın baş kahramanı yanlışlıkla öbür dünyaya götürülmüş burada Azrail’in vekili olarak atanan bir adamla tanışmıştır ve olaylar da bu noktadan sonra gelişir.⁶³

Savaş ve direniş ortamında geçen ilk iki dönemin ardından Arap edebiyatındaki temalar değişiklikler kendini göstermeye başlamıştır. Filistin meselesi ve Arap toplumunun içinde bulunduğu genel durumdan dolayı hala gündemde olsalar da önceden yazarların halka mesaj vermek amacıyla eserlerine konu edindikleri din, milliyetçilik ve direniş gibi unsurlar, İkinci Dünya savaşının bitimiyle beraber, alanlarını daha birey odaklı konularla paylaşmaya başlamıştır. Şüphesiz ki buna neden olan en büyük etmenlerden biri de insan haklarının en çok gündeme geldiği Batıda gelişen bireyselci ve felsefi havadır. Bu dönemde psikanalizim, fert-toplum çatışması, kuşak çatışması ve mehcere edebiyatı gibi temalar işlenmeye başlamıştır. Eserlerde halkı coşturan, harekete geçiren ve onları kamçılayan gerçeklikler yerine, yazarlar bireyin iç dünyasına yönelmiştir. Anlatılar, kişileri ilk dönem romanları gibi dış çehreleriyle değil artık duyguları, düşünceleri ve psikolojik durumları ile betimlemeye başlamıştır.

Bu dönemin en meşhur yazarlarından biri ise 1931 yılında Mısır’da dünyaya gözlerini açan Necip el-Kılânî’dir (ö.1995). Tahsilini tıp üzerine yapan Kılânî, Hasan el-Bennâ suikastı sonrası bir yandan Siyonizm ve emperyalizm diğer yandan ise sosyalizm ve komünizmin pençesinde kıvranan Müslüman aleminin halini görerek o dönem gerçekleşen Bosna, Filistin ve Türkistan’daki soykırımları eserlerinde aktarmıştır. Bu tip eserlerinin yanı sıra beş ciltlik otobiyografisini ve İslam, Hz. Muhammed ve İslam büyüklerini anlattığı 10 adet şiir divanı da kaleme almıştır. Necip Mahfuz kendisini “İslamî edebiyatın teorisye” olarak adlandırarak bu konudaki eserlerinin önemini ve ağırlığını vurgulamıştır.⁶⁴

Bu noktada Arap edebiyatının gelişiminin siyasi, coğrafi ve toplumsal değişimlerle sağlandığı görülmektedir. İlk dönem Arap edebiyatı, Türk edebiyatına benzer şekilde romantik tarzda kaleme alınsa da ikisi de aynı değişimi geçirerek savaş ortamında toplumu alakadar eden konulara yönelmişlerdir. Günümüzde ise yazarlar ilk iki tipte eserlerin yanı sıra Batıda gelişen birey odaklı akımlardan da etkilenmiş ve Arap romanı geniş bir konu yelpazesi elde etmiştir.

⁶³ Khothibatul Ummah, *el-İstizâm fî Rivâyeti Nâibu ‘Azrail li Yusuf es-Sibâi’*: *Dirâse Tahlîliyye Tedâvîliyye* (Mevlana Malik İbrahim Devlet İslam Üniversitesi, Bitirme Tezi, 2017), 35-36.

⁶⁴ Emin er-Reyhânî, *Lemḥatun min Hayâtî* (Birleşik Arap Emirlikleri: Hindavi, 2020), 1/14.

1.4. Arap Edebiyatında Korku Türü

Sanatta korku olgusu insanın gerçek hayatta onun adrenalin bezlerini çalıştıran tipteki korkudan farklıdır. Sanatsal korku, daha kahramanlık yapısı taşıyan hikayelerdeki karakterlerin aksine, karanlık ve kötü karakterlerin yer aldığı kurguların akla getirdiğidir. Noel Carrol ise bunu şöyle tanımlamaktadır: “(sanatsal) korku türü uyandırdığı belli bir etkiyle – özellikle de ismini aldığı etkiyle ilişkilendirilmiştir”.⁶⁵ Bu bir duygu olduğu gibi romanın içerdiği mekân ve olay gibi öğeleri insanın zihninde daha kolay canlandırmak için kullanılan bir çeşit tetik mekanizmasıdır.

Birçok romana konu edinilen bu tetik mekanizması genellikle gerilim, gizem, distopya⁶⁶, macera ve polisiye gibi türlerle de karıştırılarak yazın içeriği zenginleştirilmiştir. Dünyada korku türünün ilk örneklerinin ortaya çıkışı ile alakalı farklı teoriler ortaya atılsa da 19. yüzyıla, yani gotik sanatın geliştiği yıllara rastladığını söylemek mümkündür. Türün distopik türdeki ilk örnekleri de bu zaman diliminde kaleme alınmaya başlanmıştır.⁶⁷

Dünyada korku türündeki romanın ilk örneği olarak Mary Shelley’in (ö.1851), 1918 yılında yayınlanan “*Frankenstein*” adlı eseridir. 280 sayfalık ilk baskısı Lackington yayınevi tarafından yapılmıştır. Eser, Robert Walton adındaki bir denizcinin, Victor Frankenstein adında bir adamı bulmasıyla başlar. Victor’la ettikleri sohbet sırasında onun bir bilim adamı olduğunu ve cansız bir varlığı tıpkı insan gibi diriltip hayat verdiğini öğrenir. Ancak dirilttiği bu doğası itibariyle zararsız olsa da insanların ona tavrı nedeniyle vahşileşir.⁶⁸

Korku türünün distopya ile harmanlanarak sunulduğunu ilk eser ise 1884 doğumlu Yevgeny İvanoviç Zamyatin’in (ö.1937), “*Biz*” adlı eseridir.⁶⁹ Yazarın 1920 yılında yayınladığı bu eser, ülkesinde yasaklanması nedeniyle tekrar ancak 1988 yılında basılabilmektedir. Türkçe çevirisi de yapılan eser, 26. yüzyılda yaşayan “Velinimet” adındaki liderin baskıcı düzeninin altında yaşayan D-503 isimli karakterin günlük yazıları üzerinden anlatılır. Bu devlette insanlar isimleri yoktur ve tek tip üniformalar giyerek robotlar gibi zorla çalıştırılmaktadırlar.

⁶⁵ Noel Carrol, *Philosophy of Horror, or Paradoxes of the Heart* (Londra: Routledge, 2004), 14-15.

⁶⁶ Genellikle, totaliter-otoriter bir rejim ya da insanların baskı altında yaşadıkları herhangi türde başka bir düzeni ifade etmek için kullanılan tabirdir. Yunanca “Ütopya” kelimesinin zıddıdır.

⁶⁷ Serpil Opperman, *Postmodern Romanda Değişen Anlatım Biçemi ve Gerçeklik / Yazı İkilemi* (Ankara: Littera, 1992), 3/246-259.

⁶⁸ George Hagman, “Mary Shelley’s *Frankenstein*: A Self-Psychological Perspective.”, *Psychoanalysis: Self & Context*, (18 Mayıs 2026), 2-4.

⁶⁹ Necdet Neydim - Ali Polatel, “Distopya Romanlarının Oluşumu ve Tarihsel gelişimi; Çevirilerinin İncelenmesinde Öne Çıkan Kuramsal Yaklaşımlar”, *IU Journal of Translation Studies* 12 (14 Temmuz 2020), 64.

Arap edebiyatında korku denilince akla ilk gelen isim elbette Ahmed Halid Tevfik'tir. Korku üzerine kaleme aldığı serileri, tekli romanları ve hikâye kitapları ile yaş ayırt etmeksizin türü seven herkesin ilgisini üzerinde toplamıştır. Kaleme aldığı 200'ün üzerindeki eser, yalnızca Mısır'da değil tüm Arap alemi tarafından takip edilmiştir. Eser sayısı ve içeriğiyle korku türünü yalnızca kaleme alan bir yazar değil aynı zamanda onu Arap edebiyatında var eden isim olarak hafızalara kazınmıştır. Yetiştirdiği öğrencileri de kendisinin mirasını sırtlayarak bu türde eserler kaleme almaya devam etmişlerdir. Yazarın romancılığı ve Arap edebiyatındaki yeri hakkında ilgili alt başlıkta daha fazla bilgi verilecektir.

Arap edebiyatında korku türünün diğer önemli bir temsilcisi ise Hasan el-Cündî'dir. 1989 doğumlu⁷⁰ yazar internette yayınladığı korku hikayeleriyle ün bulmuştur.⁷¹ Eserlerini genellikle cin, peri, ifrit, şeytan gibi metafiziksel canlılar üzerine kurgulayan edebiyatçı, bunların yanı sıra farklı türde korku unsurları bulmayı ve Arap edebiyatında işlemeyi de hedeflemektedir. Eserlerinde büyü, sihir, ritüel gibi kavramları sıra dışı ve cesur bir yazım üslubuyla işleyen Cündî, bu yönüyle özellikle de gençlerin ilgisini çekmektedir.⁷² Edebiyatçının en meşhur eseri ise “*Mahtûtat İbn İshâk: Medinetu'l-Mevtâ*” (İbn İshak Yazıtları: Ölüler Şehri), “*el-Temerrud*” (İsyân) ve “*el-‘Âid*” (Ziyaretçi) kitaplarından oluşan üçlemesidir. 235 sayfa hacmindeki bu eser ilk olarak 2009 yılında Dâru'l-Uktub tarafından basılmıştır. Eser 4 arkadaşın büyü ritüeli yapmasıyla başlamaktadır. Bunun ardından işler kötü bir hal almış ve gençlerin korku dolu macerası başlamıştır.⁷³

Bu türün önemli temsilcilerinden bir diğeri ise Ahmed Halid Tevfik'in de öğrencisi olan Şirîn Henâî'dir. 1982 yılında Birleşik Arap Emirlikleri'nde doğan Henâî, güzel sanatlar fakültesi grafik ve resim bölümünden mezun olmuştur.⁷⁴ Çocukluğundan itibaren Ahmed Halid'in kitaplarını okuyan genç yazar, onun edebi şahsiyetinden oldukça etkilenmiş ve üniversitenin hemen ardından ilk eseri olan “*el-Mevt Yevm Âhar*” (Ölüm Başka Bir Güne) adlı eserini kaleme almıştır. Ahmed Halid ile yazdığı kitap vesilesiyle tanışan yazar, daha sonra onunla bağlarını ömrünün sonuna kadar devam ettirmiştir. Aralarındaki bu samimi bağdan ötürü kendisine “*Tilmizetu'l-‘Arrâb*” yani (Korkunun Babasının Öğrencisi) lakabı verilmiştir.⁷⁵

⁷⁰ Muhammed Resmî, “Hasan el-Cündî”, *iReadHub* (blog), 03 Temmuz 2022.

⁷¹ Hikayelerine erişim sağlamak için bkz. “<https://hassanelgendy.blogspot.com/>”

⁷² “Hasan el-Cündî Edebi R'ub Gâim bi-Zâtihî”, *22Arabi* (blog), 2026.

⁷³ Hasan el-Cündî, *Mahtûtat İbn İshâk: Medinetu'l-Mevtâ* (Mısır: Dâru'l-Uktub, 2009).

⁷⁴ Râyifin el-Fercânî, “Şirîn Henâî.. Sâmit Hâssa fî Edebi'l-‘Arabi”, 01 Ocak 2022.

⁷⁵ Râmî Hamdî, “‘es-Sudfe’ ve ‘Tevâsul’ ve ‘Teşci’.. ‘el-‘Arrâb’ ve Ebnâuhu fî'l-Kitâbe: ‘Bidâyât Len Tentenhî’” (2019).

19 adet hikâye, roman ve çizgi roman, 6 adet tercüme eseri bulunan genç yazar, film senaristliği de yapmaktadır. Bu eserlerinden en meşhuru 2011 yılında er-Revâk yayın evi tarafından basımı yapılan 95 sayfalık “Nekrofilî” (*Ölü Sevinci*) adlı eseridir. Eser Ahmed Halid’in üslubuna benzer şekilde psikolojik korku unsurları içermektedir. Ailesi tarafından sürekli aşağılanan genç bir kız, bilim çevrelerince zihinsel ve davranışsal bozukluk olarak tanımlanan, ölümlere romantik düzeyde ilgi duyma sendromu geliştirmiştir. Eser çok fazla ilgi ve beğeni toplayarak, çıkışını yaptığı hafta en çok satanlar listesinde kalmayı başarmıştır.⁷⁶

Şirîn Henâî gibi Ahmed Hâlid Tefvîk’in öğrencilerinden bir diğeri olan ‘Alâ’ Mahmûd, yazarlığa 2006 yılında başlamıştır. Korku türüne büyük ilgi duyan yazar, kısa hikâyeleriyle üç farklı ödüle layık görülmüştür.⁷⁷ En meşhur eseri Dârek yayınevinin neşrettiği, 2019’da çıkan 212 sayfalık hacimdeki “*Hâdimu’t-Tılsım*” (Tılsımın Hizmetkârı) adlı romanıdır. Roman bir gece arkadaşından bir iblisi yakalamak için yardım telefonu alır. Telefonu açan arkadaşı “cin kralını” tutsak edebilecek bir tılsıma sahiptir.⁷⁸

Arap edebiyatının korku yazarlarından bir diğeri olan Tâmir İbrahim 1980 yılında Kuveyt’te doğmuştur. Üniversite öğretimini Mısır’da tamamlayan İbrahim, Arap edebiyatındaki neredeyse her korku yazarı gibi Ahmed Halid’den etkilenmiştir. İkili birlikte bazı “*Qavs Quzâh*” (Gök Kuşağı) gibi projelere de imza atmışlardır. Tâmir İbrahim, Ahmed Halid’in 207. *Odanın Sırrı* adlı eserinin dizi uyarlamasının da senaristliğini yapmıştır.⁷⁹

Bu türün önemli diğeri bir temsilcisi ise Lübnanlı yazar ve akademisyen İlyâs Hûri’dir (ö. 2024). 1948 doğumlu yazar Ortodoks bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmiştir.⁸⁰ Filistin davasının büyük bir savunucusu olan yazarın “*Yâlû*” eseri metafiziksel korku türündedir.

1960 yılında Lübnan’da doğan Necvâ Berekât diğeri bir Lübnanlı korku yazarı olarak karşımıza çıkmaktadır.⁸¹ Lübnan iç savaşının yıkıcı ortamına tanıklık eden yazar, bu deneyimlerini “*Yâ Selâm!*” (Ey Barış!) adlı kitabında da bu harp ortamını kullanan yazar, sadistik karakterler, şiddet, işkence ve yıkım sahneleriyle anlatımını pekiştirmiştir.⁸²

⁷⁶ Muhammed İsmail Debbî, “‘Nîkrûfîlyâ’.. İnhirâfât ve Şahsiyyât Ramâdiyye” (22 Mayıs 2012).

⁷⁷ Yüce, *Çağdaş Arap Edebiyatında Korku Türü*, 63.

⁷⁸ Şirîn Henâî, *Hâdimu’t-Tılsım* (Mısır: Dârek Yayınevi, 2019).

⁷⁹ “Tâmir İbrahim Yekşifu Sırru Tahvîl-i Rivâyet-i Ahmed Halid Tefvîk li’Müselseli ‘el-Ğurfe 207’”, *Elfann News* (2022).

⁸⁰ “Vefâtu’l-Kâtibi’l-Lubnânî İlyâs Hûri”, *al-‘Ain el-Ahbâriyye* (15 Eylül 2024).

⁸¹ “Necvâ Berekât”, *Câizetü’l-Katârâ li’r-Rivâyâtî’l-‘Arabiyye* (blog) (Erişim 01 Haziran 2026).

⁸² Yüce, *Çağdaş Arap Edebiyatında Korku Türü*, 78.

1.5. Ahmed Halid Romancılığı

Yaşamı süresince yüzlerce roman ve hikâye yayınlayan Ahmed Halid, eserlerini çoğunlukla, korku, gerilim ve gizem unsurları üzerine kurgulamıştır. Yazar 2003 yılında Muhammed Hişâm ‘Abîh ile yaptığı, Divânu’l-‘Arab internet sitesinde yayınlanan röportajında korku türünde eserleri kaleme alma serüvenini ve gerekçelerini şöyle aktarmıştır:

“Korku hikayeleri uzun zamandan beri beni büyülemiştir. Onları her ne kadar büyük bir iştahla arasam da beni doyuracak kadarını bulamadım. Bu yüzden, yeteri kadar olsun diye kendim yazmaya karar verdim! Dolayısıyla, kendi hikayelerimin iyi bir takipçisiyim ve onları zevkle okuyorum! Ayrıca, Arap edebiyatının konu çeşitliliğine rağmen sınırlı bir okuyucu kitlesine sahip olduğunu fark ettim. Bu yüzden, hikayelerimde edebiyatı macera ile birleştirmeye dayanan bu karışıma başvurdum; buna "disiplinli macera" veya "edebiyatı içine çekme" diyebilirsiniz! Her zaman orta yolu bulmaya çalışıyorum: hem yazmak istediğimi yazmak hem de gençlerin okuyabileceği şeyler yazmak. Yazdıklarımın, Yusuf İdris veya "Sun'ullah İbrahim"ın yazılarıyla yarışabileceğini iddia etmiyorum, ancak Agatha Christie'nin yazdıklarından daha sofistike olduğuna inanıyorum. Arap edebiyatı hiçbir zaman korku edebiyatından yoksun olmasa da Dr. Mustafa Mahmud'un "Örümcek romanını ve Mahmud Teymur'un "Bilinmeyen Çağrısı" romanını birçok noktada ürkütücü buluyorum. Gerçekçi yazılar Arap edebiyatına hakimken, bilim kurgu, macera ve korku edebiyatı bize geç ulaştı ve bu durum hayatımızın her alanında geçerli. Zaten bize her şey geç ulaşıyor... edebiyat... sanat... demokrasi.”⁸³

Ahmed Halid’in bu sözlerinden hareketle Arap edebiyatında daha önce de korku türünde eserler kaleme alındığı ancak sayılarının yeterli olmadığı sonucuna ulaşabiliriz. Bu noktada yazar kendi eserlerini kaleme almaya karar vermiş ve edebi yolcuğu başlamıştır.

Romanlarında yoksulluk, baskı, yozlaşma ve totalitarizm gibi toplum sorunlarına eğilen⁸⁴ Ahmed Halid, eserlerinde genellikle sembolik bir anlatım tercih etmiştir. Mesajlarını direkt vermek yerine insanları düşünmeye sevk etmektedir. Bu nedenle yarattığı çeşitli karakterlerin ve oluşturduğu birçok kurgusal unsurun aslında gerçeklikle ilintili olduğu kolaylıkla görülebilir. Örneğin incelediğimiz romanda iktidar hırsıyla dolup taşan Ahmed el-Deeb’in ve onun “dışarıdan kenetlenmiş ancak içeriden çürümüş bir kabuğa benzeyen yakın çevresinin”⁸⁵ Arap devletlerine genel bir eleştiri olduğu son derece açıktır. Bu nedenle

⁸³ Divanu’l-‘Arab, “Ahmed Halid Tefik” (2003).

⁸⁴ Asiye Çelenlioğlu, “Ahmed Hâlid Tefik’in Ütopya Adlı Romanında Mısır Toplumsal Hayatının Distopik Yorumu”, *Şarkiyat* 13/2 (30 Ağustos 2021), 638-640.

⁸⁵ Tefik, *Misle İkarus*, 157.

romanlarında, gerçeğin bir yansıması olarak kullandığı sembolik kişilere ve unsurlara yaygın şekilde rastlanmaktadır.

Yine araştırmamızın konusunu teşkil eden romanında bir bölümde Mahmud'un bir öngörüsünü kullanarak hükümetin insan nüfusu olan yerlere büyük bacalar kurduğunu ve bu bacalar vasıtasıyla günün belirli zamanlarında uyuşturucu etkisi yaratan bitkilerin yakılarak gazlarının salındığı bir geleceği betimlemiştir. Bu öngörüden bahsederken şöyle bir ifade de kullanmıştır: *“Geçmişte insanlar aldatıcı medya, seks, yüzeysel dindarlık ve liderlerin karizması yoluyla uyuşturuluyordu. Bugün ise çok daha basit: insanları uyuşturmak.”*⁸⁶ Bunun bir öngörü olmasından hareketle, geçmişte yani şu anda yaygın olarak kullanılan medya, obje haline getirilen cinsellik, din tacirliği ve liderlerin hitabeti yoluyla insanların halihazırda uyuşturulmakta olduğunu vurgulamıştır.

Eserlerinde, hicivli bir anlatımı tercih eden Ahmed Halid gerçekleri mekanik bir şekilde anlatmak yerine bunları bir alay konusu haline getirmeyi tercih etmiştir. Ona göre bilginin monoton bir şekilde iletilmesi, vermek istediği mesajın okuyucunun zihninde canlanmamasına neden olacaktır. Roman kurgusunun öğeleri arasına sıkıştırdığı hiciv dolu yaklaşımlar okuyucunun dikkatini bir anlığına bu kısma çekerek hafızasında kalıcı bir yer edinmesini sağlayacaktır. Okuyucu açısından incelendiğinde bu üslup, bir korku romanından pek de beklenmeyecek şekilde esere farklı bir tat katmaktadır. Ahmed Halid'in hemen hemen her eserinde başvurduğu bu teknik hem okuyucuları hem de edebi eleştirmenler tarafından beğenilmektedir.

Ahmed Halid'in bu hicivli üslubu eserleri olduğu kadar hayatına da yansımıştır. Hicvi sadece kaleme aldığı satırlarda bırakmayan romancı kendisine ne zaman korku hissedersiniz diye sorulmasının üzerine şu yanıtı vermiştir:

*“(Gülerek) Elbette, her saygın insan gibi, karımdan korkuyorum. En ünlü korku yazarı Stephen King'in söylediğine tamamen katılıyorum: Korku yazar herkes, kendisini ve sevdiklerini tehlikeden koruyan sihirli bir çember yarattığını düşünür. Yarından korkmanın en ürkütücü korku türü olduğuna inanıyorum.”*⁸⁷

⁸⁶ Tevfik, *Misle İkarus*.

⁸⁷ Divanu'l-‘Arab, “Ahmed Halid Tevfik” (2003).

Yazarın sözlerinden günlük hayatındaki eğlenceli karakteri okunabilmektedir. Bu karakterinin yanı sıra, incelediğimiz romanın da konusunu teşkil eden “yarın korkusunun” getirdiği bilinmezlik hissinin en ürkütücü korku türü olduğunu düşünmektedir. Bu noktada Ahmed Halid’in Misle İkarus romanında en büyük korkusunu kaleme aldığı söylenebilir.

Tüm bunların yanı sıra doktorluk geçmişinin bir gereği olsa gerek insanları tahlil yeteneği romanlarında tebarüz etmektedir. Ahmed Halid eserlerinde romantizm ya da parnasizm gibi akımların ortaya çıkardığı “sanat, sanat içindir” mantığıyla hareket etmemiştir. Bunun yerine eserlerinde insan doğası ve psikolojisinin en karanlık noktalarına temas etmeyi ve yazılarının kurgu haricindeki kısmını gerçekçi tutmayı tercih etmiştir. Romandaki şahısları, cinsiyetleri ve psikolojik durumları açısından soğuk bir gerçeklikle kaleme almıştır.

Ancak bu gerçekliği her zaman tüm yönleriyle yansıtmayan Ahmed Halid, eserlerini gençlerin ve ailelerin okuyabileceği şekilde kaleme almıştır. Yazar Batıdaki korku edebiyatının neredeyse vazgeçilmesi olan cinselliğe romanlarında hiç yer vermemiştir. Kendisine bu yaklaşımının nedeni sorulduğunda ise şu şekilde yanıtlamıştır:

“Yazılarım öncelikle aile odaklıdır; genç erkekler ve kızlar için yazılmıştır. Bu da yazılarımın “temiz” olmasını, yani “cinsellikten arınmış” olmasını sağlamaya özen göstermemi neden oluyor. Aile için yazmayı seçtim ve kaleme aldığım romanlarda cinselliğe yer yok.”⁸⁸

Tüm bu bilgilerin ışığında Ahmed Halid’in eserlerini halk için kaleme aldığı söylenebilir. Ona göre edebi eserler halka hitap etmeli onlarla sohbet etmeli ve ruhlarına dokunmalıdır. Eserlerinin tamamını oldukça yalın ve fasih bir Arapça ile kaleme alan yazar, sözlerinin herkes tarafından anlaşılmasını istemiştir. Romanlarını, felsefî ve sorgulayıcı bir tarzda kaleme almış böylelikle okuyucunun zihninde de sorular canlanmasını istemiştir. Bunun yanı sıra hicivli üslubu, sıra dışı yaklaşımı ve eleştirel tavrıyla özellikle de gençlerin ilgisini çekmeyi amaçlamıştır.

Bu noktada Ahmed Halid’in yalnızca romanlarına konu edindiği türle değil aynı zamanda onu işleme şekli, eserlerinin sofistike kurgusu, korkuyu mizahla birleştirme tekniği ve kullandığı son derece anlaşılır dilin de kendisine şöhretini sağlayan etmenler arasında olduğunu söylemek mümkündür.

⁸⁸ Divanu’l-‘Arab, “Ahmed Halid Tefik” (2003).

İKİNCİ BÖLÜM

ROMANIN TEKNİK OLARAK İNCELEMESİ

Bu bölüm romanın teknik olarak incelenmesine ayrılmıştır. Temel üç başlığa ayrılan bu bölümün ilk kısmında romanın tanıtımı yapılacak, içeriği, yapısı, ilk basım tarihi ve yayın evi yapısı hakkında bilgi verilecektir. İkinci kısımda romanın özeti yapılacak ve öyküsünün anlaşılması için genel bir bakış atılacaktır. Üçüncü bölümde eserin teknik incelemesine girilecek, içeriğine ve yazım tekniklerine dair detaylar açıklanacaktır.

2.1. Romanın Tanıtımı

Ütopya ve *Süngü* romanlarını yazmadan önce zaten gençler arasında tanınan eserler vermiş olan doktor ve yazar Ahmed Halid Tevfik⁸⁹, 2015 yılında Misle İkarus adlı romanını kaleme almıştır. Roman Mısır’da Daru’ş-Şurûk yayınevi tarafından basılarak piyasaya sürülmüştür. 2016’da ise her yıl Birleşik Arap Emirlikleri’nde düzenlenmekte olan kitap fuarında “Yılın En İyi Arapça Kitabı” ödülünü almaya layık görülmüştür.⁹⁰

Korku türünde kaleme aldığı bu romanı, toplamda 333 sayfadan oluşmaktadır. Girişte yazar, kıymet verdiği arkadaşları Ahmed Murad, Dr. Ahmed el-Cündî ve Dr. Raif Vasfî’ye ithafta bulunmuş, “*onların engin bilgelikleri ve sanata dair zevkleri olmasaydı, onları rahat bırakırdım*”⁹¹ diyerek de mizahi bir üslupla arkadaşlarına övgüde bulunmuştur. İthaftan sonra Dırini Haşebe’nin “Yunanlılar Arasında Aşk ve Güzellik Mitleri” adlı eserinde bahsettiği mitolojik bir karakter olan ve romana adını veren İkarus’un hikayesine dair bir alıntı ve ardından ön söz gelmektedir.

Romanı bölümlere ayırma, sıklıkla kullanılan bir tekniktir. Bu teknik sayesinde yazar hikâyeyi, okuyucuya kafalarında bir karışıklık olmadan aktarabilmeyi amaçlar. Bu teknikte roman bölümlerinin başlarına harf ya da sayı gibi işaretler koyar.⁹² Ahmed Halid de bu eserinde ilgili teknikten yararlanmıştır. Kitabın ana hikayesi 3 bölüm ve bunları oluşturan 20 alt kısımdan meydana gelmektedir. 3 ana bölüm *Mısır*, *Kaliforniya* ve tekrar *Mısır* şeklinde gruplandırılarak romanın geçtiği mekanlara ayrılmıştır. Ardından *İkarus Gibi* adlı kapanış bölümü bulunmaktadır ve bu kısa bölümde Mahmud’un öyküsü nihayete erdirilmektedir.

⁸⁹ Reuters, “Ahmed Halid Tevfik Muellif-i Rivayet-i ‘Misle İkarus’: el-Hayat Mura‘ibe min er-Rivâyât” (28 Nisan 2015), blm. Lifestyle.

⁹⁰ İnci İbrahim, “Rivâyet-i ‘Misle İkarus’ Keâbet-i Men Y’arifü Ekşer”, *İda’ât* (blog), 20 Nisan 2018.

⁹¹ Tevfik, *Misle İkarus*, 5.

⁹² Nurullah Çetin, *Roman Çözümleme Yöntemi* (Ankara: Akçağ Yayınları, 2019), 109.

Hikâyenin giriş ve gelişmesi ilk bölümde gerçekleşmektedir ve bu bölüm 13 alt kısımdan müteşekkildir. Bunlar:

1. Başlangıç
2. Değişim
3. Bir Hayal Meselesi
4. Dönüşümler
5. Deprem
6. Kayıtların Yolculuğu
7. Evrim Geçiriyor muyuz?
8. Sır
9. Adam Biliyor
10. Sonsuz
11. Herkes Senin Peşinde
12. Yok Oluş
13. Onsuz

İkinci bölüm Kaliforniya’da geçmekte ve romanın baş kahramanı Hikâyenin ilk kısmından sonra Amerika’da ortaya çıkmaktadır. Bölümde olaylar ilerlemiş, kapanışa hazırlık yapılarak karakterlerin gelişimi tamamlanmıştır. Bu bölüm 3 alt kısımdan meydana gelmektedir. Bunlar:

1. Lemuryalı
2. Misafirler
3. Konuşacak

Hikâyenin omurgasını oluşturan son bölümde ise baş kahraman yeniden Mısır’a dönmüştür. Bu bölüm hikâyenin son kısmını oluşturmaktadır. Yine 3 kısımdan meydana gelmektedir ve bu kısımlar şu şekildedir:

1. Hitap
2. Geri Dönen
3. Kehanetler

Romanın bu noktasından sonra *İkarus Gibi* adlı kısa kapanış bölümü gelmektedir. Bu bölümde birinci tekil şahıs anlatıcı Mahmud'un öyküsünü tamamlayarak romana noktayı koymaktadır.

2.2. Romanın Özeti

Ahmed Halid öyküye başlamadan önce Dırini Haşebe'nin "Yunanlılar Arasında Aşk ve Güzellik Mitleri" eserinden aşağıdaki alıntıyı yaparak kısa iki paragrafla kitabın konusuna ve ana karakterimiz olan Mahmud'un öyküsüne dair okuyucularına bir ön mesaj vermek istemiştir.

"İkarus'un kalbine gurur yayıldı ve onu babasının seviyesinin biraz üstüne ya da biraz altına düşürdü. Sonra, cesaretlenip hızla ilerlerken, gökyüzünün mavisi ve berrak genişliği karşısında gözleri kamaştı. Babasının emirlerini unutarak, yükseldikçe yükseldi. Gözlerinde dünyayı küçültme arzusuyla göklere tırmandı, gittikçe daha yükseğe çıktı.

*Ah! İntikam saatin geldi, Perdiccus. Güneş kanatlarının balmumunu eritti ve İkarus derinliklere düştü. Babasının kulaklarında yankılanan tiz bir çığlık attı. Yaşlı adam ona döndüğünde, oğlunun suya battığını, bir kez yutulduğunu, sonra tekrar tükürüldüğünü gördü."*⁹³

İkarus'tan kısaca bahsedecek olursak, Yunan mitolojisinde Girit kralı için bir hapisane inşa eden, daha sonra gözden düşmesiyle bu hapishaneye kendisi ve oğlu İkarus atılan Daedalus, bulundukları yerden kaçma umuduyla iki adet kanat inşa etmiştir. Bu kanatları sırtlarına balmumu ile tutturmuşlar ve hapishaneden uçarak kaçmışlardır. Ancak İkarus babasının alçaktan uçmasını ve yükseğe çıkmaması tembihlemesine rağmen onun sözünü dinlememiş, özgürlük sarhoşluğuyla göklere yükselmiştir. Bu sırada güneşin balmumunu eritmesiyle İkarus göklerden düşmüş ve babasının gözleri önünde denizde boğularak can vermiştir.⁹⁴ Bu nedenle İkarus karakteri hem halk arasında hem de sanat çevrelerince sınırını bilmeden yükselen ve sonunda düşen kimseler için bir sembol olarak kullanılmıştır.⁹⁵

Bu alıntının ardından, Tefik, giriş bölümünde bir cinayet sahnesini betimleyerek başlar. Roman 2020 yılında, yani yazıldığı tarihe göre 5 yıl sonrasında geçmektedir. Odayı dolduran kan kokusu, parçalanmış bir ceset, polis mahalli ve gazetecilerin olduğu bir portre çizer. Bu portre sırasında gazetecileri de alaya almayı ihmal etmez ve onları anlatıcının gözünden şöyle konuşturur: "Masum bir çocuk bile olsanız, sizi itiraf ettireceğiz... Geçmişini yeniden yazacağız, böylece onu öldüren siz olacaksınız. Bu bizim işimiz ve biz bundan zevk

⁹³ Dırini Haşebe, *Esatir'ul-Hubbi ve'l-Cemâl 'İnd El-Yunan* (Beyrut: Daru't Tenvîr, 1983), 191-192.

⁹⁴ Azra Erhat, *Mitoloji Sözlüğü* (İstanbul: Remzi Kitabevi, 2007), 153.

⁹⁵ İkarus mitiyle alakalı bir çizim için bkz. EK-2

*alıyoruz...”*⁹⁶ Ardından cinayete kurban giden kişinin ellerindeki kırıkları, kesilmiş dilini ve uğradığı diğer vahşetleri betimleyerek sahneyi okuyucunun gözünde canlandırmaya devam eder. Daha sonra hikâyeyi gözünden anlattığı şahsın ağzından, kurbanın Mahmud es-Semnûdî olduğunu, dilinin kesilmesi ve ellerinin kırılmasının aslında cinayetten çok önce meydana geldiğini öğreniyoruz. Bu noktada yazar girişin vurucu cümlesini kurar ve anlatıcının ağzından şunu söyler:

“Kurbanı tanıyorum... ama ne bildiğini bilmiyorum. Eğer Mahmud es-Semnûdî'nin ne bildiğini bilseydim, şimdi onun gibi kan revan içinde yatıyor olurum. Cehalet sizi kurtarabilir... bilmediğiniz şey size zarar veremez... karanlık faydalıdır...

Onu tanıyorum ve gerçeğe çok yaklaştığı için öldüğünü biliyorum. Dayanamadı; yandı ve kanatları eridi...

*İkarus gibi.....”*⁹⁷

Girişin ardından Mısır bölümünün ilk kısmı “Başlangıç” gelmektedir. Anlatı birinci tekil şahsın ağzından yapılmakta ve bir polis sorgusu sonucu gerçekleşmektedir. Sorgulanan ve hikâyeyi anlatan kişi ileride tanışacağı psikiyatrist doktordur. Mahmud’un ailesi Benha köyünden Kahire’ye göç eden orta sınıf, herhangi bir anormallik bulunmayan, gündelik yaşantısı olan, herkes gibi insanlardır. Ancak baş kahraman ne köyde ne de şehirde çevresine uyum sağlayamamıştır. Mahmud bu noktada çevresine engelli izlenimi veren bir çocuktur. Alışılmamış sessizliği, yaşlılarından farklı davranışları ve içe kapanıklığı insanlara zekâ geriliğine sahip olduğunu düşündürmüştür. Mahmud’un bu özellikleri arkadaşları arasında zorbalanmasına neden olmuş ve Hişam adında bir çocuğun Mahmud’a uluorta şiddet uygulamasıyla da örneklendirilmiştir. Ahmed Halid çocukların, özellikle de erkek çocukların bu davranışlarını “bölgelerini koruyan hayvanlar gibi” diyerek özetlemiştir.

Ancak baş kahramanın tavırları ve bakışları keskin bir şekilde değişmeye başlamış ve çevresindeki insanlar üzerinde korkutucu bir etki yaratmıştır. Suçlayıcı ve keskin bakışları arkadaşlarının onu rahat bırakmasına ve hatta öğretmenlerin bile ondan çekinmesine neden olmuştur. Bu noktada doktor, Mahmud’la aralarında geçen özel bir konuşmayı anlatarak öğretmeni tarafından da tacize uğradığını ve Mahmud’un bu durumu anormal bir sakinlikle karşıladığını anlatır. Ona göre bu doğanın kanunudur, büyük balık, küçük balığı yer. Mahmud bu sıralarda evde dedesinden kalma bir kutu dolusu kitap görmüştür. Bunlar içeriğini

⁹⁶ Tefvik, *Misle İkarus*, 12.

⁹⁷ Tefvik, *Misle İkarus*, 13.

anlamadığı İngilizce dilinde ve üzerinde o sıralarda manasını bilmediği semboller taşıyan Arapça kitaplardı. Üzerine araştırma yaptığında bunların ezoterik ve büyü içerikleri olan kitaplar olduğunun farkına varır ve artık onlara ilgi duymaya başlar. Mahmud yaşadığı travmaların da etkisiyle kitapların üzerinde çalışma yaparak kendini dış çevreye karşı koruyabilecek mistik güçler arar, ancak ne var ki dünya böyle işlememektedir.

Üniversitede hukuk fakültesini kazanan Mahmud, kampüsün kozmopolit ortamında kaybolmayı başarmış ve hayat onu içine almıştır. Ancak bu dönemde de Mahmud değişmemiş, çevresi tarafından hep çekinilen o içe kapanık karakter olarak kalmıştır. Değişime uğrayan Mahmud'u "yaşlı izlenimi veren bir gençti" diyerek anlatır doktor. Bu sıralarda ailesinin baskısıyla kendisi gibi avukat olan Selva Ümran'la evlenmek zorunda kalmıştır. Doktor, Mahmud'un neden evlendiğine, daha da ilginç Selva'nın neden onunla evlenmeyi kabul ettiğine anlam veremez. Zira ona göre Mahmud duygularından soyutlanmış bir "yaratıktır". Yine doktor, Selva'yı anlatmaya başlar, onun güzelliği ve zarifliğinden bahseder. Mahmud ise bu esnada Selva'yı hala evinde yaşayan bir yabancı, bir düşman olarak görmektedir. Dördüncü bölümde doktor, Selva'nın Mahmud'la hiç cinsel ilişkiye girmediğini de belirtir.

İkinci bölüm bir sinema sahnesini betimleyerek başlar. Herkes film bittikten sonra kalkmış ancak yaşlı bir adam yerinden kalkmamıştır. Salon görevlisi yanına gidip bu adama yaklaştığında ilk başta uyumakta olduğunu zanneder ancak sonra dikkatli baktığında yerde haplar görür. Bu adam Mahmud'dur ve intihara teşebbüs etmiştir. Hastaneye kaldırılır, doktorlar onu tekrar hayata döndürür. Ahmed Halid bu noktada yine hicvini kullanarak "Mısır'da kafanızı patlatsanız bile birisi sizin kalp krizi geçirerek öldüğünüze hükmedebilir"⁹⁸ demiştir. Mahmud tekrar bir intihar teşebbüsünde bulunarak gece çatıya çıkmıştır. Yanına çekiç ve tornavida gibi aletler de alan Mahmud'u, uykusundan uyanan ve daireyi arayınca onu bulamayan karısı ikna ederek kurtarmıştır. Mahmud'un paranoyası bu noktada Selva'yı da etkilemeye başlamış ve karısının dışarı çıkmasını hatta ailesini görmesini bile yasaklamıştır.

Doktor bu bölümde Mahmud'un duygularını anlatırken korku, tiksinti, umutsuzluk ve kaybolmuşluk hissiyatı verdiğini söyler. Ona göre Mahmud aslında diğer insanlar gibi gittiğini herkese ilan ederek değil sessizce intiharı seçmiştir. Zira birçok intihar pişmanlıkla sonuçlanır ve intihar eden kişi doktora kendi ayaklarıyla giderek kurtarılmayı ister. Ancak Mahmud böyle değildir, o sadece sessizlik istemektedir ve bunu elde etmek için de yanlış bir yol olan intihara

⁹⁸ Tevfik, *Misle İkarus*, 31.

meyletmiştir. Karısı da doktorla aynı görüştedir, kocasının aslında intihar etmek istemediğini ancak neyden kaçtığını bilmeyerek bir çıkış yolu aradığını düşünmektedir. Bu noktada Selva bir çözüm arayarak kocasını romanın anlatıcısı da olan doktorun psikiyatri kliniğine yatırmaya karar vermiştir. İnsanlar burada bile Mahmud’dan çekinmiş, hastabakıcılar ondan korktuğunu doktora itiraf etmişlerdir. Doktor bu esnada Mahmud’un odasına karalamalar ve üzerinde sayılar olan kağıtlar görür. Okuduğu gazetelerden de bazı küpürlerin kesildiğini fark eder. Ancak bir anlam veremez.

Üçüncü bölüm Pentagonda başlar, burada olaylar Richard Dwyer adında bir yazarın gözünden verilmektedir. Yazar, Pentagon’a ulusal güvenlik meseleleri nedeniyle çağırılmıştır. Yan karakterlerden biri olan General Andrew Hill’in başkanlığını ettiği bir toplantıya katılırlar ve burada kendisine bir iş teklifi yapılır. Richard Dwyer, “Şeytan Ayrıntılarda Gizlidir” adlı kitabın sahibidir. Bu kitap 11 Eylül olaylarından çok önce yazılmış ve o gün gerçekleşen olayları neredeyse birebir tahmin etmiştir. Bunun üzerine bazı insanlarda aslında teröristlerin onun kitabını okuduğu ve talimatlarını uygulayarak bu eylemi gerçekleştirdiği kanısı uyanmıştır. General de bu özelliğini kullanarak Amerika’nın gelecekte ne gibi tehditlere maruz kalabileceğine dair keskin öngörülerini, ulusal güvenlik danışmanı olarak kendisiyle paylaşmasını ister.

Dördüncü bölüm doktorun Selva’ya olan ilgisini itiraf etmesiyle başlar. Bu esnada hem Mahmud’la hem de karısıyla yakınlaşmış ve hayatlarını anlamaya başlamıştır. Karısı doktora Mahmud’un ev içi hallerini anlatmaya karar vermiştir. Mahmud gece geç saatlere kadar üzerinde değişik semboller ve yazılar bulunan Arapça ve İngilizce kitaplar okumaktadır. Karısı bu durumu ona sormaya karar verir ve Mahmud ona “*Arkana dönmeden orada neler olduğunu görebiliyor musun?*” diye sorar. Selva da “*Bir ayna olmaksızın, hayır*” der. Bunun üzerine Mahmud “*İşte ben 20 yıldır aynayı arıyorum*”⁹⁹ diyerek cevap verir. Bu Mahmud’un tüm çocukluğunu ve gençliği yutan uğraşının özetidir. Karısı bir gün eve gelir ve Mahmud’u, yatağın üzerinde gözleri açık halde koma durumunda görür, üst kattaki doktor komşusuna haber verir. Mahmud o esnada hayata dönmüştür ancak saçları bir anda yaşlı bir adamınkiler gibi beyazlamıştır. Bunun yanı sıra yüzünde ve ellerinde iplikler de ortaya çıkmıştır. Bu ipliklerin ilk esnada bir mantar enfeksiyonu olduğu sanılsa da mikroskop altında ipeğe benzedikleri tespit

⁹⁹ Tefvik, *Misle İkarus*, 57.

edilmiştir. Mahmud bu öngörüler sırasında Akaşa Kayıtları'na eriştiğini iddia eder. Bu kavram Mahmud karakteri ele alınırken açıklanacaktır.

Bu noktada bölüm sırasıyla giden özet anlatımı bozularak beşinci ve yedinci bölümler anlatılacaktır. Beşinci bölüm gençliğin ilk safhalarında Batılı tarzda yaşayan ve onlara özenen Mustafa Ebu Hassan'ın hikayesiyle başlar. Mustafa bu safhada üniversitenin İslamcı gençlerinden Osman el-Fakî ile tanışmış ve ondan etkilenecek Batı tarzı yaşamı bırakmıştır. Artık misvak kullanan cübbe giyen ve sakal bırakan bir adamdır. Ancak siyasi rüzgârın değişmesiyle ibre terse dönmüş ve din taraftarlığı yapanlar baskı görmeye başlanmıştır.

Birçok kez göz altına alınan ve tutuklanan Mustafa, yıllar sonra üniversitede Hristiyan olduğu için ayrımcılık gören Petrus Mihail adlı sınıf arkadaşını tekrar görür ve bu görüşme esnasında Petrus'un ona öfkesini hisseder. Osman el-Fakî'yi aradığında onun bu olaya kayıtsız kaldığını fark etmesiyle bir araştırma yapar ve ateşli bir dindar olan Osman'ın sonradan bu yaşamı tamamen bıraktığını, gençliğindeki faaliyetlerini inkâr ettiğini ve hatta karakola bununla alakalı rapor bile verdiğini öğrenir. Bu noktada Mustafa'nın inancı derinden sarsılmıştır. İnandığı değerleri ve çevresinde onlara inanmış izlenimi veren insanları teker teker sorgulamaya başlar.

Yedinci bölüm bir kampüs amfisini betimleyerek başlar, Dr. Patridge içeri girer. Kendisi ateşli bir Darwinist ve evrim savunucusudur. Ona göre Darwin “durumunu kimsenin anlamadığı bir peygamberdir”.¹⁰⁰ Kendisi ellili yaşlarda olmasına karşın yirmilerindeki öğrencisi Sarah'a ilgi duymaktadır. Sarah ona evrimin neden nesnel olarak var kabul edildiğini sorar, bunun üzerine doktor ona bunun mantığa ve somut kanıtlara dayandığını söylese de Sarah ikna olmamıştır ve burada ikilinin diyalogu sona erer. Ancak diyalog, profesörün aklında bir soru çok işareti bırakmıştır. “İnsanlar gerçekten evrimleşmiş midir? Ya da gelecekte evrimleşecekler mi? Evrimleşirlerse nasıl görünecekler?” gibi sorular onun aklını meşgul eder.

Altıncı bölüme döndüğünde Mahmud hala kliniktedir ve durumu daha da kötüye gitmektedir. Doktor bunu çözme karar verdiğinde Mahmud'un odasında bulduğu karalamaları inceler. Sırasıyla yazılmış dörtlü sayılar olduğunu fark eder ve bu sayıların şifresini Selva ile beraber çözerler. Sayılar sırasıyla kitap numarası, sayfa numarası, satır numarası ve kelime numarasıdır. Tüm sayıların ardından anlaşılmayan birkaç kelimeyi tekrar edilmektedir.

¹⁰⁰ Tevfik, *Misle İkarus*, 182.

Sekizinci bölüm Mahmud'un geçmişe dair bir kehanetiyle başlar. Bu kısım kayıp kıta Atlantis gibi bir başka battığına inanılan kıta olan Lemurya'da¹⁰¹ geçmektedir. Kehanet hikâyeye geçtiği mekân bağlamında etki etmektedir. Zira ilerleyen kısımlarda, Lemurya tekrar ele alınacaktır. Bu esnada doktorun Selvaya ilgisi derinleşmektedir. İkili daha da yakınlaşırlar. Doktor Mahmud'un şifrelerini çözmeye devam etmektedir. Bir şifrede Birleşik Devletler'deki bir kardinale suikastı tahmin ettikten sonra polis gözetimine alınır ve CIA ajanları doktorla görüşerek bunu nasıl bildiğini sorarlar. Dokuzuncu bölümde de Mahmud bu öngörülerine devam eder en sonunda Mısır lideri Ahmed el-Deeb'in dikkatini çeker. Bu esnada Mahmud sürekli göz bandı ve kulaklık takar, dünyadan kendini tamamen soyutlamıştır.

Onuncu bölüm iktidarı ele geçirmeyi başaran Ahmed el-Deeb'in bir betimlemesiyle başlar. Kendisi Latin Amerikalı diktatörlere benzetilmektedir. Öykü el-Deeb'in generalleriyle ulusal güvenlik üzerine bir buluşma yapmasıyla devam eder. Görüşmede el-Deeb'in yakın bir zamanda suikast tehlikesi atlattığı ve bunun Mahmud es-Semnûdî tarafından önceden bilindiği ortaya çıkar. Mahmud bundan önce de Malezya'ya giden bir uçağın düştüğünü ve Damanhur'da bir tren faciasının yaşanacağını görmüştür. Bunun üzerine Ahmed el-Deeb Mahmud'un alınıp sorgulanmasını ister.

On birinci bölümde Mahmud, doktora beklemediği bir anda saldırmış ve tehditkâr bir üslupla onun karısına olan ilgisini bildiğini ve istediğini elde edemeyeceğini, yalnızca onun tiksintisini kazanacağını söylemiştir. Bu esnada kliniğe Amerikalı yazar Dwyer gelmiştir. Kendisi Mahmud ile görüşmek istemektedir. Mahmud'la aralarında kısa bir görüşme geçtikten sonra, Dwyer kendisini korku içerisinde dışarı atar. Mahmud imkânsız da olsa onun karısının 11 Eylül saldırılarında asansörde kapalı kalarak öldüğünü bilmektedir. Görüşmede Mahmud onun cebine bir kâğıt da saklamayı başarmıştır. Zira çektiği ilgi onun istihbarat teşkilatları tarafından sürekli dinlenmesi ve izlenmesine yol açmıştır.

Bu görüşmenin ardından önceki bölümlerden tanıdığımız Mustafa ve Dr. Partridge aynı anda kliniğe gelmişlerdir, ikisi de Mahmud'la görüşmek istemektedirler. Görüşmede ikisi de sorguladıkları inançlarını teyit ettirmek isterler. Ancak ikisi de Mahmud'un onların kulaklarına fısıldadığı ilk başta anlamsız gelen sayıları ve sözcüklerin sırrını çözemezler.

¹⁰¹ Dünyanın ilk evrelerinde Afrika, Güney Doğu Asya ve Amerika Kıtalarının arasında bulunan ve üçünü birleştirdiğine inanılan süper kıta.

On ikinci bölümde Mahmud, Mısır istihbarat servisi tarafından sorgulanmak üzere alınmıştır. Doktor her ne kadar karşı çıkmaya çalışsa da etkisiz kalmıştır. Mahmud, el-Deeb'in generali Kemal Hamdi tarafından sorgulanırken çeşitli işkencelere maruz kalır. Sonucunda da öldü sanılarak çöle atılır. Sorgu esnasında Mahmud “*zafer kazanan kurt eğerinden düştü ve şimdi kalbi yırtıldı*” demiştir. Onu çöle atanlar merkeze döndüklerinde Ahmed el-Deeb'in kalp arterlerinde yırtık meydana gelerek gece öldüğünü öğrenirler. Kemal Hamdi hıncını alamayıp “o kâhinin” bedenini tekrar getirmelerini istediğinde bıraktıkları yerde olmadığını görürler

On üçüncü bölümde Mahmud, bir gece vakti Mustafa'nın kapısında belirir. Kan revan içerisinde. Sorgudan sağ çıkmış ve adresini bilmese de Mustafa'nın evine ulaşmıştır. Buna karşın Mustafa'ya aralarında kalacak cevaplarını vermiş ve öykünün ilk Mısır bölümü burada tamamlanmıştır.

İkinci bölümün ilk kısmı Kaliforniya'daki Shasta Dağı'nda başlamaktadır. Burası aralarında bazı bilim insanları da olmak üzere batan Lemurya kıtasından kaçmayı başarabilen ve dağa sığınan Lemuryalılara ev sahipliği yaptığına inanılmaktadır, ancak bu bir efsanedir. Bu kısımda depresyonla mücadele eden ve bu uğurda her şeyi deneyen ve her yeri gezen bir çift sonunda Shasta Dağı'nda bir kâhin olduğunu duyarlar. Daha sonra öykü Alman kökenli bir borsacı William Müller'e geçer. Müller de birçok yatırım yaparak servet kazanmak arzusundadır. Elbette o da radikal bir yol tercih ederek çiftin de başvurduğu kâhine gitmek ister.

İkinci kısımda Mısır'daki sorgusundan sonra onu öldü sanan Partridge Shasta Dağı'ndaki bu kâhinin yayınlanmış görüntülerini izlediğinde onun Mahmud es-Semnûdî olduğunu görür. Mahmud, Dwyer'e başına gelecekleri anlattığı kâğıdı gizlice vermiş Mustafa onu saklamış ve nihayetinde de Dwyer Pentagon'u onun çok değerli bir kaynak olduğuna ikna ederek Amerika'ya tanık koruma programı ile kaçırmıştır. Bu kısımda Partridge'in yanı sıra, çift ve Müller de Mahmud'u görmeye gelmişlerdir.

Üçüncü kısım Mahmud'un Dwyer'e dair bir şifreli öngörüsü ile şekillenir. İkilinin aralarında geçen konuşmalardan edindiği bilgiler Dwyer'i yıpratmış ve intihara meyillendirmiştir. Ağır bir çöküş yaşayan yazar sonunda Shasta Dağı'nda intihar etmiştir. Ardından FBI Mahmud'u göz altına almak istemiştir. Ancak Mahmud bu esnada kendisini ne pahasına olursa olsun susturmak adına yanında ona bakmak için kalan yaşlı Latin kadının da yardımıyla kendi dilini kesmiş ve ellerini kırmıştır. Pentagon'un beyin dalgalarına dayalı sofistike bir sorgulama tekniğinin ardından Mahmud ülkesine iade edilmiştir.

Üçüncü bölümün ilk kısmında doktor, Mahmud'un da aradan çıkmasıyla Selva'yı elde etmiştir ya da en azından böyle sanmıştır. Zira yakınlaşmalarının ardından kendisinden sıkıldığını, ondan kurtulmanın yollarını aradığını itiraf eder. Bu esnada kliniğe bir mektup gelmiştir. Son derece kötü bir yazıya sahip bu mektubun Mahmud'dan geldiğini anlamıştır. Mahmud onunla görüşmek istemektedir.

İkinci kısımda ikili Kahire'nin dışında döküntü bir binada bir araya gelirler. Doktor onun dilinin kesildiğini ve ellerinin kırıldığını görür. Mahmud artık kağıtlara ayaklarıyla yazıyordu. Ona ne olduğunu sorduğunda "*Şeytanlardan kaçarak Amerika Birleşik Devletleri'ne gittim... Oradan şeytanlardan kaçarak geri döndüm...*"¹⁰² diye başlayarak hikayesini anlatmıştır.

Üçüncü kısımda doktor ve Mahmud uzun bir süredir yazıyla iletişim kurmaktadır. Mahmud ona tüm öngörülerinden bahsetmiştir. O sırada hala Mahmud'un geleceği görebildiğine inanmayan ve bunun basit bir açıklaması olduğunu düşünen doktor, öğrendiği korkunç bilgileri ve gelecek öngörülerini kaldıramamıştır. Yalnızca Selva değil hayattan tamamen kopan doktor, Mahmud'un kaldığı o eve gider.

Romanın kapanış bölümü olan "Misle İkarus" adlı bölümde doktor polis sorgusundadır. Yanına bir çantada bıçak ve temiz elbiseler aldığını itiraf eder. Doktor, Mahmud'un öngörülerindeki bilgilerin dehşetine ve ağırlığına dayanamaz ve bunların dünya tarafından da bilinmemesini ister, zira o da dünyanın bunu kaldıramayacağını farkındadır. İlk bölümdeki sahnelenen cinayet bu bölümde gerçekleşir. Mahmud ise başına geleceklerin farkındadır ancak diğer öngörülerinde olduğu gibi buna da müdahale edemeyeceğini bilmektedir. Doktor Mahmud'u defalarca bıçaklayıp cesedini parçalayarak vahşice katletmiştir. Ahmed Halid bu noktada eserin başına bir geri dönüş yaparak o vurgulu cümleleri tekrar kurar:

"Mahmud'un kaderi, gerçeğe çok yaklaştığı için mühürlendi. Buna dayanamadı; yandı, kanatları eridi ve onu yutan çalkantılı okyanusun azgın sularında boğulmak üzere büyük bir yükseklikten düştü...

*İkarus gibi."*¹⁰³

¹⁰² Tevfik, *Misle İkarus*, 316.

¹⁰³ Tevfik, *Misle İkarus*, 333.

2.3. Romanın Teknik Açısından İncelemesi

Bu bölüm içerisinde, romanın şahıs kadrosu, zaman ve mekân yapısı, olay örgüsü, bakış açısı ve anlatıcı, eserin yazım üslubu ve kullanılan dile dair bilgiler verilecektir. Aynı zamanda Ahmed Halid'in eseri kaleme alırken başvurduğu anlatım tekniklerinin tespiti yapılacak olup örnekler üzerinden açıklanacaktır

2.3.1. Şahıs Kadrosu

Romanın en önemli unsuru olayların etrafında geliştiği şahıslardır. Bir eserin içerisindeki şahıslar okuyucuyla iletişim kurabildiği ve onlarla benzerlik ya da zıtlık kurabildiği ölçüde ilgi çeker. Ahmed Halid Tefvik de roman kadrosunu okuyucularına yakınlıştırabilme adına karakterlerin yapısını gerçeğe yakın bir kurgu düzeyinde tutmuştur. Bu bölümde romanın şahıs kadrosu tespit edilecek olup, karakter özellikleri, psikolojileri, anlatıcının onlara bakış açısı ve birbirleriyle ilişkilerine dair bilgiler verilecektir.

2.3.1.1. Mahmud es-Semnûdî

Anlatıcı, yani doktorun kendisi, Mahmud'dan ilk bahsetmeye başladığı andan itibaren geçmişine dair bilgiler vermeye başlar.

لقد نشأ في إحدى القرى الصغيرة المجاورة لبنها، لكنه قضى هناك فترة قصيرة جداً في طفولته، وسرعان ما وجد نفسه يعيش في القاهرة. لم يسمع أحد عن كونه زار قريته أو كان ذا اتصال من أي نوع بجنوره هناك، لكنه كذلك لم يكن ابن المدينة.

“Benha yakınlarındaki küçük bir köyde büyüdü, ancak çocukluğunda orada çok kısa bir süre geçirdi ve hemen sonra kendini Kahire'de yaşarken buldu. Köyünü ziyaret ettiğini veya oradaki kökleriyle herhangi bir bağlantısı olduğunu kimse duymamıştı, ancak o bir şehir çocuğu da değildi.”¹⁰⁴

Mahmud'un köyden göç ettiğini ancak orayı daha sonra hiç ziyaret etmediği belirtilmiştir. Ancak köyündeki köklerinden bu kopuşu onu bir şehir çocuğu olmaya da itmemiştir. Ailesi hakkında ise şu satırlardan genel bir izlenime sahip olmak mümkündür:

هل أعرف أسرته؟ ... لا أعرف إلا أقل القليل. أحسبهم من الطبقة المتوسطة فلم يشتهروا بثراء أو عوز، ولم يشتهروا بمجون أو تدین وليس بينهم وزراء ولا متسولون... أسرة صغيرة في بيت صغير في حي صغير.

¹⁰⁴ Tefvik, Misle İkarus, 18.

“Ailesini tanıyor muyum? Çok az şey biliyorum. Onları orta sınıf olarak görüyorum, çünkü zenginlikleri ya da yoksullukları, sefahatleri ya da dindarlıklarıyla tanınmıyorlar ve aralarında din adamı ya da dilenci yok... Küçük bir mahallede, küçük bir evde yaşayan küçük bir aile...”¹⁰⁵

Mahmud’un ailesi ve doğumu hakkındaki bu bilgilerden sonra Mahmud’un okul yaşantısına direkt bir giriş yapılır. Buradan itibaren Mahmud’un psikolojik durumu ve toplum içerisindeki statüsüne değinilmeye başlanır. Baş kahraman şehir hayatına adapte olamamıştır ve bu durumu Ahmed Halid anlatıcının ağzından şu şekilde aktarır:

إنه القروي الذي لم يزر القرية يوما واحدا، وهو ابن المدينة الذي يمضي مرتبكا في الشارع شاعرا بالذعر من الصخب والسيارات والزحام، ولا أحسبه دخل مطعما أو كافيتيريا إلا مرغما مفتقرا للارتياح. هكذا هو غريب دوماً حيثما حل.

“O, köyü hiç ziyaret etmemiş bir köylü ve gürültüden, arabalardan ve kalabalıktan dehşete kapılarak sokakta şaşkın şaşkın yürüyen bir şehir çocuğu. Sanırım rahatlıktan yoksun olduğu için isteksizce de olsa bir restorana veya kafeye asla girmiyor. Gittiği her yerde her zaman bir yabancı.”¹⁰⁶

Bu sıralarda okula başlayan Mahmud ilkokulda da çevresinin üzerine engelli ya da hasta olduğu izlenimini bırakmıştır. Birçok insan tarafından içe kapanıklık ve sessizlik gibi asosyal davranışlar zekâ geriliği ile ilişkilendirilmektedir. Hiçbir arkadaşı olmayan, konuşmayan ve çevresiyle herhangi bir iletişime girmediği için arkadaşları ve öğretmenleri de Mahmud’un böyle bir durumda olduğunu düşünmektedir.

محمود يمنحك دوماً الانطباع بأنه ذو عاهة.. لا تعرف السبب أبداً لكنك لا تقدر على أن تعتبره سليماً...

“Mahmud her zaman engelliymiş gibi bir izlenim veriyor... Ancak nedenini asla bilemeseniz de onu sağlıklı olarak da kabul edemezsiniz...”¹⁰⁷

Mahmud hayatının bu ilk evresinden sonra üniversite çağına gelmiş ve hukuk fakültesini kazanmıştır. Ancak bu, onun bir tercihten ziyade şartların ona getirdiği bir zorundalık. Belki bundan da kaynaklı olarak Mahmud kabuğunu hiçbir zaman kıramamış ve bu evrede de hayatını değiştirmeyi başaramamıştır. Yine de üniversitenin bu kozmopolit ve kalabalık ortamında insanlar arasında kaybolmayı başarabilmiştir. Bu kısmı anlatıcıdan şöyle dinliyoruz:

¹⁰⁵ Tevfik, *Misle İkarus*, 18.

¹⁰⁶ Tevfik, *Misle İkarus*, 18.

¹⁰⁷ Tevfik, *Misle İkarus*, 21.

لقد كبر محمود ودخل كلية الحقوق. لماذا دخل كلية الحقوق؟ هل كان مولعا بأسرار القانون ودهاليزه ومعرفة كيف تعيد الحق للمظلومين؟ بالطبع لا... دخل كلية الحقوق لأنها الكلية الوحيدة التي استطاع اللحاق بها. وهناك استطاع لحسن الحظ أن يذوب وسط حشد الدفعة الرهيب حتى فقد أي شيء يميزه. انزلق كبصقة على زجاج الحياة اليومية فلم يشعر به أحد.

“Mahmud büyüdü ve hukuk fakültesine girdi. Neden hukuk fakültesini seçti? Hukukun inceliklerine ve ezilenlere adaleti nasıl geri getireceğine mi hayrandı? Elbette hayır. Hukuk fakültesini seçti çünkü girebildiği tek üniversite orasıydı. Ve orada, şans eseri, tüm ayırt edici özelliklerini kaybedene kadar sınıf arkadaşlarının ezici kalabalığına karışmayı başardı. Günlük hayatın bardağına düşen bir tükürük gibi, kimsenin fark etmediği bir şekilde kayboldu.”¹⁰⁸

İş hayatı hakkında ayrıntılı bilgiler verilmeyen Mahmud, çocukluğunda akran zorbalığına ve öğretmeni tarafından tacize maruz kalmıştır. Bu tip olaylar küçük bir çocuk üzerinde kalıcı izler bırakan travmalar yaratır ve nitekim Mahmud’un başına da bu gelmiştir.

هكذا ينقض عليه هشام... ويمد ساقه من خلفه ليخل بتوازنه فيصيح محمود بصوت المظلومين:
- إيه؟

وهو ما يعتبره هشام إهانة، فيمسك بشعر محمود يعتصره كأنه يريد انتزاعه، وهو يردد في غضب:
- إيه اللي إيه؟ إيه اللي إيه؟

“Böylece Hişam üzerine gidip ona çelme taktı, bunun üzerine Mahmud mazlum bir sesle "Ne?" diye bağırdı.

Hişam bunu bir hakaret olarak algılar, bu yüzden Mahmud’un saçını tutup sanki koparmak istercesine sıkır ve öfkeyle tekrarlar:

“Ne, ne var? Ha! Ne, ne var?”¹⁰⁹

هل كانت هذه هي الفترة التي تعرض فيها للتحرش (وربما الاغتصاب؟). لا أعرف بالضبط ومن الخير أن نبقي هذه القصة مجهولة. المدرس الوغد الذي يتحرش بطالب صبي عنده في غرفة مظلمة منسية أمر يحدث من وقت لآخر، ولو أثر الصبي الصمت خوفا ورعبا فلن نعرف أي شيء عن القصة.

“Karanlık, unutulmuş bir odada genç bir öğrenciyi taciz eden aşağılık öğretmenin hikayesi zaman zaman yaşanan bir olaydır. Eğer çocuk korku ve dehşetten sessiz kalsaydı, bu konuda hiçbir şey öğrenemezdik.”¹¹⁰

¹⁰⁸ Tevfik, Misle İkarus, 24.

¹⁰⁹ Tevfik, Misle İkarus, 19.

¹¹⁰ Tevfik, Misle İkarus, 24.

Mahmud artık çevresine karşı giderek soğuk bir karaktere bürünmeye başlamıştır. Bakışları keskinleşmiş ve suçlayıcı bir hal almış, daha da suskunlaşmış ve içe kapanmıştır. Artık bu noktada çevresi ondan çekinir olmuş uğradığı zorbalık etrafına ördüğü bu görünmez duvarla son bulmuştur.

لكن مع الوقت بدأت تلك النظرة تتضح أكثر في عين محمود. نظرة حادة متهمة لا تطرف العين معها.. نظرة قل أن يتحملها من يبادل الفتى النظر. وهنا فقط قرر الرفاق وقرر المدرسون أن الفتى مخيف... يحسن أن نتركه وشأنه. هذه القوة النفسية غير المحدودة تثير الذعر في أقسى القلوب..

“Fakat zaman geçtikçe Mahmud'un gözlerindeki o bakış daha da belirginleşti. Keskin, suçlayıcı, kırılmayan bir bakış; az kişinin karşılaşmaya cesaret edebileceği bir bakış. İşte o zaman arkadaşları ve öğretmenleri çocuğun korkutucu olduğuna karar verdiler... onu yalnız bırakmanın en iyisi olduğuna. Böylesine sınırsız bir psikolojik güç, en katı kalpleri bile dehşete düşürdü.”¹¹¹

Hayatının erken döneminde maruz kaldığı bu ortam onun dışarıya karşı soğuk ve stoik¹¹² bir karaktere bürünmesine, çevresine karşı hissizleşmesine yol açmıştır. Nitekim Ahmed Halid bunu anlatıcının ağzından şöyle aktarmaktadır:

فيما بعد حكى لي محمود هذه الحكاية، وأثار رعبى أنه لم يبد مشمئزاً أو مصدوماً.. كان يعتبر هذا من حقائق الحياة السمك الكبير يلتهم السمك الصغير بلا مناقشة ولو لم يفعل لبدا الأمر غريباً.

“Daha sonra Mahmud bana bu hikâyeyi anlattı ve beni dehşete düşüren şey, iğrenmiş veya şok olmuş görünmemesiydi. Bunu hayatın bir gerçeği olarak görüyordu: büyük balık küçük balığı yer, bunda şüphe yok. Eğer öyle düşünmeseydi, garip görünürdü.”¹¹³

Böyle bir ortamda gelişimini tamamlayıp aldığı karakteri ve psikolojisine yaralar alan Mahmud, çocukluğundan itibaren kitaplara sarılmıştır. Dedesinden babasına kalan ancak okunmamış Arapça ve İngilizce dillerinde yazılmış bir sürü kitapla vakit geçirmeye başlamıştır.

هذه تقريبا هي الفترة التي وجد فيها تلك الكتب تحت حشية الفراش. أنت تعرف تلك الأسرة الأقرب إلى صندوق يضعون فيه الكتب القديمة. تفتح الصندوق وتسعل مرتين بسبب الغبار، وتبصق مرة، وتجري سمكة فضية على يدك فارة من هذا الصخب... هنا تجد الكنز الشبيه بكنوز علي بابا...

¹¹¹ Tefik, Misle İkarus, 20.

¹¹² Duyguları belli etmeden ve şikâyet etmeden acıya veya zorluğa dayanma

¹¹³ Tefik, Misle İkarus, 24.

“Bu, o kitapların yatağın altında bulunduğu zamana denk geliyor. Hani şu eski kitapların saklandığı kutunun yanındaki yataklar var ya... Kutuyu açıyorsunuz, tozdan iki kere öksürüyorsunuz, bir kere tükürüyorsunuz ve bir gümüşböceği gürültüden kaçarak elinizin üzerinden geçiyor... Burada Ali Baba'ninkine benzer bir hazine bulacaksınız...”¹¹⁴

Okuduğu kitaplar ise onu gizemin içine daha da çekmiştir. Zira kitaplar, ezoterizm, okültizm, büyü ve gizli öğretilere dair kitaplardı. Bu kitaplardan ismi geçen ve onu en çok etkileyenin ise Helen Blavatsky'nin “Gizli Öğreti” adlı kitabıdır. Anlatıcı, Mahmud'un bu kitapları uğradığı zorbalığa ve istismara karşı mistik bir kalkan oluşturmak için kullanmaya çalıştığını düşündüğünü ancak gerçek dünyanın böyle işlemediğini belirtmiştir. Selva ile yemek yerken Mahmud'a kitaplarla ne yaptığını sorması üzerine aralarında geçen şu diyalog onun hayatını yutan uğraşının özeti niteliğindedir:

"هل ترين ما يدور خلف ظهرك؟
أجفأت وكادت تستدير، فقال:
دون أن تستديري...
قالت على الفور:
مستحيل أن أراه.. لا بد من مرآة.....
ابتسم ابتسامة ثقيلة وقال:
لقد قلت الحقيقة.. لا بد من مرآة.. أنا أبحث عن هذه المرآة....
أبحث عنها منذ عقدين".

“-Arkanda neler olup bittiğini görebiliyor musun?

Kadın irkildi ve neredeyse arkasını dönecekti, bu yüzden adam şöyle dedi:

-Arkayı dönmeden...

Kadın hemencecik:

-Bir ayna olmaksızın hayır, görmem imkânsız dedi.

Ağır bir gülümsemeyle dudakları aralandı ve şöyle cevap verdi:

-Doğru bildin, bir ayna olmalı... Ve ben de 20 yıldır bu aynayı arıyorum...”¹¹⁵

Mahmud'un bu ezoteri ve okült üzerine olan bu çalışmaları sürerken psikolojisi daha da kötüye gitmektedir. Birkaç defa intihar teşebbüsünde bulunmuştur. Ancak bu intihar teşebbüsünün çevresine bir leke bırakmasını da istememiş, bir kaza ya da doğal sebeple öldüğünün sanılmasını istemiştir.

¹¹⁴ Tevfik, Misle İkarus, 22.

¹¹⁵ Tevfik, Misle İkarus, 57.

كان هناك مانع واحد يمنعي هو أن أترك لمن حولي وصمة.. سوف يلقاهاهم الناس فيقولون هم أولاء أهل الكافر الذي بخر نفسه.

“Beni durduran tek şey, etrafımdakilere bir leke bırakmaktı... İnsanlar onlarla karşılaştığında 'Bunlar kendini öldüren kâfirin ailesi diyeceklerdi.’”¹¹⁶

Bu esnada artık tamamen çöken, zayıflayan ve bakımsızlıktan harap olan Mahmud’un öngörülerini devreye girer. Karısı onu eve gelip yatağın üzerinde gözleri açık hareketsiz görünce öldüğünü sanmış ve komşusu doktoru çağırmıştır. Ancak Mahmud bu esnada öngörülerinin içinden çıkmıştır. Çıktığında ise garip bir şekilde saçları bir anda tamamen beyaza bürünmüş bir anda yaşlı bir adam halini almıştır. Kendisi bu deneyimi şöyle ifade eder:

شعرك قد صار أبيض.. ألم تلاحظ هذا؟

لو لم يصير شعر من رأى الهول أبيض كالثلج، فقلبه أسود كظلام القبور.

“Saçların bembeyaz olmuş... Fark etmedin mi?” dedi.

Böyle bir dehşete tanık olan birinin saçları kar gibi beyazlaşmazsa, kalbi mezarın karanlığı kadar karadır.”¹¹⁷

Öngörülerinin kaynağı olarak ise ezoterizm ve okültizmde sıklıkla bahsedilen bir kavram olan “Akaşik Kayıtlar” temel gösterilmektedir. Ahmed Halid ise eserde bu kayıtları şu şekilde tarif eder:

أকাশي لفظة سنسكريتية معناها السماء.. الأثير السجلات الأكاشية هي نظام كوني لتوثيق الحقائق.. الأفكار.. الكلمات.. الوعي الجمعي للكون كله.. العقل الباطن للوجود حيث لا شيء يمكن نسيانه. وفي هذه السجلات يزرع محمود- يمكن أن ترى أشياء كثيرة جدا. الأكاشا هي المادة الأولية التي نشأ منها النار والهواء والماء.

“Akaşa, Sanskritçe’de cennet, eter anlamına gelen bir kelimedir. Akaşa Kayıtları, gerçekleri, düşünceleri, sözleri, tüm evrenin kolektif bilincini, varoluşun bilinçaltını, hiçbir şeyin unutulamayacağı yeri belgeleyen kozmik bir sistemdir. Ve bu kayıtlarda—Mahmud’un iddiasına göre—çok şey görebilirsiniz. Akaşa, ateşin, havanın ve suyun kaynağı olan ilk maddedir.”¹¹⁸

¹¹⁶ Tevfik, Misle İkarus, 125.

¹¹⁷ Tevfik, Misle İkarus, 63.

¹¹⁸ Tevfik, Misle İkarus, 96.

Mahmud eser boyunca ayrıntıları tasvir edilen 8 öngörü deneyimlemiştir. Bu deneyimlerinden en önemlisi gelecekte bir zaman diliminde icat edilmiş ve insanoğlunun tanıklık ettiği en yıkıcı bomba olan Hexa K-3'e dair öngörüsüdür.

هذا ليس مشهد قنبلة تهوي بل هو قطاع من جحيم دانتي. يسهل أن تعتقد أن هذا هو المطهر.

“Bu düşen bir bombanın sahnesi değil; Dante'nin Cehennem'inden bir kesit. Bunun Araf olduğunu düşünmek kolay.”¹¹⁹

Nitekim bombanın atılmasının ardından yeryüzünden medeniyet silinmiş ve insanlar ilkel canlılar gibi yaşamak zorunda kalmışlardır. Öyle ki New York gibi insan popülasyonunun ve canlılığın merkezi olan bir şehir doğa tarafından tekrar yutulmuş, medeniyetin silik bir izi kalmıştır. Ahmed Halid bu manzarayı başka bir öngörüü aktararak şu şekilde tarif eder:

اختلس نظرة عبر الشق إلى السماء الخضراء واستطاع أن يرى تلك الساحة التي كانوا يسمونها نيويورك منذ مليون سنة. هكذا قال أجداد الأجداد... ساحة من أشجار كثة وسراخس ومستنقعات وهناك يد عملاقة حجرية تشبه قبضة إنسان، تخرج من المستنقع ممسكة بشيء ما.. كأنها شعلة. يبدو أن هؤلاء القوم كانوا يعبدون صنما جبارًا.

“Çatlaklardan yeşil gökyüzüne baktı ve bir milyon yıl önce New York dedikleri meydanı görebildi. Atalarımız bize böyle anlatmıştı... sık ağaçlar, eğrelti otları ve bataklıklarla dolu bir alan ve orada, insan yumruğuna benzeyen devasa bir taş el, bataklıktan çıkıp bir şeyi... meşale gibi bir şeyi kavırıyordu. Bu insanların güçlü bir puta taptıkları anlaşılıyordu.”¹²⁰

Mahmud eriştiğini söylediği bu Akaşik kayıtlarda Çine gitmekte olan MH730 seferli uçağın düşüşünü görmüştür. Bir başka seferde ise Arap Devletlerinin çökmesinin ardından bu coğrafyada medeniyet kalmadığı ve Batılıların orta doğuya “insan safarileri” düzenlediğine de tanıklık etmiştir. Yine gelecekte bir noktada ise Ukrayna'da zalim bir diktatör olan Mirshuk'un insanlardan sigara ve seks vergilerinin yanı sıra temiz hava vergisi almak istediğine ve bunun sonucunda kanın gövdeyi götürdüğü vahşi protestolara ve kırımlara şahit olmuştur.

Mahmut yalnızca geleceği görmekle kalmamış, eriştiği kayıtlardan geçmişe de şahitlik edebilme imkanına sahip olmuştur. Bunlardan ilki 525 yılında Pers kralı Kambises'in Mısır üzerine düzenlediği seferdir. Bu seferde Kambises'in ordusunun çöle yenik düşerek tamamen yutulduğunu görmüştür.

¹¹⁹ Tevfik, *Misle İkarus*, 93.

¹²⁰ Tevfik, *Misle İkarus*, 217-218.

Diğer bir geçmiş kehanetinde ise battığı iddia edilen ve genellikle fantastik şekilde anlatılan Atlantis kıtasına benzer bir kıta olan ve Pasifikte olduğu iddia edilen Lemurya kıtasındaki bir medeniyete dair sahnedir. Bu sahnede kıtaya hâkim medeniyet, genç erkeklerin istediği kadınla ilişkiye girebileceği bir yasaya sahiptir. Ancak durum bu gençlerden biri olan Al-Afja'nın krallığın prensesi olan Mîran'ı istemesiyle karışık bir hal alır.

Diğer dikkat çekici bir öngörü ise yine gelecekte insanların yoksulluk ve imkansızlıklar içerisinde yaşadığı bir dönemde geçmektedir. Bu dönemde devlet insan nüfusunun olduğu yerde bacalar kurarak buralardan uyuşturucu etkisi yaratan bitkileri yakmış ve dumanının etkisiyle insanları rehavet haline sokmayı amaçlamıştır. Bu sahne şöyle tarif edilir:

تأتي اللحظة.. هنا تبدأ المداخل التي وضعتها الحكومة في أماكن مدروسة جيدا في بث الدخان. أنهم يحرقون أطنانا من الحشيش الجيد، والبخار يتصاعد... الأحلام تتسرب للهواء لمتزوج بالأكسجين والتنروجين.

“O an geliyor... hükümet tarafından özenle yerleştirilmiş bacalardan duman yükselmeye başlıyor. Tonlarca yüksek kaliteli esrar yakılıyor ve buhar yükseliyor... rüyalar havaya karışıyor, oksijen ve azotla birleşiyor.”¹²¹

Eriştiği bu bilgiler ve gözlerinde canlanan bu sahnelerden sonra Mahmud karamsar ve üzüntülü bir havaya girmiştir. Bekçi Abdürrezzak onu bir gece vakti bahçede ağlarken görmüş ve o esnada şunları söylediğini işitmiştir:

إن العذاب الذي أعانيه لا يوصف. لكم من مرة فكرت في انتزاع حياتي بنفسي، والحمد لك أنني لم أوفق أليت أن أبقى بينهم لأخبرهم بالهول القادم عساهم يعرفون ويتحسبون.. لكن الألم شديد، وأنا لم أخلق من طينة الأبطال. في كل فجر تنشب الحرب العالمية الجديدة تحت جمجمتي وأحاول أن أنسى..

“Çektiğim azap tarif edilemez. Kaç kez intihar etmeyi düşündüm ve Allah'a şükür başaramadım. Onlara yaklaşan dehşeti anlatmak için aralarında kalmaya yemin ettim, böylece bilsinler ve hazırlansınlar... Ama acı çok yoğun ve ben kahramanlardan değilim. Her şafakta, kafamın altında yeni bir dünya savaşı patlak veriyor ve unutmaya çalışıyorum...”¹²²

Mahmud'un bir noktada hala umudunun olduğunu söylemek mümkündür. Zira intihar teşebbüslerinden dolayı nedamet duyuyor ve şahit olduğu bu yıkımın karşısında düştüğü dehşetten dolayı yaratıcının onu affetmesini umuyordu. Bunu kendi ağzından şöyle ifade eder:

¹²¹ Tevfik, *Misle İkarus*, 191.

¹²² Tevfik, *Misle İkarus*, 140-141.

أعتقد أن ما أراه من هول يشفع لي ساعة الحساب. الخالق يرى ما أراه ويعرف ما تتجشمه أعصابي من هول في كل ثانية.

“İnanıyorum ki, gördüğüm bu dehşet, Kıyamet Günü'nde beni aklayacaktır. Yaratıcı benim gördüklerimi görüyor ve sinirlerimin her saniye çektiği dehşeti biliyor.”¹²³

Öngörülerindeki tüm bu vahşetten, yıkımdan ve kan gölünden etkilenen Mahmud'un psikolojisi, sahip olmaması gereken ancak zihnini çoktan doldurmuş olan bilgilerin etkisiyle çökmüştür. Bundan dolayı olsa gerek defalarca intihara teşebbüs etmiştir. Yine bunların etkisiyle çevresine soğuk, aşılmaz bir duvar ördüğünü söylemek mümkündür. Topluma karışamıyor, arkadaş edinemiyor bunların ötesinde artık sağlıklı diyalog dahi kuramıyordu. Öyle ki Ahmed Halid'in eser belirttiği gibi erkeğin zayıf noktası olan kadın feminenliğinden de etkilenmemiş, karısı ile aynı evde iki düşman ya da iki yabancı gibi yaşamıştı.

Mısır'da uğradığı ilk işkenceyi metanetle karşılaşmasından anlaşıldığı kadarıyla, Mahmud kendi başına gelecekleri de görmüştü. Bu nedenle Dwyer'e kâğıt vermek, Mustafa Hassan'a sığınmak gibi birçok hamlesini satranç ustası gibi oynamıştı. İstihbarat teşkilatları ve gizli polis onu daima göz altında tutuyordu ve kendisi de bunun farkındaydı. Ancak ne kadar bilirse bilsin öngörülerini engelleyemiyor, başına geleceklerden kaçamıyor ve tüm bunlar onun üzerine yıkıcı bir etki bırakıyordu. Bir noktadan sonra bu durum onun için içinden çıkılmaz bir hal almış ve ilk işkencesinden sonra Birleşik Devletler'deki sorguda tekrar konuşmamak için kendini sonsuza dek susturmayı tercih etmiş ve kendi dilini kesip ellerini de kırmıştır.

Artık tamamen susan Mahmud, oradaki sorgusundan sonra nedeni bilinmeyen bir şekilde salınmış ve nasıl olduğu bilinmeden Mısır'da tekrar ortaya çıkmıştır. Kahire'nin dışında virane bir evde kalmaktadır. Burada eski doktoruna ulaşmak isteyen baş kahraman ona bir mektup yazarak kendisini görüşmeye davet etmiştir

Görüşmelerinin ardından kendi hayatında da birçok değişim yaşamış olan doktor onunla düzenli olarak buluşmaya başlamıştır. Bu buluşmalarda kendini susturan karakter artık elleri de kırık olduğu için ayaklarıyla kağıtlara yazarak doktorla iletişim kuruyordu. Mısır ve ABD arasındaki yolculuğunu özetleyen o cümleyi ise bu esnada kurmuştur:

ذهبت للولايات المتحدة فارا من الزبانية.. عدت من هناك فارا من الزبانية....

¹²³ Tefik, Misle İkarus, 125.

“Şeytanlardan kaçarak Amerika Birleşik Devletleri'ne gittim... Oradan şeytanlardan kaçarak geri döndüm...”¹²⁴

Doktor yalnızca Mahmud'un hikayesini dinlememiş öngörülerine de ortak olmuştur. Aynı dehşetten kendisi de nasibini almış ve zaten bıkkın olan hayatında psikolojisi iyice kötüye giderek çöküş yaşamıştır. Mahmud bu noktada başına gelecekleri iyi bilmektedir. Doktorun yaşadığı bu çöküntü onu katletmesine giden süreci başlatacaktır. Sonunda doktor, Mahmud'u defalarca bıçaklayarak öldürmüş ve kahramanın hikayesi burada sona ermiştir. Doktor ise Mahmud'un hikayesini şu sözleriyle özetlemektedir:

لقدمات محمود لأنه اقترب من الحقيقة أكثر من اللازم، فلم يتحمل واحترق وذاب جناحاه هوى من حلق
ليغرق وسط أمواه محيط تائر طم آنيه....

مثل إيكاروس.

“Mahmud'un kaderi, gerçeğe çok yaklaştığı için mühürlendi. Buna dayanamadı; yandı, kanatları eridi ve onu yutan çalkantılı okyanusun azgın sularında boğulmak üzere çok yükseklerden düştü...”

İkarus gibi.”¹²⁵

2.3.1.2. Doktor

Doktor romanın anlatıcısı konumundadır. Olaylar onun gözünden aktarılmakta ve roman baş kahramanını öldürdüğü için polis sorgusundadır. Sorgu esnasında geriye bir dönüş yaparak hikâyeyi baştan anlatmaya başlar. Doktorun ismi ve hayatına dair ayrıntılara yer verilmemektedir. Kendisi, kahramanın yatırıldığı kliniğin kurucu psikiyatristidir. Evli değildir ve ailesi hakkında da pek fazla bilgi yoktur. Sorguda bunu kendisi söylemektedir:

هل يغتصبون زوجتي أمامي؟ لكنني غير متزوج...

“Karıma gözümlün önünde tecavüz mü edecekler? Ama ben evli değilim...”¹²⁶

Mahmud, doktorun kliniğine ilk yatırıldığında intihara meyilli olduğu için onu sıkı bir müşahede altında tutup kendine tekrar zarar vermesini engellemeye çalışmıştır. Bu esnada karısının da yönlendirmesiyle Mahmud'un okuduğu kitap ve gazeteleri incelemiş, üzerine sayılar karaladığı ve isimler not aldığı bazı kağıtlar bulmuştur. Mahmud şifreli bir dil kullanarak

¹²⁴ Tevfik, Misle İkarus, 316.

¹²⁵ Tevfik, Misle İkarus, 333.

¹²⁶ Tevfik, Misle İkarus, 131.

bilgisinin ortaya saçılmak yerine yalnızca onu anlayacak kadar zeki ve hevesli olan insanlar tarafından elde edilmesini istemiştir. Doktor, Selva ve Dwyer roman boyunca bunu doğru şekilde yapabilen üç kişidir. Mahmud'un şifrelerini çözmeyi başaran doktor, kendi tabiriyle bazı "kehanetlere" rastlamıştır. Ancak bunlardan en önemlisi ve Mahmud'un hayatını direkt olan etkileyen kehanet şu onun ağzından şu şekilde dökülür:

العقاب يفترس الذئب.. ١٨ - ٢٤٥ - ٧ - ٥... ٣ - ٣١٠ - ٢٠ - ٥.....

"Kartal (Akab) kurdu (Z'ib) avlar... 18 - 245 - 7- 5... 3 - 310 - 20 - 5..."¹²⁷

Burada sayılar sırasıyla kitap numarası, sayfa numarası, satır numarası ve kelime numarasıdır. Sayıların işaret ettiği kelimeler bulunduğunda, sırasıyla "Uçak - Sultan - 3 - Geçit Töreni - Ekim" sözcükleri ortaya çıkmaktadır. Liderin soy adı olan "El-Deeb" kelimesini kitapta bulamadığı için benzerlik gösteren zi'b (الذئب) yani kurt kelimesini kullanmıştır. Generalin aracını vurmak için savaş jeti ile askeri üstün kalkış yapan pilotun tam adı ise Muhammed Ukkâb'dır. Ukkâb (عُقَاب) Arapçada "kartal" manasına gelmektedir.

Mahmud'un şifrelerini çözdükçe daha fazla bilgi edinen doktor bir yandan da Selva'ya ilgi duymaya başlamıştır. İçten içe Selva'nın Mahmud gibi bir adamın elinde harcandığını düşünmektedir. Bir gün Mahmud'la görüşmeleri esnasında beklemediği bir anda saldırıya uğramış ve Mahmud'dan şu sözleri duymuştur:

فقط ابتعد عنها. لن تظفر منها بشيء أبدا لكنك ستظفر باحتقاري ومقتي.

"Sadece ondan uzak dur. Ondan hiçbir şey kazanamayacaksın, ama benim nefretimi ve tiksintimi kazanacaksın."¹²⁸

Doktorun aklı bu noktada iyice karışmış ve olayların gerçekliğini sorgulamaya başlamıştır. Zira kendisine göre Mahmud'un bu kehanetlerinin bilimsel bir açıklaması olmalıydı. O hastasının diğer tüm klinik vakalar gibi olduğuna inanmak istiyordu ancak bunu kanıtlayabilecek tek bir semptoma rastlamamıştı. Sadece dışarıdan majör depresyon izlenimi almakla yetinebilmişti.

Bu çelişki içerisinde olayları anlamaya ve Mahmud'a teşhis koymaya çalışan doktor ve Mahmud'un eşi Selva giderek daha da yakınlaşmış ve durum el ele tutuşma gibi bir seviyeye

¹²⁷ Tevfik, *Misle İkarus*, 159.

¹²⁸ Tevfik, *Misle İkarus*, 216.

kadar çıkmıştır. Bu süreç esnasında Mahmud devlet tarafından sorgulanmak üzere gözaltına alınmıştır. Gözaltından canlı çıkmadığı düşünülen kahraman doktor ve Selva'nın engeli haline de gelmekten çıkmıştır ve ikili, ilişki yaşamaya başlamıştır. Bu noktada Doktor Mahmud'un öngörülerinde yanıldığını düşünmüş ve Selva'yı elde ettiğini sanmıştır. Ancak üçüncü bölümdeki şu sözleriyle Mahmud'dan sonraki süreçte, Selva'dan bıktığını görmek mümkün:

كل هذا جميل لكن هناك مشكلة واحدة ترافق هذا النوع من الحب الناري الشهواني المشتعل الملل. العنكبوت القاتل...

“Bütün bunlar güzel, ama bu tür ateşli, şehvetli, yakıcı aşkın beraberinde getirdiği bir sorun var: can sıkıntısı. Ölümcül Karadul...”¹²⁹

Doktor bu dönemde Selva'nın onda yarattığı bıkkınlıkla mücadele ederken bir yandan da ondan gelmekte olan evlilik hamlelerini geçiştirmektedir. Kahramanın öngöruları bir kez daha doğru çıkmıştır. Mahmud'un ona yazdığı mektubu da bu esnada almıştır. Düzenli görüşmeleri esnasında hastasının kaldıramayarak altında ezildiği bilgi yükünün altına kendisi de girmiş ve sonunda bunların dış dünya tarafından bilinmemesi gerektiğini düşünerek Mahmud'u katletmiştir. Doktor bu cinayeti bir muhafız, evladını koruyan bir baba edasıyla işlemiştir.

أنا البطل الذي سيحرق صندوق بندورا قبل أن ينفتح.. أنا الأب الذي سيغلق جهاز التلفزيون قبل أن يعرض الفيلم المرعب التالي -أو المشين التالي- على الأطفال.

“Ben, Pandora'nın kutusu açılmadan önce onu yakacak kahramanım... Ben, çocuklara bir sonraki korkunç -veya bir sonraki utanç verici- filmi göstermeden önce televizyonu kapatacak babayım.”¹³⁰

2.3.1.3. Selva Ümran

Selva'nın doğumu, ailesi ve yaşı hakkında kesin bilgiler verilmemektedir. Kendisi Mahmud'la evlendiği sırada bir hukuk bürosunda çalışan genç bir avukattır. Eserde anlatıcının gözünden ilk tasviri şu şekilde yapılmaktadır:

كانت سلوى عمران محامية شابة تحت التمرين تعمل في مكتب الأستاذ أنور مينا المحامي رشيق على قدر من الجمال، ثيابها رخيصة بسيطة لكن تحسن استغلالها...

¹²⁹ Tevfik, Misle İkarus, 304.

¹³⁰ Tevfik, Misle İkarus, 330.

“Selva Ümran, Avukat Profesör Enver Mina'nın ofisinde çalışan genç bir stajyer avukattı. Zarif ve oldukça güzeldi, kıyafetleri ucuz ve sadeydi ama onları iyi değerlendiriyordu.”¹³¹

Selva anlatıcının, yani doktorun gözünden çekici, masum bir feminenliğe sahiptir. Kocasının hayatına etkisi kendisinin karakterini zayıflatmıştır. Dışarıya karşı kırılgan ve savunmasız bir portre çizmektedir. Doktor da ona bu nedenle ilgi duymaya başlamıştır.

الدموع.... تبا!... الضعف الأنثوي الذي يذيني ويقهرني والذي يشدني شدا نحو سلوى عمران. شفقة ذات طابع شهواني تدفعني إلى أن أخضع لما تريد...

“Gözyaşları... Kahretsin!... Beni eriten, beni altüst eden, beni Selva Ümran'a doğru çeken kadını zayıflık. Şehvetle karışık bir acıma duygusu, onun isteklerine boyun eğmemi sağlıyor...”¹³²

Mahmud ile olan evlilikleri ilk başlarda durağandır. Dışarıya karşı orta sınıf bir aile imajı vermektedirler. Birbirleriyle hiç cinsel temasta bulunmadıkları için çocukları da olmamıştır. Onların bu aile yaşantısı şu şekilde özetlenmektedir:

كانت هناك شقة صغيرة بها أثاث رخيص تسمطه بالحياة، مع دخل شهري بسيط من عمله كمحام في شركة، مع مساعدة شهرية من أبيه.

“Ucuz mobilyalarla döşenmiş küçük bir dairede, bir hukuk firmasında avukat olarak yaptığı işten elde ettiği mütevazı aylık geliri ve babasından aldığı aylık yardımla rahat bir şekilde yaşıyordu.”¹³³

Evliliklerinin hareketsiz ilk döneminde kocasının anlamadığı bazı Arapça ve İngilizce kitaplar okuduğunu görmüştür. Bu kitaplarla gece yarılarına kadar vakit geçirmesi Selva'nın dikkatini çekmiş ve incelemek istemiştir. Bu sıralarda kocası, ilki sinemada ikincisi ise çatıda olmak üzere iki defa intihara yeltenmiş ve başarısız olmuştur. Selva bu durumdan etkilenmiş kocasından ziyade onun intihar etmesinin yakın çevresince nasıl karşılanacağından endişe etmiştir. Zira evlilik dışı ilişki yaşayan bir kadın ya da kocası intihar etmiş bir dul olmak onu korkutmaktadır. Bu, eserde Selva'nın iç dünyasına ışık tutularak şöyle tarif edilir:

ليلة سيئة جدا للموت.. ليلة سيئة للبحث عن طبيب وسط هذه العواصف واحتشاد الجيران والاتصال بالأقارب.. ليلة سيئة للفرع... ليلة سيئة لتصير أرملة بهذه السرعة.

¹³¹ Tevfik, Misle İkarus, 27.

¹³² Tevfik, Misle İkarus, 146.

¹³³ Tevfik, Misle İkarus, 27.

“Ölmek için korkunç bir gece... Komşuların toplandığı, akrabaların aradığı bu fırtınaların ortasında doktor aramak için korkunç bir gece... Dehşete kapılmak için korkunç bir gece... Bu kadar çabuk dul kalmak için korkunç bir gece.”¹³⁴

Kocasının intihar teşebbüslerinden sonra onu bir psikiyatri kliniğine yatırmaya karar veren Selva, bu sırada romanın anlatıcısı olan doktorla da tanışır. Selva kocasından ilgi görmediği ve ona karşı şahsi bir bağlılık duygusu hissetmediği için ilişki ilerler ve doktorla aşk yaşamaya başlar.

Ancak Mahmud’un bununla alakalı bir öngörü de deneyimlediği düşünülmektedir. Zira karısına şu sözlerle üstü kapalı bir uyarıda bulunmuştur:

لا تفعلی.. لا تستسلمی لنسیج العناكب يلتف حول نفائك وفضيلتك.

“Sakin... Sakin örümcek ağlarının saflığını ve erdemini sarmasına izin verme.”¹³⁵

Doktora göre Selva orta sınıfın dışarıya karşı sağlam ve aşılmaz izlenimi veren ahlakıyla donanmıştı. Kocasının ölümünün ardından sinemada başlayan ilk yakınlaşmalarında doktorun kendisine karşı yaptığı bir yakınlaşma hamlesine, ona tokat atarak ve ortamı terk ederek karşılık vermiştir. Anlatıcının onun hakkındaki şu sözleri, eyleminin sebebinin anlamamızı sağlayabilir:

ترى الجنس خطيئة ضرورية لاستمرار النوع، لكنه عمل أثم مجرم أخلاق الطبقة الوسطى تجعلها محترمة مهذبة عسيرة المنال باردة خالية من لهيب الأنوثة، وكنت أعرف أنها على الأرجح أرض لم تترتب بعد.

“Cinselliği türün devamı için gerekli bir günah olarak görüyordu, ama aynı zamanda günahkâr, suç teşkil eden bir eylem olarak da değerlendiriyordu. Orta sınıf ahlakı onu saygın, kibar, ulaşılmaz, soğuk ve kadınsı ateşinden yoksun bırakmıştı ve ancak muhtemelen sönmemiş olduğunu da biliyordum.”¹³⁶

Selva nihayetinde o bir insan ve kadındı. Durum böyle iken o, toplum ve kendisi arasında kalmış ve nihayetinde Mahmud’un öldüğünü düşünmesi ona bu duvarın ardına geçmesi için zemin hazırlamıştır. O sıralarda da en yakınlarından birisi olan doktora âşık olmuş ve kocasının aradan çekilmesiyle ilişki yaşamaya başlamışlardır. İlerleyen süreçte Selva sandığı gibi doktorla bir evlilik ilişkisi kuramamıştır. Defalarca denemesine ve bu konuda ona mesajlar vermesine karşın çabaları sonuçsuz kalmıştır.

¹³⁴ Tevfik, *Misle İkarus*, 60.

¹³⁵ Tevfik, *Misle İkarus*, 63.

¹³⁶ Tevfik, *Misle İkarus*, 123.

Doktor Selva'ya yalnızca güzelliği ve kadınlığından dolayı değil, kocasından dolayı da ilgi duyuyordu. Onun tabiriyle “kâhinin karısı” üzerinde gizem taşıyan kapalı bir kutu olduğundan ilgisini çekiyordu. Heyecanlı geçen ilk dönemlerinin ardından ondan bıkkınlık yaşamaya başladığı sırada doktorun kliniğine, Mahmud'un mektubu ulaşmıştı. Doktor onun yaşadığını öğrenmiş ama Selva'ya söylemek istememiştir. Bu noktada onun Selvaya olan ilgisinin aşktan ziyade macera arayışı ve sahiplik duygusu olduğu düşünülmektedir.

Selva ise doktorun hallerinden kocasının hala yaşadığını ve ona ulaştığını anlamıştır. Mahmud yazdığı mektupta karısından boşanarak ikilinin arasından çekileceğini de söylemiştir. Doktorun bu bilgiyi ona vermesinin ardından Selva sevinmek ve rahatlamak yerine öfkelenmiştir. Zira karşılıklı hiçbir duygu beslenmese dahi kocasının onu terk etmesi kadınlık gururuna dokunmuş ve bu noktada en azından bir kavga, bir tartışma beklemiştir. Ancak beklediği gerçekleşmemiş Mahmud sakın kalmıştır. Eserin sonunda Selva'nın son durumu belirtilmemiştir.

2.3.1.4. Richard Dwyer

Birleşik Devletler savunma bakanlığı ya da kısaca Pentagon tarafından görevlendirilen Dwyer karakterinin yapısı ve geçmişi, eserde şu satırlar ile özetlenmektedir:

ريتشارد دواير رجل في الأربعين من العمر، له لحية قصيرة مشدبة بعناية، وقد بدأ الشعر يتساقط عن مقدمة رأسه، وله عيان واسعتان متسانلتان.. يضع عوينات شفافة بلا إطار تضيف لمظهره فخامة لا تعرف مصدرها.

ريتشارد دواير مطلق ريتشارد دواير نموذج لرجل منتصف العمر الأمريكي، لكنه كذلك عبقرى. ريتشارد دواير فقد زوجته الأولى في مركز التجارة العالمي،

“Richard Dwyer, kırklı yaşlarında, kısa, düzgünce kesilmiş sakalı, başının ön kısmında seyrek saçları ve geniş, sorgulayan gözleri olan bir adam. Çehresine görünmez bir ihtişam katan çerçevesiz, şeffaf gözlükler takıyor.

Tipik bir orta yaşlı Amerikalı olan Richard Dwyer aynı zamanda bir dahi. Richard Dwyer ilk eşini Dünya Ticaret Merkezi bombalamasında kaybetti.”¹³⁷

Kendisi “Şeytan Ayrıntılarda Gizlidir” adlı kitabın sahibidir. Bu kitabı 11 Eylül saldırısından yıllar önce kaleme almış ve saldırıları neredeyse birebir oranda benzerlikle tahmin

¹³⁷ Tefik, Misle İkarus, 47.

edebilmiştir. Ancak bu saldırıların bir grup başı bozuk teröristin elinden çıkmadığını düşünmektedir. Zira ona göre bu saldırı çok daha sofistike bir şekilde planlanmıştır. Böyle gibi bir tahmin yeteneğine ve sezgiye sahip olan yazar Pentagon tarafından görüşmeye çağırılmış ve burada General Hill kendisinden şunları istemiştir:

مهمتك هي الخيال الخيال ولا شيء سواه. عليك أن تتخيل السيناريوهات الممكنة التي يمكن أن تجعل أمريكا تفقد موضعها المتميز. ما هي الكوارث التي يمكن أن تحل بنا وبحضارتنا في المستقبل القريب والبعيد؟.

“Sizin göreviniz tamamen hayal gücü, sadece hayal gücü. Amerika'nın ayrıcalıklı konumunu kaybetmesine neden olabilecek olası senaryoları hayal etmelisiniz. Yakın ve uzak gelecekte bize ve medeniyetimize hangi felaketler gelebilir?”¹³⁸

Bu görevi yürütmek amacıyla yola çıkan Dwyer'in gözüne Mısırlı bir “kâhin” çarpmıştır. Bu adam Birleşik Devletler’de bir kardinale düzenlenecek olan suikastı, Bengal’de yaşanacak bir seli ve Damanhur’daki tren kazasını önceden bilmişti. Bunu araştırmaya değer gören Dwyer, Mısır’a kadar gidip kâhin olarak bilinen Mahmud’la tanışmıştır. Klinikteki odasına girdiğinde daha önce hiç görmediği bu adam, karısının ölümünden hemen önce aralarında geçen özel telefon konuşmasından alıntılacağı şu sözleri söylemiştir:

قبل سارة من أجلي. إن الفولاذ يحترق. المصعد صار بئرا للشيطان. لا أقدر على الفرار ولا أقدر على الوثب من النافذة كما فعل محظوظون آخرون. تمن لي أن أموت الآن. تمن لي أن تقتلني الصدمة العصبية قبل أن تتمسك النار بلحمي فيذوب. قل لي إن العالم الآخر أكثر رحمة. قل لي إنني لن أحترق في هذا العالم والعالم الآخر كذلك.

“Sarah’ı benim için öp. Çelik yanıyor. Asansör şeytanın çukuruna dönüştü. Kaçamıyorum ve diğer şanslılar gibi pencereden de atlayamıyorum. Şimdi ölmek için dua et. Ateş etimi yakıp eritmeden önce şoktan ölmek için... Bana öteki dünyanın daha merhametli olduğunu söyle. Bana bu dünyada da öteki dünyada da yanmayacağımı söyle lütfen...”¹³⁹

Bunun üzerine dehşete kapılan Dwyer, Mahmud’un farklı olduğunu anlamış ve onu Birleşik Devletler’e kaçırmıştır. Burada Kaliforniya’daki Shasta Dağı’na yerleşen Dwyer ve Mahmud ikilisinin arasında bir bağ gelişmiş, yazar Mahmud’un sözlerini kaydedip yorumlayarak Pentagon’un ona verdiği görevi ifa etmeye çalışmıştır. Ancak Mahmud’dan edindiği bilgiler ona ağır gelmiş ve girdiği psikolojik çöküş sonrası intihar etmiştir.

¹³⁸ Tevfik, Misle İkarus, 50.

¹³⁹ Tevfik, Misle İkarus, 175.

إنه الآن يخطر أولى خطواته فوق سفح الجبل، متجها لأعلى... يعرف يقينا أن زحفه لن بطول. لابد أن هناك . حفرة عميقة امتلأت بالظلام والضباب والموت، وهذه الحفرة تنتظره في شغف كحوض حبيبة ترتقب.. إنها هלוسة الاقتراب من النهاية. إنه الموت...

“Şimdi dağın yamacında ilk adımlarını atıyor, yukarı doğru ilerliyordu. Sürünmesinin uzun sürmeyeceğinden emindi. Orada mutlaka bir şey olmalı. Karanlık, sis ve ölümle dolu derin bir çukur, onu bir sevgilinin hevesli kucaklamasıyla bekliyor... Bu, sona yaklaşmanın bir halüsinasyonu. Bu ölüm...”¹⁴⁰

2.3.1.5. Mustafa Ebu Hassan

47 yaşında olduğu belirtilen Mustafa, beşinci kısım olan “Deprem” başlığı altında ilk kez esere girmektedir. Kendisi bir devlet kurumunda eczacı olarak çalışmaktadır. Dindarlığıyla bilinmekte olan Mustafa Ebu Hassan’ın portresi anlatıcının ağzından şöyle çizilmektedir:

مصطفى حاليا صيدلي في هيئة حكومية، لكنه يحمل خلفه تراثا هائلا من العمل الإسلامي منذ كان في الكلية، وقد عرفه زملائه هناك مناضلا صادقا شديد الإيمان. ولا يعرف كثيرون أنه اعتقل مرتين...

“Mustafa şu anda bir devlet kurumunda eczacı olarak çalışıyor, ancak üniversite yıllarından beri süregelen büyük bir İslami çalışma mirasını ardında taşıyor. Oradaki meslektaşları onu samimi ve son derece dindar bir savaşı olarak tanıyordu ve birçoğu onun iki kez tutuklandığını bilmiyor...”¹⁴¹

Üniversitenin ilk yıllarında Batılı tarzda yaşayan karakter, hayatına o dönem din adına aktivitelerde bulunan Osman el-Fakî’nin girmesiyle yaşam tarzında değişikliğe gitmiştir. Kendisinin karizmatik olarak nitelediği bu gencin kişiliği, onu derinden etkilemiş ve Batılı yaşam tarzını terk ederek dönüşüm geçirmiştir. Bu dönüşümü eser şöyle aktarır:

لقد توغل مصطفى في عالمهم أكثر فأكثر، وعرف الجلباب الأبيض القصير والعطر القوي والسواك والمشي بسرعة الهرولة نحو المسجد للصلاة ثم هذا الدرس أو ذاك بعدها.

“Mustafa, giderek onların dünyasına daha çok daldı; kısa beyaz cübbeye, güçlü parfüme, misvaka (dış temizleme çubuğu) ve namaz için camiye yapılan hızlı, neredeyse koşuya varan yürüyüşe, ardından gelen şu veya bu derse aşına oldu.”¹⁴²

¹⁴⁰ Tevfik, Misle İkarus, 281.

¹⁴¹ Tevfik, Misle İkarus, 71.

¹⁴² Tevfik, Misle İkarus, 79.

Yaşadığı bu köklü değişim esnasında dönemin siyasi atmosferinde Hristiyan Araplara ayrımcılık yapıldığına şahit olmuştur. Öğretmenler, halk ve hatta devlet bu insanları dışlayıcı bir tavır takınmışlar ve bazı noktalarda işi fiziki saldırıya kadar ilerletmişlerdir. Bu ayrımcılığa uğrayan öğrencilerden biri ise sınıf arkadaşı Petrus Mihail'dir. Hayatını dindar yaşayan ve bu uğurda faaliyet gösterdiği için birkaç defa göz altına alınıp tutuklanan Mustafa, yıllar sonra bu arkadaşıyla sokakta karşılaşmış ve ikilinin arasında soğuk bir diyalog geçmiştir. Zira Petrus gördüğü ayrımcılık sonrası üniversitede istediği akademik kariyeri elde edememiş yurtdışına taşınarak eczacılık yapmaya başlamıştır. Tüm bunlar için o dönem ayrımcılık yapan din aktivistlerini sorumlu tutmaktadır.

Karşılaşmanın ardından o dönem değişiminin kıvılcımını yakmış olan Osman el-Fakî'yi arayan Mustafa, onun sıkıca bağlı olduğunu sandığı yaşantısını terk ettiğini öğrenmiştir. İkileme düşen Mustafa, Osman hakkında daha derin araştırmalar yaptığında onun üniversitede gösterdiği dini faaliyetleri tamamen reddettiğini ve hayatını aksi istikamete çevirdiğini görünce inandığını sandığı yol arkadaşlarının onu yarı yolda bıraktığını anlamış ve inancı derinden yara almıştır. Bu durumu eserde şöyle tasvir edilmektedir:

كان هناك أحمق ساذج واحد هو مصطفى، أما الآخرون من زملاء الكلية الذين كان يعتبرهم مبشرين بالجنة فقد فروا وتركوه وحده.

“Orada sadece saf ve aptal bir adam olan Mustafa kalmıştı; cennetin habercileri olarak gördüğü üniversite arkadaşlarının hepsi kaçıp onu yalnız bırakmıştı.”¹⁴³

Uzun bir süre bu ikilem ve ihanete uğramışlık duygularıyla mücadele eden Mustafa sonunda internette anonim bir blog açmış ve adını “Bilmiyorum” koymuştur. Bu blogda inancına ve çevresine dair gündelik hayatında dile getiremediği soruları yazan karakter, “bilinmeyenleri bilebilme” yeteneğine sahip olan Mahmud'un varlığından haberdar olmuş ve onunla görüşmeye gitmiştir. Klinikte Amerika'dan aynı adamı görmeye gelen ve koyu bir Darwinist olan Dr. Partridge ile tesadüf etmişlerdir.

Görüşmenin ardından gündelik hayatına dönen Mustafa'nın evinin kapısı bir gece vakti çalınır ve kapıda kan revan içindeki Mahmud belirir. Adresini bilmeyen bu adamın evini nasıl bulduğunu düşünen Mustafa, onu evinde birkaç gün misafir etmiştir. Bu esnada hala aynı

¹⁴³ Tevfik, *Misle İkarus*, 89.

ikilemde yaşamakta ve inancını sorgulamaktadır. Mahmud ise gördüğü bu yardımının karşılığında ona şu sözleri söyleyerek Mustafa'nın cevabını aradığı bazı soruları yanıtlamıştır:

أنت صادق.. أنت تملك الجنوة والنقاء في داخلك لذا تستحق أن تعرف.. كنت صادقاً في حياتك الأولى..
وكنت صادقاً في تدينك.. وكنت صادقاً في شكوكك تستحق أن تستريح، بينما هم استراحوا ورضوا بالتبدل
والنكران أنا لا أملك أن أقول كل شيء أعرفه، لكنني سأطلعك على بعض أشياء.

“Sen dürüstsün... İçinde bir kıvılcım ve saflık var, bu yüzden bilmeyi hak ediyorsun... Gençlik yıllarında dürüsttün... İncasında dürüsttün... Şüphelerinde dürüsttün. Onlar barışı bulup değişimi ve inkârı kabul ederken, sen de barışı bulmayı hak ediyorsun. Bildiğim her şeyi sana anlatamam, ama bazı şeyleri seninle paylaşacağım.”¹⁴⁴

Kısa misafirliğin ardından, Mısır liderinin ölümünün yarattığı kargaşadan yararlanan Dwyer ve Birleşik devletler istihbarat ağı, Mahmud'u muhtemelen öngörülerinde bilgisine eriştiği ve saklanmak için seçtiği Mustafa'nın evinden alarak ABD'ye kaçırmışlardır.

2.3.1.6. Dr. Partridge

Esere ilk olarak yedinci kısımda giren ellili yaşlarında görünen Amerikalı profesörün portresi, Ahmed Halid'in şu sözleri ile çizilmektedir:

ساد الصمت وهم يرمقون ذلك الرجل قصير القامة ضخم الجمجمة الذي يحيط الشعر الأشيب الثائر بجانبه
رأسه. بدلة رخيصة مغبرة لا توحى بأنه يكسب جيداً. ربما لا يكسب على الإطلاق. يمكنك أن ترى ثقب
لهب السيجار والرماد المبعثر.

“Şakaklarını çerçeveleyen vahşi, grileşmiş saçlı, kısa boylu, iri başlı adama bakarken sessizlik çöktü. Ucuz, tozlu takım elbisesi, iyi kazandığını göstermiyordu. Belki de hiç kazanmıyordu. Sigara izmaritlerinin delikleri ve etrafa saçılmış küller görünüyordu.”¹⁴⁵

45 yaşındaki profesör prostat kanseridir. Kanseri metastaz yaparak vücuduna yayılmış ve geri dönülemeyen noktayı geçmiştir. Kemoterapi gören Partridge, ilk sorgusunun ardından öldüğünü sandığı Mahmud'un Kaliforniya'da tekrar ortaya çıktığını görünce onunla buluşmak için Shasta Dağı'na gitmiştir. Burada sorularına cevap ararken kaldığı otel odasında komaya girerek hayatı sona ermiştir. Bu sahne anlatıcı tarafından şu şekilde tasvir edilir:

¹⁴⁴ Tevfik, *Misle İkarus*, 228.

¹⁴⁵ Tevfik, *Misle İkarus*, 111.

هنا داهمته نوبة أخرى من القيئ... هرع إلى الحمام وركع على ركبتيه يفرغ معدته في المرحاض....
أمعأه تعصر.. معدته تتقلص.. يسقط على الأرض... هناك شيء خطأ.. واضح أن هذه المرة تختلف عن
المرات السابقة..

الظلام يزحف عليه وأنامله ترتجف.. سوف تغفو خلايا مخه المثقلة بالعلم أخيراً.. لأول مرة يستريح هذا
المخ الجبار منذ خمسين عاماً.. لعل هذه رحمة، هو ما كان لينطبق الحياء بعلمه الجديد ساعة أخرى.

“Sonra bir kusma dalgası daha onu vurdu... Banyoya koştu ve diz çökerek midesini tuvalete boşalttı... Bağırsakları bulandı... midesi kasıldı... yere yığıldı... Bir şeyler ters gidiyordu... bu sefer açıkça farklıydı...

Karanlık onu sardı ve parmakları titredi... Bilgiyle ağırlaşmış beyin hücreleri sonunda uyuyacaktı... Elli yıldır ilk kez bu güçlü zihin dinlenecekti... Belki de bu bir lütuftu; yeni edindiği bilgiyle bir saat daha yaşayamazdı.”¹⁴⁶

Profesör öğrencisi olan Sarah Williamson’a ilgi duymaktadır. Sarah’ın bu ilginin farkında olup olmadığı bilinmemektedir. Evrim üzerine verdiği dersten sonraki ikilinin diyalogunda öğrencisi onun inancında soru işareti oluşturan şu cümleyi kurmuştur:

أنت قلتها: التجربة.. المنطق وحده لا يكفي. البرهان الوحيد على أننا نتطور هو أن نتطور.

“Siz de söylediniz: deneyim... sadece mantık yeterli değil. Evrim geçirdiğimizin tek kanıtı, evrim geçirmemizdir.”¹⁴⁷

Partridge koyu bir Darwinisttir ona göre Charles Darwin “anlaşılamamış bir peygamber” olarak nitelendirilebilir. Profesörün bu noktada evrimi bir inançsızlık değil aslında bilim tabanlı bir din olarak benimsediğini söylemek mümkündür. Ancak zihninde insanlığın gelecekte evrim geçirip geçirmeyeceğine dair bir sorgu oluşmuştur. Sorgulayıcı yapısı gereği de bu sorusuna cevap aramaya koyulmuştur.

Tıpkı Mustafa Ebu Hassan gibi o da zihninde oluşan soru işaretini gidermek için Mısır’a, “bilinmeyenleri bilebilme” yeteneğine sahip o adama kadar gitmiştir. Mahmud’la tanışmaları esnasında onun yüzündeki iplikleri insanlığın gelecekte geçirebileceği evrimin bir parçası olabileceğini düşünen profesöre Mustafa Hassan tarafından dinlere aykırı olduğu gerekçesiyle itiraz edilmiştir. İkili romanda iki zıt kutup gibi görünmektedir. Shasta Dağı’nda Mahmud onun kulağına bazı cevapları fısıldadığına işaret edilmiş ancak bu cevaplar eserde açıkça geçmemiştir.

¹⁴⁶ Tevfik, *Misle İkarus*, 276.

¹⁴⁷ Tevfik, *Misle İkarus*, 115.

2.3.1.7. Yan Karakterler

Ahmed el-Deeb: Romanda Mısır'ın lideridir, iktidar mücadelesini kazanarak yönetimi elinde tutmayı başarmıştır. Ahmed Halid anlatıcının ağzından ona hitap ederken hicivli bir üslupla daima “saygıdeğer lider” ifadesini kullanmıştır. El-Deeb yaşamının ilk sürecinde uzun bir süre sefih bir hayat yaşasa da iktidara geldikten sonra kendine çeki düzen vermeye karar vermiş, alkolü, sigarayı ve ayrı meşru ilişkileri bırakarak spora başlamıştır. Atletik bir vücuda sahiptir ve eserde Latin Amerika diktatörlerine¹⁴⁸ benzetilmektedir. Eserde suikasta uğradıktan sonra, bunu önceden bilen Mahmud onun dikkatini çekmiştir. Ancak romanda gece sporunu fazla kaçırmaması sonucu kalp arterlerinden biri yırtılarak yaşamı sona ermiştir.

General Kemal Hamdi: Ahmed el-Deeb'in istihbarat şefi ve yakın adamıdır. Lider gözünde onu bir köpeğe benzetmektedir.¹⁴⁹ Yolsuzluk şantajları ve dosyalarla onun etrafına toplanan insanlardan oluşan içeriden çürümüş kabuğun¹⁵⁰ bir parçasıdır. Mahmud'un sorgusunu bizzat kendisi yapmıştır. Adamları Mahmud'u sorgularken öldürdüklerini sanıp çöle bırakmışlardır. Bu esnada şefe, liderin ölüm haberi gelmiştir. General çıkarıcı ve dalkavuk olmasıyla bilinmektedir, daima lidere yakın kalmak ister. Güce sahip olmak için Makyavelist bir anlayışı benimsemiştir ve bu uğurda her şeyi yapmayı kendinde hak görmektedir.

General Andrew Hill: Amerikalı General, Richard Dwyer ile görüşmesi esnasında romana girmiştir. Kendisi Dwyer'in 11 Eylül saldırılarını önceden tahmin etmesi sebebiyle onun geleceğe dair tahmin ve öngörülerine başvurmak istemiştir. Bu, Pentagon tarafından ona yürütmesi için verilen bir operasyon görevidir. Bu görevin gayesi Birleşik Devletler'i, gelecekteki olası saldırılara ve olaylara karşı öngörü ve tahminler yoluyla savunmaktır. İnsan ve zamanın doğasına son derece gerçekçi yaklaşan general devletlerin tıpkı insanlar gibi yaşayıp öldüğünün farkındadır. Bu farkındalık sonucunda ise kendi devletinin gelecekte olabildiğince uzun süre ayakta kalması için çalışmalar yapmaktadır. Görevinin manifestosu niteliğinde şu sözleri sarf etmektedir:

يجب أن نكون واقعيين ونعرف أن الدور آت علينا حتمًا، وعلينا أن نحافظ على مكانتنا وموضعنا لأطول فترة ممكنة. يجب أن نتحدى الإغصا.

¹⁴⁸ Tevfik, *Misle İkarus*, 154.

¹⁴⁹ Tevfik, *Misle İkarus*, 157.

¹⁵⁰ Tevfik, *Misle İkarus*, 157.

“Gerçekçi olmalı ve sıramızın kaçınılmaz olarak geleceğini bilmeli ve konumumuzu ve statümüzü mümkün olduğunca uzun süre korumalıyız. Fırtınaya meydan okumalıyız.”¹⁵¹

Bu amaçları doğrultusunda Kaliforniya’daki Shasta Dağı’nda kaldığı dönemde, Dwyer’in de ortadan kaybolması sonucu Mahmud’u sorgulamaya karar verir. Ancak dilini kesen ve ellerini kıran Mahmud’u normal yollarla konuşturamayacağını anlayınca, onu beyin dalgalarını analiz edebilen bir makinaya bağlamışlardır. Ardından cevapları evet-hayır olan yüzlerce soru sorarak ve bu sorular karşısında Mahmud’un beyninin verdiği tepkileri bilgisayara analiz ettirerek sofistike bir sorgu tekniğine başvurmuştur. Sorgunun ardından nasıl olduğu bilinmeyen bir şekilde Mahmud’u Mısır’a iade etmiştir.

Gazeteci Revan: Revan genç bir gazetecidir. Anlatıcının onun hakkında ilk izlenimi aptal olduğudur, zira isminin kökenini sorduğunda yanlış cevap almıştır. Bu noktada doktor onu da Mahmud’un öngörülerine başvurmaya gelen biri olduğunu anlamıştır. Revan’ın aklındaki soru ise aşk hayatına dairdir. Sürekli çevresinde dolaşan Şerif adındaki yakışıklı gencin duygularının samimi olup olmadığını öğrenmek istemektedir. Görüşmelerinde Mahmud ona şu şekilde bir mesaj vermiştir:

الأمير ينال كل العذاري عند النبع.. ما من عذراء تنال الأمير...

“Prens, pınardaki bütün bakireleri elde eder... ama hiçbir bakire prensi elde edemez...”¹⁵²

Ancak sözlerini direkt söylemek yerine şifreleyen Mahmud’u anlamayan genç gazeteci kullanılmış, Şerif onunla ilişki yaşadktan sonra terk etmiştir. Bu noktada Mahmud’un onun hakkındaki öngörüsünün açıkça gerçekleştiğini görebilmekteyiz.

Marianne ve Arthur: Romanın ikinci bölümünde karşımıza çıkan çiftten otuz yaşındaki Marianne öğretmen, kırk yaşındaki Arthur ise avukattır. Uzun yıllar süren evliliklerinin ardından çift hayatta amaçlarını kaybettiklerini hissetmişlerdir. Bir psikiyatriste danışan çifte birçok tavsiyede bulunulmuş ve en son çocuk sahibi olmaları önerilmiştir. Ancak yaşadıkları stresten ötürü çocuk sahibi de olamayan çift seyahatten, mistik deneyimlere kadar birçok şey denemişlerdir.

¹⁵¹ Tevfik, *Misle İkarus*, 50.

¹⁵² Tevfik, *Misle İkarus*, 147.

Çıktıkları tatiller, turistik geziler, uzak doğu dini öğretileri, meditasyonlar ve denedikleri daha birçok yöntem işe yaramamıştır. Bunun sonucunda da depresyonları giderek derinleşmiş ve artık içinden çıkılmaz bir hal almıştır. Çift, bu bunalımın içerisindeyken O dönem Shasta Dağı'nda yaşayan ve lakabı "Lemuryalı" olan Mahmud'un şöhretini duymuşlar ve onu görmeye karar vermişlerdir. Bu görüşmede Mahmud onlara şunu söylemiştir:

الخلود هو الحل، ولا خلود إلا بنثر بذوركما في الأرض... روحكما تتوقان للخلود، بينما حاول الزيت أن
يمتزج بالماء.. كلاهما مستساغ طيب لكنهما لن يمتزجا أبدا. والنبت لن يرتوي.

"Ölümsüzlük çözümdür ve toprağa tohumlarınızı serpmekten başka ölümsüzlük yoktur...
Ruhlarınız ölümsüzlüğü özliyor, yağ ise suyla karışmaya çalıştı... İkisi de lezzetli ve iyidir, ama
asla karışmayacaklar. Ve bitki sulanmayacak."¹⁵³

Dwyer görüşmenin ardından onlara konuşmada geçen ölümsüzlüğü ve tohumu açıklamış, çocuk sahibi olmaları gerektiğini söylemiştir. Çift, bunu denediklerini söylediklerinde ise ikinci kısmı açıklayarak yağ ve suyun birbiriyle karışamayacağını yani ikisinin birbirine uygun olmadığını ve ayrılmaları gerektiğini belirtmiştir. Ancak böyle çocuk sahibi olabileceklerdir. Arthur bunun üzerine sinirlenmiş, ancak Marianne'nin kafasında bir soru işareti oluşmuştur. Çiftin ayrılmış olabilecekleri eserde geçse de akıbetleri kesin değildir.

William Müller: Kendisi Alman kökenli bir yatırımcıdır. Borsada hisse senetleri alıp satarak servet kazanmıştır ve dahasını da istemektedir. Oldukça sabırsız ve öfkeli bir karaktere sahiptir. Yaptığı yatırımların geleceğini öğrenmek isteyen ve servetini daha da büyütmek isteyen borsacı o sırada Kaliforniya'da bulunan Mahmud'un varlığından haberdar olmuş ve kendisiyle görüşmek için yola çıkmıştır. Bir hafta boyunca Mahmud'a defalarca gitmesi sabrını tüketmiş ve en sonunda ondan ancak şunu duyabilmiştir:

في النهاية جاء يوم كان يجلس فيه إلى تلك المنضدة الخشبية العتيقة يصغي، عندما قال الليموري في لهجة
رتيبة والعصاة على عينيه وقد دس سدادتي الأذن في أذنيه: اسمع وتعلم.... الخيول السود تتعثر مع اكتمال
القمر... والفرسان يترجلون.. الحكماء ترجلوا قبل الهاوية.....

"Sonunda, o eski tahta masada oturup, gözleri bağlı ve kulak tıkaçları takılmış lemurun monoton
bir sesle şöyle dediği gün geldi: "Dinle ve öğren... dolunayla birlikte kara atlar tökezler... ve
biniciler attan iner... akıllı olanlar uçurumdan önce attan iner..."¹⁵⁴

¹⁵³ Tefik, Misle İkarus, 268.

¹⁵⁴ Tefik, Misle İkarus, 265.

“Pferde” Almancada “atlar” anlamına gelmektedir. Mahmud’un bahsettiği “kara atlar” ise Müller’in yüklü bir yatırım yaptığı şirket olan Black (Siyah) Verde’ye işaret etmektedir. Lemuryalının, İngilizce ve Almanca karışımıyla oluşturduğu bu şifreyi çok geç çözen Müller otele döndüğünde o gece dolunay olduğunu ve son derece güvenli sanılan şirket hisselerinin bir anda çakıldığını öğrenir. Bu noktada Mahmud’un öngörüsü yeniden doğru çıkmıştır.

Lemuryahılar: Mahmud’un öngörülerinde yer alan bu karakterler hikâyeye direkt etki etmemektedir. Ahmed Halid’in romanda kurguladığı evrende Lemurya kıtasının var olduğunu kesinleştirmek ve Mahmud’a Kaliforniya’da verilecek olan lakabın temelini atmak için bu öngörüü öykülediği düşünülmektedir.

Bakıcı Kadınlar: Haklarında pek bir bilgi yoktur. Shasta Dağı’nda kalırken yaşlı Latin bir kadın, Mısır’a döndükten sonra ise başka bir yaşlı kadın Mahmud’un bakıcılığını yapmıştır.

2.3.2. Mekân

Mekân, romanda olayların geçtiği, kahramanların eylemlerinin gerçekleştiği yerlere verilen kavramın adıdır.¹⁵⁵ Her romanda bir mekân kavramı mutlaka bulunmaktadır.¹⁵⁶ Zira mekânın olmadığı bir roman henüz yazılmamıştır.¹⁵⁷ Olayların geçtiği mekân, karakterler üzerinde bir veya birçok yolla etki sağlamaktadır. Öykünün içerisindeki rolü bir yana mekân, sadece betimlenmesiyle bile başlı başına aktif bir unsur haline gelebilmektedir.

Mekân yalnızca olayların gerçekleştiği boş bir ortam değildir. Öykünün geçtiği ortamın, siyasi, sosyal ve kültürel yapısı hakkında da bize bilgiler vermektedir.¹⁵⁸ Bu nedenle durağan değil yapısı itibarıyla öyküye etken veya edilgen bir şekilde bir etkide bulunan alan olarak nitelenmek mümkündür. Her edebi eserde mekân kavramı aynı şekilde ele alınmayabilir. Kimi romanlarda mekânın ayrıntılı bir tasviri yapılırken, bazılarında ise mekân, tasvire ihtiyaç duymadan, olayı ve bilgiyi üzerinde taşıyan ve öykünün kendini gerçekleştirmesine imkân bulduğu alandır. Yazarlar, mekânı eserlerinin kurgusuna göre şekillendirmekte ve onların ihtiyaçlarını karşılayacağı şekilde roller vermektedirler.

¹⁵⁵ Çetin, *Roman Çözümleme Yöntemi*, 135.

¹⁵⁶ Mehmet Narlı, “Romanda Zaman ve Mekân Kavramları”, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 5/7 (01 Mayıs 2002), 98.

¹⁵⁷ İnci Handan Elçi, *Roman ve Mekân Türk Romanında Ev* (İstanbul: Arma Yayınları, 2003), 13.

¹⁵⁸ Ingrid G. Daemmrich - S. Horst, *Themen und Motive in Der Literatur. Ein Handbuch. Tübingen Und Basel* (Francke Verlag, 1995), 287; Erkan Zengin, “Mekan kuramı çerçevesinde Yade Kara’nın eseri Selam Berlin”, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* 30/1 (15 Haziran 2013), 292.

Araştırmamızın konusunu teşkil eden roman da ikinci tipten bir mekân anlatımına sahiptir. Ahmed Halid eserde mekânın derinlemesine tasvirini yapmamış genel olarak hakkında bilgi vermek suretiyle portresini çizmiştir. Çoğu durumda edilgen halde bırakılmış ve içinde barındırdığı, kültürel, siyasi ve sosyal hayatı resmettiği bir tuval olarak kullanmıştır.

Roman'ın Mısır bölümü Kahire'de geçmektedir. Kahramanın doğduğu ve büyüdüğü yer olan bu şehir anlatıcının ağzından *“Benha yakınlarındaki küçük bir köyde büyüdü, ancak çocukluğunda orada çok kısa bir süre geçirdi ve hemen sonra kendini Kahire'de yaşarken buldu.”*¹⁵⁹ sözleriyle aktarılmıştır.

Yazar, mekân kurgusunu oldukça sade tasarlamış ve tasvirlerini genellikle kısa ve öz tutmuştur. Mekânın güzelliğine, estetiğine ya da manzarasına dair süslü betimlemeler yapmamıştır. Ahmed Halid daha çok mekânın içinde yaşanan olaylara ve kişilere odaklanmayı tercih etmiştir. Bu nedenle manzara betimlemelerine kitapta rastlamamaktayız. Eserde bir mekânın en ayrıntılı tasviri şu şekilde verilmektedir:

“Orada, kayalıkların ve sisin arasına gizlenmiş kulübeyi gördüler. Etrafta bir kalabalık vardı... içerisi herkese yetmeyecek kadar küçük görünüyordu, bu yüzden dışarıda durup bir şeyler duymaya çalışıyorlardı. Büyük veya geniş bir kulübe değildi, lüksün de hiçbir belirtisi yoktu... Avluda tekerlekleri olmayan, içinde bir iki kişinin uyuduğu hurda bir araba, bakımsız bitkilerin kalıntıları ve köşede dev bir fiçi vardı...”

*Çocuklar kumdan kaleler yapıyor, yaşlı bir adam ölmeden tükürmeye çalışıyor. Bir adam kulağını temizlemeye çalışıyor, bir kadın da kapı eşiğinde oturup bebeğini emziriyor. Üç kişilik bir ekip—biri kamerayla, diğeri mikrofonla—orada bulunuyor, ancak başarılı olamıyorlar. Açıkça, film çekmek ve röportaj yapmak yasak.”*¹⁶⁰

Örnekte verildiği üzere mekân tasvirleri eserde uzun uzadıya yapılmamıştır. Ahmed Halid olayların gerçekleştiği alanlara dair anlatımını kısa ve anlaşılır tutmayı tercih etmiştir. Bu nedenle mekân kavramına ve eserdeki örneklerine kısaca değineceğiz. Romanda ikinci bir mekân tasvirine Mahmud'un ilk intihar girişimini gerçekleştirdiği sinema portresini örnek verebiliriz:

¹⁵⁹ Tevfik, *Misle İkarus*, 17.

¹⁶⁰ Tevfik, *Misle İkarus*, 244-245.

*“Gençlerle dolu, gürültülü sinemayı, aşıkların sinema görevlisine rüşvet vererek projeksiyon ışığının hemen altında, gölgelerde kendilerine yer bulup öpüştükleri yeri anlatmayacaklar. Bozuk klimayı ve oturan izleyicilerden dökülen tüm teri anlatmayacaklar.”*¹⁶¹

Yazar mekanları estetik ve süslü bir şekilde betimlenmemiş, olayların geçtiği zeminin daha iyi anlaşılması açısından olduğu gibi sahnelemeyi tercih etmiştir. Bu mekân tasvirlerinin bir diğer örneğine Mahmud’un öngörülerinde rastlamak mümkündür.

“Hava soğuk ama duygular dorukta, öfke kıpkırmızı ve yanan barikatlardan yükselen duman simsiyah. Genç bir adam kalabalığa votka şişeleri dağıtıyor, onları daha da pervasız ve dürtüsel hale getirmek için ve gerçekten de gözleri ve burunları kızarmış.

*Bütün bunlar insana sıcak ve boğucu bir his veriyor. Kreshtek Caddesi'nde, üç taretli ve süngülü ilk polis zırhlı araçları meydana doğru ilerliyor”*¹⁶²

Romanın belki de en önemli mekân tasviri ise Mahmud’un öngörülerinde atılan Hexa-K-3 bombasının insan medeniyetini yok etmesi sonucu ilkelleşen dünyayı betimleyerek yapılmıştır. Bir zamanlar milyonlarca insana ev sahipliği yapan New York’un bu dünyadaki portresi şöyle çizilmiştir:

*“Çatlaklardan yeşil gökyüzüne baktı ve bir milyon yıl önce New York dedikleri meydanı görebildi. Atalarımız bize böyle anlatmıştı... sık ağaçlar, eğrelti otları ve bataklıklarla dolu bir alan ve orada, insan yumruğuna benzeyen devasa bir taş el, bataklıktan çıkıp bir şeyi... meşale gibi bir şeyi kavırıyordu. Bu insanların güçlü bir puta taptıkları anlaşılıyordu. Belki o da bu puta tapabilirdi, belki onu korurdu. Devasa olan her şeye hayrandı. Ama "tapmak" kelimesinin anlamını tamamen unutmuştu... bir yerlerden gelen belirsiz bir anı.”*¹⁶³

Yazar mekân tasvirlerini kısa tutmayı ve okuyucuya az kelimeyle ortam hakkında olabildiğince çok bilgi aktarmayı tercih etmiştir. Genellikle dış mekân tasvirleri yaptığı romandan bir iç mekân tasviri örneği verilecek olursa kahramanın klinikteki odası incelenebilir:

*“Mahmud'un odasından getirdikleri, yatağının hemen yanındaki bayat gazetelerden bazılarını inceliyordum. Sayfalar yıpranmış, çay veya kahve lekeleriyle doluydu. Sonra birkaç haberin kesilmiş olduğunu fark ettim—makasla değil, çünkü bildiğiniz gibi, intihar etmesinden korktuğumuz için buna izin vermiyoruz—elle yırtılmıştı. Ölüm ilanları için de aynı durum geçerliydi; birkaç ilan elle yırtılmıştı.”*¹⁶⁴

¹⁶¹ Tevfik, *Misle İkarus*, 29.

¹⁶² Tevfik, *Misle İkarus*, 99.

¹⁶³ Tevfik, *Misle İkarus*, 217-218.

¹⁶⁴ Tevfik, *Misle İkarus*.

Tüm bu örneklerin ışığında Ahmed Halid'in mekanları, güzellikleri ya da duygu yüklerini aktarmak için değil, daha çok yaşanacak olaylara zemin hazırlanması ve karakterlerin daha iyi anlaşılması için kullanmayı tercih ettiği görülmektedir. Yazar mekanları bir korku türünden beklendiği gibi kanlı ve virane şekilde tasarlamamış ancak vermek istediği duyguyu da hissettirecek şekilde kurgulamıştır. Bu noktada, yazarın mekanları süslü bir dille betimlemediği ve haklarında yalnızca en gerekli ve temel bilgileri vererek, öyküyü daha önde tutmayı amaçladığı söylenebilir.

2.3.3. Zaman

Tarih boyunca tanımı yapılmak istenen, zaman kavramı yapısının bilinmezliği, akışı ve etkisi ile insanların hep merak konusu olmuştur. Ancak tüm bu uğraş ve ilgiye rağmen tanımı yapılması en zor olgulardan biridir.¹⁶⁵ Yazılı eserlerin gelişimi ve uğradığı dönüşüm ile sistemleştirilmeye ve bir tanım içine alınmak istenen bu kavram, yapısı gereği roman türünde mekân ile beraber en sık gözümüze çarpan iki temel olgudan biridir. Mekânın bir kardeşi olarak kendini gösteren kavram, bazı eserlerde gün, ay veya yıl isimleri üzerinden kesinliğe bağlansa da bazı eserlerde sadece olayların gerçekleştiği süreç bütünü olarak kurgulanmıştır.

Geleneksel roman anlayışında öykü olay ekseninde ilerler. Olaylar yaşandıkça zaman da akmaktadır.¹⁶⁶ Bu şekilde geçmişten geleceğe giden bir düzlemde ilerlediği görülebilmektedir. Ancak modern roman anlayışında zaman kavramına bakış açısı değişmiştir. Bu anlayışa göre “*zaman olmuş, sona ermiş bir zaman dilimi olmaktan öteye geçerek yaşanan anı da belirleyebilen, etkileyebilen bir unsur haline gelmiştir.*”¹⁶⁷ “*Geleneksel roman anlayışının zamandizinsel yapısından kopan modernist metinlerde*”¹⁶⁸ zaman kavramının kullanımı tamamen değişmiş ve bunun sonucunda anlatıda farklılıklar kendini göstermiştir.

“Misle İkarus” romanını modernist bir tarzda yazan Ahmed Halid, zamanı tek yöne ilerleyen bir olgu şeklinde işlemek yerine, geçmişe dönüşler, gelecek öngörüler ve yaşanan anı tasvirleriyle her yöne doğru çekmiştir. Ancak bu gidiş-gelişler romanın öykülemesinde ahengi bozmamış aksine bir duvar örer gibi tek tek taşlarını yerleştirmiştir. Özellikle baş kahramanın geleceği görebildiği tipte bir romanda zaman kavramını okuyucularının kafasını karıştırmadan işlemeyi başarmıştır. Zira kesin tarihler, gün ve saat aralıkları gibi öğelerin kullanımı, yoğun

¹⁶⁵ Mehmet Tekin, *Roman Sanatı: Romanın Unsurları* (İstanbul: Ötüken Yayınları, 1991), 114.

¹⁶⁶ Yıldız Ecevit, *Türk Romanında Postmodernist Açılımlar* (İstanbul: İletişim Yayınları, 2001), 22.

¹⁶⁷ Hasan Yürek, “Modernist Romanda Zaman Anlayışı”, *Türkbilgi* 13 (01 Mayıs 2007), 185.

¹⁶⁸ Tekin, *Roman Sanatı: Romanın Unsurları*, 246-249; Yağmur Alkır, “Modernist Bir Roman Çözümlemesi: Kırmızı Pelerinli Kent”, *Çeşm-i Cihan: Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi E-Dergisi* 10/2 (07 Aralık 2023), 122.

bilgi içeren bu eserde öykünün anlaşılmasını geciktireceğinden, zamanı, olayların içinde yaşandığı kristal kartopu küresi gibi işlemiş ve bu sayede okuyucu, yalnızca ihtiyaç duyduğu anlarda olayları zaman bakış açısından görmüştür.

Zaman romanda üç tipte var olmaktadır. Bunlardan ilki hikâye edilen olayların yaşandığı dilim olan nesnel zaman, ikincisi bu olayların idrak edilerek aktarıldığı vaka zamanı ve sonuncusu ise eserin yazıldığı tarih ve süre dilimi olan anlatı zamanıdır.¹⁶⁹ Yazar aynı zamanda geçmiş, gelecek veya şimdiki zaman kiplerini kullanarak olayları öyküleme biçimini anlatısına göre şekillendirebilmektedir.

Ahmed Halid ise eserinde baş kahramanın geçmiş ve geleceği görebilmesine ve gerçeklik algısının neredeyse kaybolmasına rağmen olay zamanlarını ustalıkla sıralamış ve hiçbir karışıklığa mahal vermeden hepsini aktarmayı başarmıştır. Gerçek hayatta yaşanan olaylar ve öngörülerin zamanları birbirlerinden kolaylıkla ayırt edilmekte okuyucu bu noktada zorluk çekmeden kronolojiyi takip edebilmektedir. Bu nedenle karmaşık görünse de romanda zaman kurgusunun aslında anlaşılır tasarlandığını söylemek mümkündür.

Eserde yer verilen ilk zaman dilimi bilgisi doktorun sorguda halihazırdaki tarihe dair verdiği bilgide şöyle geçer: *“Konu karmaşık ve tarif edilmesi zor olduğu için, samimi bir şekilde konuşalım, bildiğiniz gibi. Mahmud es-Semnûdi'nin hayatını doğumundan 2020 yılına kadar kaydetmeye çalıştığınızda, birçok çelişkili hikayeye karşılaşırsınız ve her titiz tarihçinin karşılaştığı sorunu fark edersiniz.”*¹⁷⁰ Anlaşılabacağı üzere eser yazıldığı tarihe göre 5 yıl gelecekte 2020 yılında geçmektedir. Bu eserde açıkça verilen tek tarihtir. Romanda başka bir noktada yıl, ay ya da gün tarihine yer verilmemiştir.

Romanda olayların başlangıç zamanı ve bitişi arasındaki geçen sürenin uzunluğuna dair kesin bir bilgi bulunmadığı gibi olayların sürelerinden de çıkarım yapılamamaktadır. Sorgu ile başlayan eser, son bölümde bunun sebebi olan cinayetin işlenmesi ile sona ermektedir. İki bölüm arasında ise bu sürece gelirken yaşanan olaylar hikâye edilmiş ve sonuca bağlanmıştır. Bu noktada Ahmed Halid'in geriye dönüş tekniği kullanarak eseri kaleme aldığı görülmektedir.

Eserde zaman geçişleri ertesi gün, bir hafta sonra gibi ifadelerle kesin olarak belirtilmemiştir. Kullanılan zamanlar genellikle olayların geçtiği akşam, gece gibi günün bölümlerini belirten ifadelerdir. Örneğin Ahmed Halid, Mısır lideri el-Deeb'in ölümünü şu

¹⁶⁹ Narlı, “Romanda Zaman ve Mekan Kavramları”, 92.

¹⁷⁰ Tefik, *Misle İkarus*, 17.

şekilde kaleme almıştır: “Doktorlar, sevgili liderin koroner arter cebinde zayıf bir nokta olduğunu ve bunu bildiklerini söylüyorlar. Orada bir kist oluştu ve sevgili lider gece egzersizlerinde aşırıya kaçınca patladı.”¹⁷¹

Yazar Mahmud’un Mısır ve ABD arasında ki yolcuğuna dair zaman bilgilerini de cevaplanmamış sorular arasına katmıştır. Zira Mısır’daki ilk sorgusundan sonra ABD’ye giden Mahmud’un yolcuğunu şöyle anlatmaktadır: “Böylece, Mahmud es-Semnûdî sahte bir pasaportla ülkeyi terk etti ve Pentagon tarafından kolaylaştırılan ve Tanık Koruma Programına benzer istisnai prosedürlerin uygulandığı Amerika Birleşik Devletleri’ne girdi.”¹⁷² Yine yolculuğun ardından Mısır’a geri iadesini ise şu şekilde aktarmıştır “Ama evrenin boşluklarını dolduran ara bir maddeyle bazı boşlukları doldurmaya mecburum. Bu madde benim hayal gücüm ve mantığım. Bu kısım var, sonra da Mahmud’un Mısır’da yeniden ortaya çıkışı...”¹⁷³ Bu noktada yazarın zamana dair boşluklar yarattığını ve kesin çizgilerle belirlemediğini söylemek mümkündür.

2.3.4. Olay Örgüsü

Olay örgüsü romanın hikayesini oluşturan hadiselerin düzenlenmesi ve sıralanmasıdır. Bu sıralama zincirleme bir vakayı meydana getirir, buna da olay örgüsü adı verilmektedir. Bu örgü romanın içindeki kişiler, mekânlar, zamanlar ve olayların birbirine bağlanması sonucu meydana gelmektedir.¹⁷⁴ Olay örgüsünde hikâye zaman dilimine göre işlemeli, içerik yalın bir halde sunulmalı ve mesajın direkt olarak verilmesi amaçlanmalıdır.¹⁷⁵

Ahmed Halid romanlarındaki temaları işlerken genellikle hicivli bir dil de kullanarak toplumsal mesajlar vermektedir. Eserini genel manada natüralist bir etki altında kaleme alan yazar, şahsına ve topluma dair zihnindeki düşünceleri kahramanın yaşadığı olaylar ve deneyimlediği öngörüler vasıtasıyla aktarmaktadır. Bunları bir mesaj verme amacı güderek kaleme alan yazar, hikâye unsurlarını birbirine sıkı sıkıya bağlamıştır.

Misle İkarus romanı incelendiğinde öykü üç halkadan meydana gelmektedir. İlk halka romanın baş kahramanı olan Mahmud es-Semnûdî’nin çocukluğunda geçirdiği travmalar ve bunun sonucunda hayattan koparak intihara meyillenişi ve çıkış yolu için bir arayış içine girmesidir. Gelişme halkasında Mahmud, arayışını tamamlamış ve ezoterizme yönelmiştir. Bu

¹⁷¹ Tefik, *Misle İkarus*, 208.

¹⁷² Tefik, *Misle İkarus*, 259.

¹⁷³ Tefik, *Misle İkarus*, 298.

¹⁷⁴ Çetin, *Roman Çözümleme Yöntemi*, 189.

¹⁷⁵ Edward Morgan Forster, *Roman Sanatı* (İstanbul: Adam Yayınları, 1985), 131.

noktada tüm evrenin bilgisine erişebildiğini iddia etmektedir. Elbette bu yalnızca kendisini değil çevresini de dramatik bir şekilde etkilemiştir. Üçüncü ve sonuç halkasında baş kahraman eriştiği tüm bu bilgileri sırtında taşıyamamış, getirdiği yükün altında ezilmiş ve yok oluşuna sebebiyet vermiştir.

2.3.4.1. Giriş

- a) Mahmud'un ailesi ile beraber köyden gelip şehre yerleşmesi.
- b) Şehre ve çevresine karşı adaptasyon sorunları yaşaması
- c) Okulda uğradığı akran zorbalığı ve öğretmeninin istismarı
- d) Geçirdiği karakter evrimi ve psikolojisinin erken dönemde şekillenmesi
- e) Dedesinden yadigâr kalan, ezoterik, okült ve mistik içeriği olan Arapça ve İngilizce kitaplarla tanışması
- f) Kendisine yapılan bu saldırıları engellemek için kitaplardan öğrendiği mistik güçlere başvurmak istemesi
- g) Bu süreçte psikolojisinin tamamen çöküşe geçerek intihara meyillenişi ve birkaç defa bunu yapmaya yeltenmesi
- h) Kahramanın ilk öngörüsü

Girişten anlaşılacağı üzere yazar, olaylar arasındaki neden sonuç ilişkilerine dikkat etmiş ve halkayı şekillendiren olayları bir düzen içerisinde okuyuculara aktararak onların ilgilerini çekmeyi amaçlamıştır.

2.3.4.2. Gelişme

- a) Mahmud geldiği noktada eşi tarafından bir psikiyatri kliniğine yatırılmış ve romanın anlatıcısı baş kahramanımızla tanışmıştır
- b) Doktor Mahmud'un garip hareket örüntülerini anlamada güçlük çekmekte ve analizlerinde boş noktalar bulmaktadır
- c) Mahmud intihara meyilinden vazgeçmiş klinikte kitaplar, gazeteler ve kendi yaptığı bazı karalamalarla günlerini geçirmektedir
- d) Doktor, kahramanın bu haline bir anlam verememiş ve karalamalarındaki şifreleri karısının da yardımıyla çözmüştür.
- e) Mahmud'un öngörülleri devam etmektedir. Her bir öngörü birbirinden farklıdır. Ancak onun üzerinde yarattığı etki yıkıcıdır
- f) Doktor ve Mahmud'un karısının yaklaşması
- g) Richard Dwyer, Dr. Partridge ve Mustafa Ebu Hassan'ın öyküye girişleri

- h) Mahmud'un üçüyle de tanışması ve hemen sonrasında devlet tarafından alınarak sorgulanması
- i) Sorguda Mahmud'un öldü sanılarak bir kenara atılması ve Amerika'da yeniden ortaya çıkışı
- j) Mahmud'un Kaliforniya'daki sönmüş bir volkan olan Shasta Dağı'na yerleşmesi
- k) Burada öngörülerinin devam etmesi ve artık karamsar ve hüzünlü ruh halinden çıkışı ve olaylara karşı nispeten kabulleniş göstermesi
- l) Burada öngörülerine devam ederken, onu Birleşik Devletler'e aldırان Dwyer'le aralarında gelişen ilişki

Bu bölümde Ahmed Halid, okuyucuya Mahmud'un başına gelen olayları ve bunun onun üzerinde yarattığı etkileri ayrıntılı bir şekilde ele alıyor. Mahmud'un öngörülerini engelleyemeyeceğini bilmesine rağmen onları deneyimlemeye devam etmesi onu içinden çıkılmaz bir boşluğa sürüklemiştir. Bunun yanı sıra halkayı oluşturan yan karakterlerin öykülerinin birbirine bağlanması ile ayrı verilen birçok unsur tek bir noktada toplanmıştır.

2.3.4.3. Sonuç

- a) Dwyer'in Mahmud'un öngörülerindeki bilgiye ortak olması ve bunu kaldıramaması sonucu intiharı
- b) Pentagon'un bu olay üzerine Dwyer'e ne olduğunu öğrenmek amacıyla Mahmud'la görüşmeleri
- c) Tekrar sorgulanacağını gören Mahmud'un kendi dilini kesmesi ve ellerini kırması
- d) Savunma bakanlığı tarafından sorgulanan Mahmud'un Mısır'a iadesi
- e) Mısır'da tekrar ortaya çıkan kahramanın eski doktoru ile görüşmek istemesi ve ona mektup yollaması
- f) Mektubu alan ve o sıralarda öldü sandığı Mahmud'un karısıyla ilişki yaşayan doktorun görüşmeye gitmesi
- g) İkili arasında geçen uzun ve düzenli buluşmalar
- h) Sonunda doktorun da Mahmud'un öngörülerine dayanamaması ve bunların kimse tarafından bilinmemesi gerektiği düşünerek onu öldürmeye karar vermesi
- i) Mahmud'un önceden görüp yine de engelleyemediği ölümü ve bunu kabulleniş ile karşılaması
- j) Baş kahramanın anlatıcının gözünden İkarus'a benzetilerek hikayesinin sembolle özetlenmesi

Son halkada yazar baş kahramanın hikayesini sonlandırırsa da doktor, Selva ve Mustafa gibi birçok karakterinkini ucu açık bırakmıştır. Ahmed Halid'in vermek istediği mesaj nettir. Mahmud'un sahip olmaması gereken bilgiye erişmek istemiş ve bunu başarmıştır. Ancak bu, onun kendi eliyle hazırladığı, önceden bildiği ve kaçamadığı o yok oluşu yaşamasının da yolunu açmıştır.

2.3.5. Bakış Açısı ve Anlatıcı

Romanda hikâyenin bizzat kendisinden sonra gelen temel unsur anlatıcıdır. Anlatıcı okuyucuya hikâyeyi aktarmakla görevli bir konuşmacı niteliğindedir. Olayları, sahneleri, karakterleri ve zamanı kullanarak hikâyenin oluşumunu ve anlaşılmasını sağlamak onun görevidir. Bazen olaylara dışarıdan bakarak aktarım sağlayan anlatıcı kimi zamanda ise bunların içinde yer alabilmekte ve hatta onları yönlendirebilmektedir. Bunu yaparken öykünün anlaşılmasını sağlamayı amaçlar, okuyucunun dikkatini çekmeye çalışır.¹⁷⁶

Romanda anlatıcı, üçüncü tekil şahıs (O), ikinci çoğul kişi (Siz) ve birinci tekil şahıs (Ben), başlıkları altında üç kısma ayrılabilir. Bunlardan ilkinde romanı anlatan kişi olaylara dışarıdan, şahit olduğu bir konumdan bakmaktadır. İkincisinde hâkim bir konumdan olayları gören anlatıcı öykünün ayrıntılarına vakıftır. Üçüncü bakış açısı ise “kahraman-anlatıcı” olarak da adlandırılan ve öykünün bizzat içinde yer alan anlatıcı tipidir.¹⁷⁷

Ahmed Halid eserini birinci tekil şahıs gözünden aktarmaktadır. Bu şahıs Mahmud'un klinikte psikiyatristliğini yapan “doktor” karakteridir. Yazar bu karakteri romanın ana karakterleri halinde tasarlamış ve öykünün tamamına etki etmesini sağlamıştır. Doktor aynı zamanda işi gereği Mahmud'un ve öykü süresince karşılaştığı insanların psikolojilerini ve davranışlarını analiz etmiştir. Bu noktada Ahmed Halid birinci tekil şahıs olarak kaleme almak istediği anlatıcıya aynı zamanda hâkim bakış açısı da yüklemiş ve iki anlatıcı tipinin özelliklerini üst düzey bir ustalık göstererek sentezlemiştir.

Anlatıcı eserin ön sözündeki şu ilk cümleleri romanın karakterlerinden biri olduğunu anlamamızı sağlamıştır: “*Dökülen kanın kokusu size bir şeyi hatırlatıyor... belki geçmişte bildiğiniz bir şeyi, belki Taş Devri'nde ya da kana susamış bir katil olduğunuz başka bir hayatta. Tam olarak bilmiyorum...*”¹⁷⁸

¹⁷⁶ Mustafa Ayyıldız, *Roman* (Ankara: Akçağ Yayınları, 2011), 9.

¹⁷⁷ Şerif Aktaş, *Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş* (Ankara: Akçağ Yayınları, 2000), 84-134.

¹⁷⁸ Tefik, *Misle İkarus*, 9.

Devamında bu anlatıcının doktor karakteri olduğunu ise şu satırlardan açıkça görebiliyoruz: “Sonunda, karısı bir psikiyatristin görüşünü almak zorunda kaldı ve benim şansına da o psikiyatrist bendim. Mahmud’la ilk karşılaşmam çalıştığım klinikte gerçekleşti.”.¹⁷⁹

Ahmed Halid eserinde doktoru olayları ve kişileri yalnızca onlara görüp aktaran bir karakter olarak değil aynı zamanda iç dünyalarında analiz edebilen, çıkarımlarda bulunan ve çoğunun öyküsüne dokunan bir etki noktası olarak işlemiştir. Bu analizlerden biri, onun hastasının evliliği hakkında kafasında oluşan şu düşüncelerdir: “Adı Selva Ümran, Dedektif. Ve sanırım hiç cinsel ilişkiye girmede... Neden böyle düşünüyorum? Çünkü Mahmud’un doğası sadece buna izin veriyor ve daha sonra ona çok yakınlaştım. Bunu söylememe neden olan bir diğer şey de depresyonu ve intihar girişimleri. İktidarsızlık bir etken miydi? Hiç söylemedi ama ben bunu çıkarım yapıyorum.”¹⁸⁰

Anlatıcı yalnızca dışarıya dair gözlemler yapmamış ve kendi iç dünyasına dair de şöyle bilgiler vermiştir: “Şunu vurgulamalıyım ki, hikâyenin tamamına hala inanmıyorum ve bunun basit bir bilimsel açıklaması olduğunu düşünüyorum, ancak buna rağmen bu adamdan çok korkuyorum...”.¹⁸¹ Buradan anlatıcının da düşüncelerini okuyabildiğimizi görebilmekteyiz. Bu noktada Ahmed Halid’in anlatıcıyı romanın içinde yaratarak ona görevler yüklediğini ve hikâyeyi onun ağzından anlattığını görmek mümkündür. Yalnızca hikâyeyi anlatmakla da kalmayan anlatıcı yaşadığı olaylar ve kişilere dair gözlemler ve analizler yapmış, ulaştığı bilgilerin sonucunda da çıkarımlarda bulunmuştur. Bu şekilde, yazar öyküyü ele alırken kendi düşüncelerini de anlatıcının ağzından aktarmış ve okuyucuya mesajını vermiştir.

2.3.6. Dil ve Üslup

Roman dili yazarın, amaçları doğrultusunda sanatını icra etmek için kendi seçimleriyle şekillendirdiği ve geliştirdiği edebi söz biçimi seçimleridir.¹⁸² Bu dil seçimi yazarın edebi üslubu ile birleşerek onun duygu ve düşüncelerini aktarmak için kullandığı edebi bir araç haline gelir.¹⁸³

¹⁷⁹ Tefik, *Misle İkarus*, 34.

¹⁸⁰ Tefik, *Misle İkarus*, 123.

¹⁸¹ Tefik, *Misle İkarus*, 325.

¹⁸² Ahmet Yıldız, “Murid el-Berğûsî’nin Raeytu Râmallah İsimli Romanının Teknik ve Tematik İncelemesi”, *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 25/1 (15 Haziran 2021), 36.

¹⁸³ Ali Eminoğlu, “Muhammed Hasan Alvân’ın ‘Mevtun Sağırın’ (Küçük Bir Ölüm) Adlı Romanının Teknik ve Tematik İncelemesi”, *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 46/46 (06 Ocak 2019), 158.

Ahmed Halid, eserini fasih Arapça ile oldukça anlaşılır bir surette kaleme almıştır. Yazar, sözcük seçimlerini sadelikten yana kullanmıştır. Basit ve anlaşılır kelimeleri, yine basit yapıdaki ancak bilgi yüklü cümleler içerisine yerleştirerek okuyucuyu yormadan dikkatini çekmeyi ve ona mümkün olduğunca bilgi vermeyi amaçlamıştır. Bu sayede aslında ardı ardına bilgi bombardımanı yapan bu eser, sahip olduğu basit dil basit ve anlatım üslubunun anlaşılır olması itibarıyla okuyucuyu yormamıştır. Bu basitliğe bir örnek olarak Mahmud'un kitap tutkusuna dair şu sözler verilebilir:

لكن الحقيقة أن لغة الفتى غير المنطوقة كانت تتحسن بلا توقف وجاء اليوم الذي أمسك به بأول تلك الكتب وراح يطالعها في نهم فلم يحتاج إلى أن يستعمل القاموس قط.

“Ama gerçek şu ki, çocuğun sözsüz dili sürekli geliyordu ve bir gün o kitaplardan ilkinin eline alıp büyük bir iştahla okumaya başladı, öyle ki artık bir daha sözlüğe ihtiyaç duymadı.”¹⁸⁴

Burada görüldüğü üzere yazar, orta uzunluktaki cümleler içerisinde ardışık ve gerektiği kadar bilgi vererek olabildiğince açıklayıcı olmaya çalışmış ve kahramanın kitaplara olan ilgisini ve dil yeteneğinin gelişimini tek cümlede anlatabilmiştir. Buna başka bir örnek olarak Mahmud'un odasına dair yaptığı şu tasvir gösterilebilir:

كانت غرفة جميلة مريحة ولا تشبه تلك الزنازين التي تراها في السينما كمود و دورق ماء ومزهرية وكتب وتلفزيون.

“Güzel, rahat bir odaydı, filmlerde gördüğünüz hapisane hücrelerine hiç benzemiyordu; bir komodin, bir su sürahisi, bir vazod, kitaplar ve bir televizyon vardı.”¹⁸⁵

Kelime seçimleri incelenecek olursa tasvirlerinde duygu yükü ve kişisel görüşünü asgari seviyede tutmuştur. Bu sayede okuyucuya direkt ulaşmayı amaçlamıştır. Ahmed Halid'in öykü anlatımını bilgi üzerine kurmayı tercih etmektedir. Süslü kelimeler, abartılı tasvirler ve kalabalık kelime gruplarından kaçınmıştır. Eserinde cümlelerini anlaşılabilir en gerekli şekilde kurarak, okuyucunun dikkatini hikâyenin üzerinde tutmaktadır.

Okuyucunun dikkatini çekmek için takip ettiği diğer bir yöntem ise hiciv sanatını kullanmaktır. Yazar eleştirisini komik ve iğneleyici bir yolla yaparak bilgiyi tek düze vermekten de kaçınmış ve onu, öğrenmesi eğlenceli bir hale getirerek okuyucuya aktarmıştır. Bu sayede yalın bir dil kullanarak bilgi vermeyi amaçlamasına rağmen eserini çözülmeye

¹⁸⁴ Tefik, *Misle İkarus*, 26.

¹⁸⁵ Tefik, *Misle İkarus*, 39.

muhtaç bir yumak haline getirmekten de kaçınabilmiştir. Bu hicve eserden en bariz örneği verecek olursak, yazar uzun yıllar süren mücadelenin ardından koltuğu ele geçirmiş bir diktatör imajı çizen Mısır başkanı Ahmed el-Deeb'i şöyle tarif etmektedir:

تعلم القائد المفدى منصور أحمد الديب الدرس مبكرا من كل دكتاتور يحترم نفسه: لا تحط نفسك إلا برجال
قذرين ملوثين لتحتفظ بدليل إدانة كل واحد منهم. دعهم يراقبوا بعضهم ويتجسسوا على بعض. هذه القشرة
المحكمة العفنة لا تتفكك أبدا إلا بغزو خارجي كما حدث مع صدام حسين.

“Saygıdeğer lider Mansur Ahmed el-Deeb, bu dersi her kendine saygı duyan diktatörden erken yaşta öğrendi: Etrafınızı asla yozlaşmış, pis adamlardan başkasıyla çevirmeyin ki her birine karşı suçlayıcı deliller toplayabilesiniz. Birbirlerini izlesinler ve casusluk yapsınlar. Bu sıkıca kapatılmış, çürümüş kabuk, Saddam Hüseyin'de olduğu gibi yabancı bir istila dışında asla açılmayacaktır.”¹⁸⁶

Romandaki anlatım üslubuna diğer bir örnek verecek olursak Ahmed Halid'in, Mahmud'un klinikte kaldığı sürede yaptıklarından bahsettiği şu satırlar incelenebilir:

كنت أطلع بعض هذه الصحف البائتة، تلك التي جلبوها من غرفة محمود جوار فراشه. كانت الصفحات
بالية مهترئة، وقد انسكبت فوقها بقع من شاي أو قهوة. ثم لاحظت أن هناك أخبارا عدة تم قصها.. ليس
بالمقص لأننا لا نسمح به كما تعلم حتى لا ينتحر، لكن تم تمزيقها باليد. نفس الشيء ينطبق على صفحة
الوفيات.. هناك أكثر من نعي تم تمزيقه يدويا.

“Mahmud'un odasından getirdikleri, yatağının hemen yanındaki bayat gazetelerden bazılarını inceliyordum. Sayfalar yıpranmış, çay veya kahve lekeleriyle doluydu. Sonra birkaç haberin kesilmiş olduğunu fark ettim—makasla değil, çünkü bildiğiniz gibi, intihar etmesinden korktuğumuz için buna izin vermiyoruz—elle yırtılmıştı. Ölüm ilanları için de aynı durum geçerliydi; birkaç ilan elle yırtılmıştı.”¹⁸⁷

Örnekler incelendiğinde Ahmed Halid'in basit kelimeler kullandığı ve yalın bir üslubu takip ettiği açıkça görülmektedir. Olaylara, kişilere ve konuya dair bilgileri okuyucuya direkt aktarma amacı ön plandadır. Hikâyeyi kesintisiz bir akışta veren yazar bunu sade kelimelerle ve olabildiğince az söz sanatıyla yapmayı tercih etmiştir. Bu sayede anlatı karmaşık bir hal almamış ve Ahmed Halid vermek istediği bilgileri ve mesajları okuyucunun anlayabileceği bir surette sunmuştur. Ancak bu aktarımı boğuk ve mekanik bir surette yapmamış değil hiciv, iğneleme ve kinaye gibi söz sanatları kullanarak anlatıyı monotonluktan kurtarmıştır.

¹⁸⁶ Tevfik, Misle İkarus, 157.

¹⁸⁷ Tevfik, Misle İkarus, 43.

2.3.7. Anlatım Teknikleri

Roman türünde ifade söz ve anlam sanatlarıyla daha etkili hale getirilebilir.¹⁸⁸ Bu anlam sanatları zamanla teknik haline gelerek, anlatım tekniklerini oluşturmuşlardır. Anlatım teknikleri öyküyü oluşturma, geliştirme ve yeri geldiğinde de süsleme etkisine sahiptir. *İçeriği, tekniği belirleyen unsurlardan biri olarak kabul edersek bu iki unsurun dengeli bir birleşiminin, başarılı bir sanat eseri ortaya koymak için gerekli olduğunu söyleyebiliriz.*¹⁸⁹ Bu nedenle yazarın eserinde seçtiği tekniğin gidişata büyük bir etkisi vardır. Araştırmamızın konusunu teşkil eden romanda aşağıdaki tekniklerden yararlanılmıştır.

2.3.7.1. Öyküleyici Anlatım Tekniği

Bu teknikte bir anlatıcı tarafından aktarılan romanın öyküsü, kişi, mekân olaylar ve zaman unsurlarının üzerine kurulmuştur. Bu teknikte anlatıcı hikâyeyi okuyucuya aktarmakla görevlidir ve daima ön plandadır. Okuyucuyu bilgilendirme amacı güdülmektedir ve bu nedenle anlatım üzerinde bazı açıklamalar ve yönlendirmeler yapılabilir. Her şey anlatıcının bakış açısıyla sınırlı olduğundan bilgiler onun verdiği kadarıyla aktarılır.¹⁹⁰

Yazar kahraman-anlatıcı (birinci tekil şahıs) aracılığıyla olayları aktarmaktadır. Bu şahıs Mahmud'un doktorudur ve onun okul hayatını anlatırken sözlerine şöyle başlar:

*“Abbasi İlkokulu'nun arka tarafında, tek başına duruyor, babasının onu eve götürmesini bekliyor; kaskatı kesilmiş, titreyerek dünyaya karşı duyduğu korkuyu onu çevreleyen kalın cam bölmenin ardından hissediyor.”*¹⁹¹

Ahmed Halid bazı noktalarda gözlemci konumundan karakterlerin duygu ve düşüncelerini yukarıdaki örnekte olduğu gibi betimlemeyi tercih etmiştir. Yine bir başka noktada Mısır liderinin güvenlik konseyi toplantısını şu satırlarla kaleme alır:

*“Kahvaltısının ilk lokmalarını, istihbarat şefine küçümseme işareti olarak gözlerini kaldırmadan yiyor, ancak her iki dakikada bir delici bir bakış fırlatıyor, ona kurşun gibi bakıyor, sonra kayıtsızca yemeğine geri dönüyor.”*¹⁹²

¹⁸⁸ Turan Karataş, *Ansiklopedik Terimler Edebiyat Sözlüğü* (İstanbul: Perşembe Kitapları, 2001), 35.

¹⁸⁹ Hülya Bayrak Akyıldız, “Tanpınar’da Roman Tekniği Açısından Rüya ve Müzik”, *Milli Eğitim Dergisi* 39/184 (01 Ekim 2009), 141.

¹⁹⁰ Zeliha Arı, *Ferit Edgü’nün Öykü ve Romanlarında Anlatım Teknikleri* (Ankara: Gazi Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2008), 91.

¹⁹¹ Tevfik, *Misle İkarus*, 19.

¹⁹² Tevfik, *Misle İkarus*, 157.

2.3.7.2. Geriye Dönüş Tekniği

Geriye dönüş tekniği şimdiki zamandan geriye doğru atlamalar yapılarak zaman kurgusu yaratan bir tekniktir. Bu teknikte bir tarihten geriye doğru atlama yapılarak hikâyenin parçalarından bir veya birkaçı aktarılır. Bu teknikte olaylar, kişiler ve mekanlar hakkında bilgiler verilerek kurgudaki boşluklar tek tek doldurulur.¹⁹³ Bu esnada örgü yavaş yavaş şekil almaya başlar ve romanın bitişiyle beraber geriye dönülen tarihten, romanın başında işaret edilen ilk tarihe kadar geçen süreç tamamlanmış olur. Bu teknik okuyucuya bir bilgi kırıntısı verip daha sonra hikâyenin en başına götürerek sonunu merak etmesini sağlamayı amaçlar.

Ahmed Halid romanını temel olarak bu tekniğin üzerine kurgulamayı tercih etmiştir. Hikâyenin başlangıcı olan eserin önsözünde bir cinayet mahalli tasvir edilmektedir. Bu cinayet ayrıca olayların bittiği noktadır ve romanın sonunda hikâye işlenerek buraya kadar getirilmiştir. Bu bölümde anlatıcı cinayeti şu satırlarla anlatır:

“Karmaşık koşullar altında, Mahmud es-Semnûdî bir kurban oldu... belki de bir şehit de olacak. Ama şaşırdığımı veya şok olduğumu söylesem yalan olurdu. Sonunu ilk andan itibaren biliyordum, Yunan kahramanının sarsılmaz adımlarıyla yürüdüğü sonu.

Alnında ölümü görebiliyordum. Gözlerinin arasına "Yarın öleceğim" diye yazmıştı. Hepimiz Kafka'nın kahramanları gibi ölüme mahkumuz, ama Mahmud es-Semnûdî'nin hepimizden önce ve akla gelebilecek en korkunç şekilde öleceğini biliyordum... En az yirmi bıçak darbesi almıştı.

Gözlerinin oyulmasından, birinin, sanki bir sigara izmaritini söndürür gibi, ağır botlarla defalarca çiğneyerek kırdığı kemiklerden, bahsetmeyeceğim. Sanki fail onu insanlığından mahrum etmeye çalışıyormuş gibi...”¹⁹⁴

Kurbanın adını öğrendiğimiz bu bölümün ardından yazar hikâyeyi sorgu noktasına taşır. Bu noktada olaylar en başa alınır ve Mahmud'un çocukluğuna dönülür. Artık geriye dönüş yaşanmış ve hikâye başından itibaren şu satırlarla anlatılmaya başlanmıştır:

“Mahmud es-Semnûdî'nin hayatını doğumundan 2020 yılına kadar kaydetmeye çalıştığınızda, birçok çelişkili hikayeyle karşılaşacaksınız ve her titiz tarihçinin karşılaştığı sorunu fark edersiniz.”¹⁹⁵

¹⁹³ Mehmet Dinç, “Zülfü Livaneli'nin Romanlarında Anlatım Teknikleri”, *Uluslararası Dil Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi* 8/2 (30 Haziran 2025), 734.

¹⁹⁴ Tefik, *Misle İkarus*, 10.

¹⁹⁵ Tefik, *Misle İkarus*, 17.

2.3.7.3. Sahneleme Tekniği

Roman karakterlerinin tanıtılmasında kullanılan en önemli tekniklerden birisi betimleme ve konuşmayı bir arada barındırabilen sahneleme tekniğidir.¹⁹⁶ Bu teknikte yazar okuyucu ile yazının arasına girmeden olayın gerçekleşmekte olduğu sahneyi onların gözünde birebir canlandırmaya çalışır. Olay, kişiler ve mekân olduğu gibi okuyucuya aktararak ilgisinin çekilmesi amaçlanır.

Teknik, doğası itibariyle durumu ve duyguları yansıtmada başarılı olduğundan, Ahmed Halid romanında bu tekniğe sıklıkla başvurmuştur. Yazar olayları, mekanları, şahısları ve zamanı okuyucunun zihninde hayal edebileceği şekilde tasarlamıştır. Tüm roman boyunca bu tekniği kullanan yazar, ortamı ya da şahısları ayrıntılarıyla betimlemek yerine olayın gerçekleşmesi için gereken tüm unsurlara sahip sahneler kurgulamış ve şahısları bunların içine atmıştır. Yazar kurguladığı sahnelerin oldukça basit ve anlaşılır bir yapıya sahip olmasını amaçlamıştır. Bu tekniğinin en iyi örneklerinden biri romanda Mahmud'un karısı tarafından evde bulunduğu ve durumunun tasvir edildiği şu satırlardır:

*“Sonunda yatak odasına koştum ve onu yatakta buldum. Bacakları ve kolları sonuna kadar açılmış, dev bir X'e ya da sırt üstü yatağa düşmüş dev bir kertenkeleye benziyordu. Gözleri açık, donuk, tavana bakıyor, hiçbir şey görmüyordu. Göz bandı vardı; uçakta uyumak isteyen biri gibi ışığı engellemeye çalışıyordu ve kulaklarında kulak tıkaçları vardı. Tek kelime duymak istemiyordu. Bu, kendini neredeyse tamamen duyusal yoksunluk durumuna sokmuş bir adamdı.”*¹⁹⁷

Yazar bu tekniğe bazı noktalarda başvurarak insanların gözünde hikâyeyi canlandırmaya çalışmıştır. Bu sayede anlatı tek düze ilerlemekten kurtarılmış okuyucu eserin içine çekilmiştir. Sahnelemenin yapıldığı diğer bir bölüm ise Mahmud'un klinikte kaldığı odaya dair çizilen bir portredir:

*“Bahçeye bakan bir pencere olduğunu fark etmesi biraz zaman aldı. Çiçeklerle süslenmiş güzel perdeler, küçük bir komodinin yanında kitaplarla dolu bir yatak... Daha sonra odanın her köşesinde kitap olduğunu fark etti; başlıkları tam olarak belli değildi. Taze mor çiçeklerle dolu bir vazo ve bir köşede ters çevrilmiş terlikler vardı. Orada, pencerenin yanında, Mahmud es-Semnûdî durmuş, dışarı bakıyordu. Kendine özğü pijamalarını ve gergin omuzlarını görebiliyordu.”*¹⁹⁸

¹⁹⁶ İlknur Ay, “Sevinç Çokum'un Romanlarında Şahısların Sunumunda Kullanılan Teknikler”, *Kesit Akademi Dergisi* 13 (01 Şubat 2018), 174.

¹⁹⁷ Tevfik, *Misle İkarus*, 59.

¹⁹⁸ Tevfik, *Misle İkarus*, 147.

2.3.7.4. İç Çözümleme Tekniği

Karakterlere duygu yükleme ve onların anlatıdaki varlığını derinleştirme romantizm akımı ile başlamıştır.¹⁹⁹ O tarihten bu yana giderek gelişim göstermiş ve modern romanlarda, kişilerin duyguları, düşünceleri ve psikolojik tahlillerine geniş şekilde yer verilmeye başlanmıştır. Bu teknik klasik romanlarda kullanılan özetleme tekniğinin yerini almıştır.²⁰⁰ Ancak özetleme doğası gereği monoton olduğundan modern metinlerde çözümler okuyucuda dikkat uyandıracak şekilde yapılmaktadır. İç çözümleme bir manada kişinin iç dünyasına ışık tutmakta ve okuyucular tarafından roman karakterlerinin daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır. Modern eserlerde sıklıkla başvurulan psikanalizim metoduyla da birleşen bu teknik roman karakterlerinin psikolojik yapılarının çözümlenmesinde etkilidir.

Ahmed Halid romanda sıklıkla başvurduğu bu tekniği genellikle anlatıcı üzerinden yapmıştır. Bu noktalarda anlatıcı çevresini analiz etmekte ve zihninde geçen düşünceleri cümleler haline getirerek içgörüler sunmaktadır. Bir örnek olarak, doktor inanmadığı ve basit bir açıklaması olduğunu düşündüğü Mahmud'un öngörülerini hakkında şu çözümlemeyi yapar:

*“Yarını kimse bilemez. Nedenini biliyor musunuz? Çünkü—çok basit—yarını kimse bilemez. Tarih, soğuk okuma yapan ve yoruma açık gizemli kehanetler savuran şarlatan kahinlerle doludur. Nostradamus bile şişirilmiş bir olgudur ve bence “Yüzyıllar” kitabındaki kehanetleri her türlü yoruma açıktır. Bir kâhin geleceği görebilen biri değil, sözlerini görünür kılabilen biridir.”*²⁰¹

2.3.7.5. Diyalog Tekniği

Roman türünde sıklıkla kullanılan diyalog “ve en öne çıkan anlatım tekniklerinden biri olan diyalog (dialog), iki ya da daha çok kişinin bir konu üzerinde karşılıklı konuşmasıdır.”²⁰² Diyalogda anlatıcı -eğer birinci tekil şahıs ve konuşan taraflardan biri değilse- anlatının dışında kalır.²⁰³ Okuyucu öykünün yanı sıra, aralarında diyalog geçen iki karakterin birbirlerine karşı tutumları ve düşüncelerini de konuşmalarından çözebilir. Bu nedenle anlatıya direkt etki eden ve bilgiyi araya girmeden olduğu gibi aktaran bir yapıya sahiptir.

¹⁹⁹ İsmail Çetişli, *Metin Tahlillerine Giriş 2 -Hikaye-Roman-Tiyatro* (Ankara: Akçağ Yayınları, 2016), 129.

²⁰⁰ Murat Tan, “Özen Yula'nın ‘Sır’ Anlatısında Anlatım Teknikleri”, *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* Ö13 (23 Ekim 2023), 410.

²⁰¹ Tevfik, *Misle İkarus*, 95.

²⁰² Davut Orhan, “Suudi Arabistan Romanlarında Anlatım Tekniği Olarak Diyalog ve İç Monolog”, *Dergiabant* 8/2 (30 Kasım 2020), 369.

²⁰³ Funda Balci, “Mahrem ve Kırmızı Zaman Romanlarında Birtakım Postmodern Anlatım Teknikleri”, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi* 25/3 (13 Aralık 2021), 788.

Ahmed Halid eserinde diyalogları genellikle kısa tutmuştur. Bu tekniğe başvurduğu anlarda karakterlerin birbirleriyle olan konuşmaları duygusal olmaktan ziyade bilgi yüklü ve hikâyeyi ilerletmeye odaklıdır. Bunlardan birisi Mahmud'un karalamalarının konu alındığı, doktor ve Selva arasında geçen şu diyalogdur:

“- Sizce insanların bu şifreyi çözmesini mi istedi?

- Kesinlikle!

- O halde neden bunu bir şifre haline getirdi? Neden sadece söylemek istediğini söyleyivermedi?

- Belki de kimse bunu çözmek istemedi.

- Her şey gayet açık. Sadece onun sözlerini anlayabilenler onu anlayacaktır.

Cümleyi yavaşça tekrarladım:

- O, yalnızca sözlerini anlayabilecek kişilerin kendisini anlamasını istiyor.”²⁰⁴

2.3.7.6. İç Monolog Tekniği

Kişinin iç dünyasına ve anlık duygularına ışık tutan iç monolog, roman ve hikâyede bir psikanalizim tekniği olarak kullanılmaktadır.²⁰⁵ Bu teknik esnasında karakter kendi kendine bir diyalog kurar. Esasında düşüncelerinin karşılıklı konuşması olarak da tanımlanabilmektedir. Bu teknik kişinin duygu ve düşüncelerine o esnada ışık tutarak hikayedeki yerini ve durumunu okuyucuya aktarmada önemli bir rol oynar.²⁰⁶

Ahmed Halid eserinde iç monologları birden fazla karaktere yaptırsa da en çok doktora tekrarlatmıştır. Zira insanların karakter tahlilleri genellikle onun gözünden yapılmış ve olaylar onun bakış açısıyla sorgulanmıştır. Buna bir örnek olarak doktorun şu düşünceleri verilebilir:

“Mahmud, seni aptal... neden bu korkunç hediye sana verildi? Sanırım cevabı biliyorum. Tüm hayatın boyunca garip, korkutucu bir çocuktun ve engelli olmasan bile, insanlara engelli olduğun izlenimini verdin, sanki hayat seni bu korkunç yükü taşımaya hazırlıyordu. Bu yüzden ilk andan itibaren farklı doğdun.”²⁰⁷

²⁰⁴ Tevfik, Misle İkarus, 105.

²⁰⁵ Yaşar Şimşek, “‘İç Monolog’ ve ‘Bilinç Akışı’ Tekniği Açısından Oğuz Atay’ın ‘Unutulan’ Hikâyesi”, *Söylem Filoloji Dergisi* 4/2 (30 Aralık 2019), 310.

²⁰⁶ Ünal Aytür, *Henry James ve Roman Sanatı* (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2000), 57.

²⁰⁷ Tevfik, Misle İkarus, 195.

2.3.7.7. Bilinç Akışı Tekniği

Modern metinlerde sıklıkla kullanılan bu teknik iç monolog gibi kahramanın duygu ve düşüncelerini okuyucuya olduğu gibi aktaran başka bir psikolojik tahlil türüdür.²⁰⁸ Bu teknikte karakterin duygu ve düşünceleri gramer kurallarına riayet etmeden sırasıyla ve olduğu gibi aktarılır. Cümleler kurallara uymayan bir yapıda olabilir, arka arkaya rastgele kelimeler sıralanabilir. Bu yönden mantıklı ve düzenli cümleler gerektiren iç monolog tekniğinden ayrılmaktadır.²⁰⁹ Bu teknikte yazar karakterin duygu ve düşüncelerini parça parça vererek okuyucunun birleştirmesini ister. Amaç okuyucunun zihninde çağrışım yapmaktır.²¹⁰

Ahmed Halid eserinde bu tekniği Mahmud'un öngörülerini aktarırken kullanmıştır. Yapısı itibariyle düzensiz gibi görünen bu akış aslında şifresi çözüldüğünde öngörülerinde deneyimlediği olayların ayrıntılarını ortaya çıkarmaktadır. Karakter herkesle değil yalnızca onu anlayanlarla bilgisini paylaşmak istediğinden yazar onun trans halindeki zihnini bilinç akışı yöntemiyle şifrelemiştir.

Bu akışlar Mahmud'un roman boyunca diğer karakterlerle karşılaştıkları esnada, sorgularda ya da konuşma esnasında bir anda verilerek anlatıma dahil edilmiştir. Ahmed Halid, akışları karakterleri ya da öyküyü anlamaktan ziyade romanda gerçekleşecek diğer olayları haber vermek amacıyla kullanmıştır. Bu akışlara örnek olarak Mahmud'un şu sözlerini örnek gösterebiliriz:

*"Dağınık olan kardinali kazanır... 4 - 130 - 13 - 5... 19 - 240 - 8 - 3..."*²¹¹

*"Prens, pınardaki bütün bakireleri elde eder... ama hiçbir bakire prensi elde edemez... 5 - 135 - 4 - 5... 31 - 120 - 18 - 7..."*²¹²

*"Kartal kurdu avlar... 18 - 245 - 7 - 5... 3 - 310 - 20 - 5..."*²¹³

Bunların şifreleri sırayla çözüldüğünde ilki Birleşik Devletlerde gerçekleşen bir kardinal suikatine, ikincisi sevgilisi tarafından kullanılan ve terk edilen gazeteci revanın geleceğine üçüncüsü ise Mısır lideri el-Deeb'e düzenlenen suikasta işaret eder.

²⁰⁸ Berna Moran, *Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış 1* (İstanbul: İletişim Yayınları, 2002), 82.

²⁰⁹ Şimşek, "'İç Monolog' ve 'Bilinç Akışı' Tekniği Açısından Oğuz Atay'ın 'Unutulan' Hikâyesi", 311.

²¹⁰ Nazım Elmas, "Mustafa Kutlu'nun 'Bu Böyledir' Adlı Hikaye Kitabında Bilinç Akışı ve İç Monolog Tekniği", *Karadeniz Araştırmaları* 29/29 (01 Eylül 2011), 135.

²¹¹ Tevfik, *Misle İkarus*, 127.

²¹² Tevfik, *Misle İkarus*, 128.

²¹³ Tevfik, *Misle İkarus*, 159.

2.3.7.8. Leitmotiv Tekniği

Modern metinlerin anlatılarında sıklıkla başvurulmuş bu teknik, bir sebep dahilinde, belirli bir sesin, sözün, tavrın ya da hareketin belirli aralıklarla tekrar edilmesi şeklinde icra edilir.²¹⁴ “Öncümotif” olarak da adlandırılan bu teknik eserin bazı noktalarını açıklığa kavuşturma amacı güder.²¹⁵ Bunun yanı sıra anlatıya müzikal bir tekrar da katarak okuyucunun dikkatini üzerinde toplar.²¹⁶ Montaj tekniği ile benzerlik gösterse de işlevleri ve kullanım alanları bakımından birbirinden farklılık arz etmektedirler.²¹⁷

Ahmed Halid bu tekniği romanın başından sonuna her yerde kullanmıştır. Bu noktalardan ilki romanın önsözünde Mahmud’un İkarus ile özdeşleştirildiği “*Onu tanıyorum ve gerçeğe çok yaklaştığı için öldüğünü biliyorum. Dayanamadı; yandı ve kanatları eridi... İkarus gibi...*”²¹⁸ ibaresidir.

Aynı cümle ifadesi itibarıyla biraz değiştirilerek romanın sonunda “*Mahmud’un kaderi, gerçeğe çok yaklaştığı için mühürlendi. Buna dayanamadı; yandı, kanatları eridi ve onu yutan çalkantılı okyanusun azgın sularında boğulmak üzere büyük bir yükseklikten düştü... İkarus gibi.*”²¹⁹ şeklinde tekrarlanmış ve geriye dönüş tekniği, tamamlandığı noktada pekiştirilmiştir.

Roman boyunca Emel Dunkul ve Salâh Abdussabûr’un şiirlerinden bazı kısımlara ve “Zager and Evans” grubunun “In The Year 2525” adlı şarkısından kuplelere defalarca yer vermiştir. Bunlar “Montaj Tekniği” başlığı altında örneklendirilecektir. Bir başka örneğe ise Mahmud’un öngörülerinin sonunda rastlamaktayız. Yazar kahramanın deneyimlediği her transın ardından, sahneyi canlandıran şu sözleri tekrarlamaktadır:

“Mahmud, yatakta yatan bedenini görene kadar doğruldu; bacakları ve kolları yayılmış, büyük bir X şeklini andırıyordu, ya da sırt üstü yatağa düşmüş dev bir kertenkeleye benziyordu. Gözleri açık, cam gibiydi, tavana bakıyordu, hiçbir şey göremiyordu.

Raflar arasında daha fazlasını aradı... Akaşa... Akaşa...”²²⁰

²¹⁴ Tan, “Özen Yula’nın ‘Sır’ Anlatısında Anlatım Teknikleri”, 405.

²¹⁵ Tolga Bayındır, “Romanda ‘Leitmotiv/Öncümotif’in İşlevi Üzerine: Kusma Kulübü”, *Söylem Filoloji Dergisi* 9/2 (29 Ağustos 2024), 638.

²¹⁶ Françoise Escal, *Thematics: New Approaches* (New York: Suny Press, 1995), 158.

²¹⁷ Çetişli, *Metin Tahlillerine Giriş 2 -Hikaye-Roman-Tiyatro*, 56.

²¹⁸ Tevfik, *Misle İkarus*, 13.

²¹⁹ Tevfik, *Misle İkarus*, 333.

²²⁰ Tevfik, *Misle İkarus*, 101.

2.3.7.9. Montaj Tekniği

Montaj tekniği yazarın başkasına ait bir sözü değiştirme yapmadan olduğu gibi eserine aktarmasıdır. Bu teknik genellikle klasik metinlerde kullanılan iktibas tekniği ile benzeşse de kullanım açısından farklı işlevler görürler. Zira montaj tekniği iktibas gibi yalnızca ifadeyi süslemenin ötesinde anlatıyı kurgulama aşamasında da kullanılmaktadır²²¹

Ahmed Halid roman boyunca Salâh Abdussabûr’un “Hallaç’ın Trajedisi” adlı şiirinden bazı dizelerini alıntılanmış ve leitmotif tekniği ile birleştirerek kullanmıştır. Bu şiir genellikle hikâyenin kilit noktalarında verilerek olay dramatize edilmiş ve okuyucu yazarın vurgulamak istediği o çaresizlik ve korku duygusunun içerisine çekilmiştir. şiirden alıntılanan kısım şu şekildedir:

*“Bundan daha büyük bir dehşet henüz gelmedi.
Ne sessizliğin en yüksek dağına sığınarak kurtulacaksınız.
Ne de ormanların derinliklerine saklanarak.
Ne de odalarınızda saklanarak kurtulacaksınız.
Ne de yastıklarınızın altına, ne de banyo giderlerinizin içine.
Duvarlara tutunmak sizi kurtarmaz
Her biriniz bir gölge olup, uzanıp başka bir gölgeyi kucaklayana kadar
Çocuk olmak sizi kurtarmaz
Başınızı yere değene kadar eğmek sizi kurtarmaz
Ya da biriniz iğne deliğinden geçene kadar küçülmek sizi kurtarmaz
Maymun maskesi takmak sizi kurtarmaz
Öyleyse patlayın ya da ölin.”²²²*

Yazar Arap edebiyatına hâkim olduğu kadar Batı kültürüne de aşınadır. Mahmud’un öngörülerindeki absürtlükleri mizahi bir yolla vurgulamak amacıyla Amerikalı rock sanatçıları Rick Evans ve Denny Zager’in, gelecekte ve geleceğin getirebileceği dünyadan, mizahi ve eleştirel bir yolla bahsettikleri “In The Year 2525” (2525 Yılında) adlı düetinden şu alıntıyı yapmıştır:

²²¹ Tekin, *Roman Sanatı: Romanın Unsurları*, 265.

²²² Tefik, *Misle İkarus*, 40.

“2525 yılında

Eğer adam hâlâ yaşıyor olsaydı

Eğer kadın yaşayabilseydi...

Belki de gerçeği bilirlerdi.

3535 yılında

Gerçeği söylemenize veya yalan söylemenize gerek kalmayacak.

Düşündüğünüz, yaptığınız veya söylediğiniz her şey

Bugün yuttuğunuz hapta...

4545 yılında

Dişlerinize veya gözlerinize ihtiyacınız olmayacak.

Çiğneyecek hiçbir şey bulamayacaksınız ve kimse size bakmayacak...

5555 yılında

Kollarınız yanlarınızda cansızca sallanacak

ve ayaklarınızın yapacak hiçbir şeyi olmayacak.

Bir makine bunların hepsini sizin için yapacak...

6565 yılında

Bir kocaya veya karıya ihtiyacınız olmayacak...

Oğlunuzu ve kızınızı bir deney tüpünün dibinden seçeceksiniz...”²²³

²²³ Tefik, Misle İkarus, 129.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ROMANIN TEMATİK OLARAK İNCELEMESİ

Bir edebiyat terimi olarak tema, “*öğretici veya edebî bir eserde işlenen konu, düşünce, görüş, ana konu*” gibi anlamlara gelmektedir.²²⁴ Roman inceleme tekniği olarak ele alındığında ise eserin konusunun ne olduğunu, içeriğinde neler anlatıldığını tespit etmek için kullanılan bir yöntemdir. Ahmed Halid eserde birden çok temaya aynı anda yer vererek içerik zenginliği oluşturmuştur. Bu temalar eserin içinde işlendiği hacimlere göre sıralanarak aşağıda aktarılacak ve teknik incelemeleri örnekler üzerinden yapılacaktır.

3.1. Distopik Gelecek

*Birtakım düşünceleri, bilimsel bilgi ve bulguları da kullanarak sergileyen edebiyat ürünü olan bilim kurgu, Amerika’da ortaya çıkmıştır.*²²⁵ Sinema kültüründe genellikle uzay, teknoloji ve gelecek gibi kavramlar çerçevesinde şekillenen bilim-kurgu teması, yazı kültüründe de genişçe yer bulmuştur.²²⁶ Bilim-kurgu Amerikan halkının özgürlük ve adalet gibi kavramlara bakış açılarından doğan etkiyle genellikle geleceğe dair bir ütopya çizme amaçlı kullanılmıştır. Oluşturulan bu dünyada, nüfus kalabalığı insanlar için bir sorun olmayacak, açlık, savaş ve salgın hastalıklar gibi günümüz sorunlarına ise çoktan çözümler sağlanmış olacak ya da bu yolda büyük adımlar atılacaktır.²²⁷

Filmlerden, çizgi romanlara birçok esere konu alınan bu tema, modern romanlarda bazı kült eserlerin bel kemiği olmuştur. Ancak tema geleceğe yönelik bir tavsiye niteliğinde ele alındığı gibi bazı yazarlar tarafından bir uyarı şeklinde de ele alınmıştır. Bilim-kurgu kavramı bu noktada “distopya” ile tanışmış ve eserlerdeki senaryo tersine işletilerek dünya olabileceği en kötü duruma düşmüştür. Yazarlar bu sentez ile geleceğin ideal hayatı barındıran bir ortama sahip olabileceği gibi işlerin tamamen kötü gittiği ve medeniyetin en dibe çakıldığı bir ortama evrilebileceğini de göstermek istemiştir. Ahmed Halid de bu çöküşe sebep olabilecek faktörleri ve toplum için taşıyacağı sonuçları Mahmud’un öngörülerinin içerisinde işleyerek romanının geleceğe dair bir uyarı niteliği taşımasını istemiştir.

²²⁴ “TDK” (Erişim 26 Nisan 2026).

²²⁵ Erdal İsmihan, “Bilim Kurguda Temel Kavramlar ve Kahramanlar”, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 3/2 (01 Haziran 2005), 153.

²²⁶ Ayşe Yiğit, “Melek İlayda Sarı, Türk Romanında Bilim Kurgu (1996-2019), Günce Yayınları 2024”, *Söylem Filoloji Dergisi* 9/3 (31 Aralık 2024), 1730.

²²⁷ İsmihan, “Bilim Kurguda Temel Kavramlar ve Kahramanlar”, 154-155.

Ahmed Halid eserinde bilim-kurgu ile distopya temalarını birleştirmiştir. Yazarın roman evrenindeki distopyayı oluştururken Orwell'in 1984'ünden esinlendiğini söylemek mümkündür. Hatta esinlenmekle kalmamış eserin ismine bizzat işaret ederek şu sözleri kullanmıştır:

الإجابة عن هذا السؤال الأخير بنعم كانت تعني أن الليموري لن يرحل أبداً، لأنه يعرف الكثير جداً. عندما ينتهي استجوابه يجب أن يصير لا شخص (Unperson) كما في رواية ١٩٨٤.

"Bu son soruya "evet" cevabı vermek, lemurun asla ayrılmayacağı anlamına gelirdi, çünkü çok fazla şey biliyordu. Sorgusu bittiğinde, 1984 romanındaki gibi "kişisiz" olmak zorunda kalacaktı."²²⁸

Eserdeki distopya kurgusu, halihazırda yaşanan bir zaman dilimi değil romanın baş kahramanı Mahmud es-Semnûdî'nin gelecek öngörülerinde resmedilen bir dünya olarak işlenmiştir. Öngörülerindeki bu dünyada insanlar baskı ve zulüm altında yaşamakta, yoksulluk ve sefaletin pençesinde kıvranmakta ve tüm bunlara isyan etmemeleri için de hükümetler tarafından belirli yöntemlerle uysallaştırılmaktadırlar. Eserdeki öngörüler, tarihleri itibariyle kesin bir şekilde sıralamak mümkün değildir ve bu nedenle mantık sırasına konulmuştur.

İlki Ukrayna'da geçmekte olan ve insanların tükettikleri temiz hava için vergi ödemek zorunda kaldıkları öngörüdür. İnsanlar buna isyan etmek istemiş ve Kiev'in Demokrasi Meydanı'na toplanmışlardır. Ancak protestolar tarafların karşılıklı çatışmasıyla son bulmuş ve ülkeyi yöneten diktatör zırhlı araçların insanların üzerine sürülmesini emrederek bir katliama imza atmıştır. Yazar ise tepki gösterir ve insanların en temel hakkı olan yaşamı, onların sırtından oluşturulan bir gelir kapısı haline getirmeye çalışan elit tabakaya şöyle isyan eder:

الإجابة سهلة... لو لم يدفع الجميع فالويل للجميع، ومرحبا بالهواء الملوث الذي هو أقرب لدخان حرق زفت الأسفلت السادة لن يعانون لأنهم في قصورهم يتنفسون أنقى أنواع الهواء. من لم يدفع سيكون عليه أن يتحمل قراره، وعلى الآخرين الراغبين في الدفع تحمل القرار ذاته.

"Cevap basit... eğer herkes vergi ödemezse, herkesin vay haline ve kirli havaya, daha çok asfalt yanmasından çıkan dumana hoş geldiniz. Seçkinler acı çekmeyecek çünkü saraylarında en temiz havayı soluyorlar. Vergi ödemeyenler kararlarının sonuçlarına katlanmak zorunda kalacak, ödemek isteyenler de aynı sonuçlara katlanmak zorunda kalacak."²²⁹

²²⁸ Tefik, Misle İkarus, 294.

²²⁹ Tefik, Misle İkarus, 100.

Mahmud'un geleceğe dair bir diğer öngörüsünde Araplar devletlerinin yıkılışı ele alınır. Bu öngöründe Arap devletleri iç savaşlar ve sınır çatışmaları nedeniyle tamamen çökmüş bunun sonucunda da bölgede devlet düzeni tamamen ortadan kalkmıştır. Ahmed Halid'in bunu günümüz şartlarının üzerine kurguladığını söylemek mümkündür. Zira romanın birçok noktasında, halihazırdaki bozukluklara da işaret etmektedir. Araplar, bölgelerinde sürekli savaş ve kaos içerisinde olmaları nedeniyle Ahmed Halid tarafından sıklıkla eleştirilmiştir. Yazar, romanda Irak örneği üzerinden bölgenin distopik gelecekteki durumunu iğneli bir üslup kullanarak şu satırlarla betimlemektedir:

هكذا كان بإمكانك بدولارات زهيدة أن تحصل على تذكرة وهذه التذكرة تضمن لك جولة بطائرات
الهليكوبتر ووجبة ساخنة مع إقامة لليلة واحدة في فندق بغداد. لا تخف. لم يعد لدى هؤلاء صواريخ
يقذفونها على الطائرات كما كان يحدث في زمن سحيق.

“Yani, birkaç dolara, size helikopter turu, sıcak bir yemek ve Bağdat'ta bir otelde gece konaklama
garantisi veren bir bilet alabilirsiniz. Endişelenmeyin, eskiden olduğu gibi uçaklara ateş edecek
füzeleri yok artık.”²³⁰

Yine diğer bir öngöründe, Mahmud Arap Devletleri'nin iç savaşlarla ve isyanlarla harap olduğunu görmüştür. Bu noktaya gelene dek birbirleriyle bitmeyen amaçsız bir savaşa girmişler ve en sonunda tüm hükümet sistemleri çökerek neredeyse kabile yaşantısını andıran bir hayat sürdürmeye başlamışlardır.

لم يكن أحدهم على استعداد للبناء أو العمل في التعليم أو التعلم أو شق القنوات أو زرع الأرض.. وفي كل
يوم تسقط مدينة في يد الفريق الأول، ثم تسقط في يد الفريق الثاني بعد أيام.. صراع عبثي لا ينتهي... عندما
انتهت هذه الحروب، لم تنته لأن أحد الطرفين انتصر. انتهت لأنه لم يعد هناك سلاح ولا مبان تدمر ولا
رجال أصحاء يقدرّون على القتال. لم تعد هناك أشجار تحرق ولا آبار تُسمم ولا أزهار تقطف ولا أطفال
يذبحون عندما يتحول كل شيء إلى رماد تنتهي حياة النيران.

“Hiçbiri inşa etmeye, eğitimde çalışmaya, öğrenmeye, kanal kazmaya veya toprağı işlemeye istekli
değildi. Her gün bir şehir bir tarafın eline geçiyor, günler sonra diğer tarafın eline geçiyordu—
anlamsız, bitmek bilmeyen bir çatışma. Bu savaşlar sona erdiğinde, bir tarafın kazanması
nedeniyle değildi. Artık silah kalmadığı, yıkılacak bina kalmadığı ve savaşabilecek sağlıklı insan
kalmadığı için sona erdi. Yakılacak ağaç kalmadığı, zehirlenecek kuyu kalmadığı, toplanacak
çiçek kalmadığı ve katledilecek çocuk kalmadığı için sona erdi. Her şey küle dönüştüğünde,
savaşın ateşi de söner.”²³¹

²³⁰ Tevfik, Misle İkarus, 163.

²³¹ Tevfik, Misle İkarus, 164.

Afrikalılar ise başından itibaren bir düzen kurmaya adım atmamaları noktasında eleştirilirler. Ahmed Halid gelecekte mevzu bahis bölgelere Batılılar tarafından “ilkelleşmiş insanları” görmek amacıyla “insan safarileri” düzenleneceğini iğneli bir üslupla şu şekilde aktarmaktadır:

إن أفريقيا قارة تعسة.. منحت الفرصة لتنهض لكنها دمرتها بيدها بسبب الحروب القبلية، ثم جاء دور العالم العربي الذي منح عدة فرص ليتقدم... كان يوسعه أن يتخلص من سيطرة الغرب وأن ينعم بثرواته، لكن العرب أثبتوا أنهم كائنات أنانية منخفضة الذكاء فضلت أن تتقاتل حتى الفناء.. تذكر الأسطورة الصينية عن أسدين يلتهمان بعضهما حتى الذيلين. هذا ما حدث بالضبط..

“Afrika, sefil bir kıta... Yükselme şansı verildi, ancak kabile savaşlarıyla kendi elleriyle yok etti. Sonra sıra Arap dünyasına geldi; onlara ilerleme için birçok fırsat verildi. Batı kontrolünden kurtulup zenginliklerinin tadını çıkarabilirlerdi, ancak Araplar kendilerini bencil, düşük zekâlı yaratıklar olarak kanıtladılar ve ölümüne savaşmayı tercih ettiler... İki aslanın birbirinin kuyruğunu yediği Çin efsanesini hatırlayın. Tam olarak böyle oldu.”²³²

الغرب الذي استطاع الاحتفاظ بقدراته واقتصاده و علومه وحدوده ظل يراقب هذه الأحداث في دهشة، وهو يرى العالم العربي يتحول إلى مدينة ملاء.. مدينة ملاء حقيقية يمكنك أن تزورها يوم العطلة لتمضي وقتا ممتعا كأنك في إحدى رحلات السافاري في البدء كان هناك صدام مع الجهات التي اعتبرت هذا عنصرية... ثم بدأت الرحلات تنتظم وبدأ الناس يجدون متعة حقيقية في رؤية هؤلاء الذين لم يستطيعوا أن يتطوروا فانقرضوا مثل الديناصورات.

“Batı, yeteneklerini, ekonomisini, bilimini ve sınırlarını korumayı başarmışken, bu olayları şaşkınlıkla izledi; Arap dünyasının bir eğlence parkına dönüştüğünü gördü – tıpkı bir safariye çıkmış gibi, tatilde eğlence dolu zaman geçirebileceğiniz gerçek bir eğlence parkı. Başlangıçta, bunu ırkçı bulanlarla bir çatışma yaşandı... ancak daha sonra geziler daha organize hale geldi ve insanlar, evrimleşemeyen ve dinozorlar gibi nesli tükenenleri görmekten gerçek bir zevk almaya başladılar.”²³³

Ahmed Halid gelecekteki bu çöküşten yalnızca insanları sorumlu tutmamış, aynı zamanda insanların elinden düşünme ve inşa yetilerini almak isteyen hükümetlere de eleştirilerde bulunmuştur. Ona göre distopyanın ana sebebi olan hükümetler, insanları bilinçli bir şekilde belirli maddelerle uyuşturmakta ve bu yolla isyan etmelerinin önüne geçmeyi amaçlamaktadırlar. Yazar bu sahneyi yalnızca bir gelecek öngörüsü olarak bırakmamış aynı zamanda geçmişe de atıfta bulunarak aralarında bağ kurmuştur.

²³² Tevfik, Misle İkarus, 163-164.

²³³ Tevfik, Misle İkarus, 165.

الناس تنهى أعمالها بسرعة، أصحاب المتاجر يتخلصون من الزبائن، والصناع ينهون ما في أيديهم على عجل، ثم يخرجون إلى الهواء الطلق ليرفعوا أنوفهم للهواء يتشممون.

تأتي اللحظة.. هنا تبدأ المداخل التي وضعتها الحكومة في أماكن مدروسة جيدا في بث الدخان. أنهم يحرقون أطنانا من الحشيش الجيد، والبخار يتصاعد... الأحلام تتسرب للهواء لتمرزج بالأكسجين والنتروجين.

في الماضي كان تخدير الناس يتم عبر الإلغام الكاذب. عبر الجنس.. عبر التدين الظاهري.. عبر كاريزما الزعماء. اليوم صار الأمر أبسط بكثير.. تخدير الناس يتم بالمخدرات.

"İnsanlar işlerini hızla bitiriyor, dükkân sahipleri müşterilerinden kurtuluyor ve zanaatkarlar aceleyle işlerini tamamlayıp temiz havayı solumak için dışarı çıkıyorlar.

O an geliyor... hükümet tarafından özenle yerleştirilmiş bacalardan duman yükselmeye başlıyor. Tonlarca yüksek kaliteli esrar yakılıyor ve buhar yükseliyor... rüyalar havaya karışıyor, oksijen ve azotla birleşiyor.

Geçmişte insanlar aldatıcı medya, seks, yüzeysel dindarlık ve liderlerin karizması yoluyla uyuşturuluyordu. Bugün ise çok daha basit: insanları uyuşturmak."²³⁴

Ancak yazar insanlığın kendini içine düşürdüğü bu durumda sonsuza dek yaşayamayacağını mesajını da vermiş ve distopik bir gelecekte yaşanabilecek en kötü senaryo meydana gelerek medeniyet yeryüzünden silinmiştir. Önceki öngörülerle geleceğe dair çizilen bu genel portrenin ardından yazarın distopyasındaki nihai yok oluş yaşanmış ve 4000'li yıllarda tamamen değişen dünya devlet düzeninde yerini alan diktatör Rakan, bir süper bomba icat edip bunu kullanarak medeniyetin sonlanmasına neden olmuştur. Yazar bu olayları şöyle tasvir eder:

أنت لم تر شيئا في حياتك حتى ترى قنبلة هكسا-كاي-3 تسقط فوق عاصمة في حجم لا بوسيرا. الطائرة الأيونية تحلق في سماء العاصمة فوق القوم الذين أنهكتهم الحرب وأنهكهم شلال الدماء. الطاغية "راكا" الذي يقلد بالضبط ما قرأه عن طاغية قديم اسمه هتلر... هو لا يبالي كثيرا بأن تغمر دماء الأطفال الدروب وتكون نهرا يتدفق نحو الغرب. ترتفع الطائرة ويبدأ العرض.

محمود السمنودي شاهد الأحداث منذ اللحظة الأولى وهو يرتجف. لم يخطر بباله أن الكون يحوي كل هذه القسوة والأدهى أن التقدم لم يقض على الحروب بل زادها تعقيدا ووحشية.

هذا ليس مشهد قنبلة تهوي بل هو قطاع من جحيم دانتي.

²³⁴ Tevfik, Misle İkarus, 191-192.

“Hayatınızda La Bussera büyüklüğündeki bir başkente Hexa-K-3 bombasının düşüşünü görmeden hiçbir şey görmemişsiniz demektir. İyonik uçak, savaştan ve kan selinden bitkin düşmüş bir halkın üzerinde, başkentin üzerinden uçuyor. Eski bir tiran olan Hitler hakkında okuduklarını birebir taklit eden diktatör Rakan... Sokakların çocuk kanıyla dolup Batıya doğru akan bir nehre dönüşmesi umurunda bile değil. Uçak yükseliyor ve gösteri başlıyor.

Mahmud es-Semnûdi, olayları en başından beri titreyerek izledi. Evrenin böyle bir zulüm barındırdığı, daha da kötüsü, ilerlemenin savaşları ortadan kaldırmak yerine onları daha karmaşık ve acımasız hale getirdiği aklına hiç gelmemiştir.

Bu düşen bir bombanın sahnesi değil; Dante'nin Cehennem'inden bir kesit.”²³⁵

Gerçekleşen bu yıkımın ardından insan medeniyeti yeryüzünden silinmiş ve doğa dünyaya tekrar hâkim olmuştur. İlkelleşen insanlar hala yaşamaktadır ancak hamamböcekleri gibi, mutasyona uğrayarak formları gelişmiş hayvanlara karşı artık av konumundadırlar. Yazar bu öngöründe insanı en temel iç güdüleriyle hayatta kalmaya çalışan bir hayvan halinde resmederek hayatta kalma pahasına kendi çocuğunu öldüren annenin şu karanlık tablosunu çizmiştir:

الطفل لا يسكت.. سوف تشعر الصراخ بالصرخات. إنها تملك جهازا عصبيا شديدا الحساسية. يجب أن يخرس هذا الشيء. هنا لم تجد الأم مفرا من الإمساك بقدمي الصغير ثم تهشم رأسه على الصخور.. هكذا ساد الصمت. تصرف حكيم، فهي تعرف أنه ليس ثميناً.. يمكنها الحصول على واحد آخر من أي ذكر في أي لحظة. المهم أن يظل رحمها موجودا وحيا.

“Bebek susmuyordu... hamamböcekleri ağlamalarını duyuyordu. Çok hassas bir sinir sistemine sahiplerdi. Bu şeyin susturulması gerekiyordu. Annenin, küçük yavruyu bacaklarından tutup kafasını kayalara vurmaktan başka çaresi yoktu... ve böylece sessizlik çöktü. Akıllıca bir hareketti; onun değerli olmadığını biliyordu... istediği an herhangi bir erkekten başka bir yavru alabilirdi. Önemli olan rahminin sağlam ve canlı kalmasıydı.”²³⁶

Ahmed Halid roman boyunca insanlığı içine düştüğü kısır döngüden, yozlaşmalarından ve arkaik davranışlarından dolayı bazen hicivli bazen de oldukça katı ve acımasız bir üslupla eleştirmiştir. Romancıya göre gelecekteki yıkıma ve yozlaşmaya sebep olan faktörlerin tamamı aslında şu anda da dünyaya hakimdir ve kurgusunu bu benzerlikler üzerine tasarlamıştır. Bu nedenle eser boyunca işlediği distopik gelecek temasını başta kendi coğrafyası olmak üzere, tüm insanlığa verdiği bir mesaj olarak kaleme aldığı görülebilmektedir.

²³⁵ Tevfik, Misle İkarus, 92-93.

²³⁶ Tevfik, Misle İkarus, 219.

3.2. Düşünce Özgürlüğünün Kısıtlanması

İnsanın en temel haklarından biri olan düşünce ve ifade özgürlüğü Batıda gelişen Fransız İhtilali ve devamında Amerika Birleşik Devletleri'nin bağımsızlığını ilan etmesiyle yazılı metinlerde daha sık yer bulmaya başlamıştır. Dünya savaşları ve arkasından gelen kriz dönemlerinde giderek daha sık işlenen ve içeriği genişleyen bu kavramlar modern metinlerde üzerinde en çok durulan temalardan birisi haline gelmiştir.²³⁷ Sinema, edebiyat ve hatta bilgisayar ve konsol oyunları gibi yapıtlarda günümüzde en çok ilgi çeken kurgulardan biri olan distopik evrenler, insanların hayatlarındaki sorunların gelecekte daha kötü hale gelebileceğine ve her şeyin gerçekleşmesinin mümkün olabileceğine inandıklarını göstermektedir.²³⁸

Distopyalar yapıları itibariyle insanların temel hak ve özgürlüklerinin ellerinden alındığı ve istismar edildiği kurgulardır. Bu evrenlerde insan zihinleri hükümetler, etki odakları, propaganda, yalan haberler, reklamlar ve doktrinler gibi bazı araçlarla sürekli baskı altında tutulmuştur. İnsan, üzerinde sağlanan bu baskı ile onun distopyadaki hataların farkına varması engellenmiştir. Bu sayede de ilgili problemleri dillendirme ve çözmeye dair çabaları sıfıra indirgenmiş, sonucunda da mantığını kullanmayan ve sistemle savaşmayan yarı-bilinçli köleler haline getirilmiştir.

Ahmed Halid romanında bu konulara dair bazı kilit mesajlar vermiştir. Özellikle kendi ülkesi Mısır'dan başlayarak Arap aleminin tamamına eleştirilerde bulunan yazar, eserinde dar görüşlülüğe, din istismarına, ayrımcılığa, ırkçılığa ve içine düştükleri kısır döngüye dair tespitler yapıp toplumu ağır eleştirilere tabi tutmuştur. Ona göre Arap hükümetleri insanları bilinçli bir şekilde birbirine kırdırmakta ve bu sayede de bir araya gelip kendilerine baş kaldırmamalarını sağlamaktadır. Bu duruma, yazarın Mısır siyasi yapısına yönelttiği şu eleştiri örnek verilebilir:

هذه حقيقة.. الرجل لا يتغنى مشاكل تحيط بالإسلاميين في تلك الفترة كان السادات يحتاج لهم بشدة ليضرب اليساريين والشيوعيين، لذا كانوا هم سادة الجامعة... والحقيقة هي أن أمن الجامعة كان يجمعهم في ذلك الوقت هي نظرية الملح والسكر.. الملح كثير إذن زد السكر... السكر كثير فلتزد الملح.. النتيجة هي أن الطبخ صار لا يؤكل من كثرة ما أضيف له...

²³⁷ Senem Üstün Kaya, “Yaşar Kemal ve George Orwell’in Romanlarında Distopya”, *Folklor/Edebiyat* 31/124 (01 Kasım 2025), 1088.

²³⁸ Ayça Berna Görmez, “Margaret Atwood’un Kalp Gidince Romanında Özgürlük ve Güvenlik İkilemi”, *Yönetim ve Ekonomi Dergisi* 29/2 (25 Haziran 2022), 222.

“Bu bir gerçek... Adam o dönemde İslamcıların etrafında sorun çıkmasını istemiyordu. Sedat, solculara ve komünistlere saldırmak için onlara çok ihtiyaç duyuyordu, bu yüzden üniversitenin efendileri onlardı... Gerçek şu ki, üniversite güvenliğinin o dönemde onları koruduğu iddiası tamamen uydurma bir şey. Çok fazla tuz var, o yüzden şeker ekle... Çok fazla şeker var, o yüzden tuz ekle... Sonuç olarak, çok fazla malzeme eklendiği için yemek yenmez hale geliyor...”²³⁹

Diğer bir örnekte ise devletin yarattığı karışıklığın taraflarından biri olan roman karakterleri Mustafa'nın savunduğu fikir uğruna hapse atıldığını şu satırlarda görebiliriz:

مصطفى حاليا صيدلي في هيئة حكومية، لكنه يحمل خلفه تراثا هائلا من العمل الإسلامي منذ كان في الكلية، وقد عرفه زملاؤه هناك مناضلا صادقا شديد الإيمان ولا يعرف كثيرون أنه اعتقل مرتين... المرة الأولى كانت بعد اغتيال السادات، عندما انتهى شهر العسل مع الجماعات الدينية

“Mustafa şu anda bir devlet kurumunda eczacı olarak çalışıyor, ancak üniversite yıllarından beri süregelen büyük bir İslami çalışma mirasını ardında taşıyor. Oradaki meslektaşları onu samimi ve son derece dindar bir savaşçı olarak tanıyordu ve birçoğu onun iki kez tutuklandığını bilmiyor... İlk tutuklanması, Sedat'ın suikastından sonra, dini gruplarla olan balayı döneminin sona ermesiyle gerçekleşti.”²⁴⁰

Ahmed Halid Mısır'daki düşünce özgürlüğünün yalnızca hükümet tarafından değil aynı zamanda aynı zamanda halkın kendi kendine uyguladığı baskıyla da kısıtlandığını savunmuştur. Buna bir örnek olarak, aktivist Osman el-Fakî'nin başını çektiği bir grup, üniversitedeki resim sergisini basarak eserleri tahrip etmiştir. Bu sahne yazar tarafından şöyle tasvir edilmektedir:

لما هرع إلى المعرض رأى الخراب...
خيام بني عبس قد هاجمها الغزاة فتناثرت الأوتاد والأقمشة المحترقة.. هناك يقف رجال أمن الكلية يرقبون
هذا الخراب بلا مبالاة، ورأى على الجدار عبارات بقلم جاف تقول:
هل أنتم طلاب علم أم عبيد شهوة؟

“Sergiye koştuğunda, yıkımı gördü...

Beni Abs'in çadırlarına işgalciler saldırmış, çadır kazıkları ve yanan kumaşlar etrafa saçılmıştı. Orada, üniversitenin güvenlik görevlileri bu yıkımı kayıtsızca izlerken, duvarda kuru bir kalemle yazılmış şu ifadeleri gördü:

Bilginin öğrencileri misiniz yoksa şehvetin köleleri mi?”²⁴¹

²³⁹ Tevfik, *Misle İkarus*, 74-75.

²⁴⁰ Tevfik, *Misle İkarus*, 71.

²⁴¹ Tevfik, *Misle İkarus*, 73.

Ahmed Halid ferdin düşünce kısırlığından doğan sebeplerin yanı sıra devletlerin insanları sistemli bir şekilde düşünmeyen varlıklar olmaya ittiğine dair de bazı tespitler yapmıştır. Bunlara en bariz örneklerden biri Mahmud'un öngörülerinden birinde devletin uyuşturucu etkisi olan bitkilerin dumanıyla halkı uysallaştırdığı şu sahnedir:

الفكرة خطرت للنظام منذ عشر سنوات الناس تثور وتحدث المتاعب، وفي نهاية اليوم يجلسون ليدخنوا
الحشيش لينسوا هموم اليوم وبطش السلطة ومرارة الفقر ووحشة الغد، فلماذا لا تمنحهم الحكومة أبرة
الحشيش بشكل منتظم؟ ليست فكرة جديدة جدا، فلا ننس حرب الأفقيون بين بريطانيا والصين قديما.

“Kaygıların ağır yükleri dağılıyor, göğüsler kabarıyor ve eşi benzeri görülmemiş bir neşe havası hâkim oluyor... Havada bir bağışlama duygusu yayılıyor ve kimse esrar içen bir millet haline geldiklerinin farkında değil. Rejimin aklına on yıl önce şu fikir geldi: İnsanlar isyan eder ve sorun çıkarır, günün sonunda da günün kaygılarını, yetkililerin baskısını, yoksulluğun acısını ve yarının umutsuzluğunu unutmak için esrar içmeye oturlar. Peki neden hükümet onlara düzenli olarak esrar buharı sağlamıyor? Bu çok yeni bir fikir değil; geçmişte İngiltere ve Çin arasındaki Afyon Savaşı'nı unutmayalım.”²⁴²

Çeşitli madde ve propagandaların insanları uysallaştırma konusunda işe yaramadığı senaryoda ise, devletler kendi halkına karşı silah ve güç kullanımına başvurmuş ve üzerlerindeki baskıyı bu şekilde sağlamıştır. Ahmed Halid devletin kendi halkını katlettiği bu senaryoyu şu şekilde kaleme almıştır:

المدرعة الأولى تنطلق وسط بحر البشر المتلاطم، فيعلو الصراخ. بركة دم تنفجر وأطراف تتطاير في
الهواء. تحول المتظاهرون إلى عجيين والأسوأ أنهم لم يصدقوا ما حدث.
المدرعة الثانية تتقدم...

كن سعيدا يا ميرشوك.. هذه المذبحة تزري بكل مذابح التاريخ.

“İlk zırhlı araç, yükselen insan denizinin içinden hızla geçti ve çılgınlık havayı doldurdu. Bir kan gölü oluştu ve uzuvlar havada uçuştı. Protestocular bir et yığınının dönüştüler ve daha da kötüsü, olanlara inanamadılar.

İkinci zırhlı araç ilerledi...

Mutlu ol Mirshuk... Bu katliam, tarihteki tüm katliamları gölgede bırakıyor.”²⁴³

²⁴² Tevfik, Misle İkarus, 191.

²⁴³ Tevfik, Misle İkarus, 100.

Bu noktada yazarın, gerek romanın geçmekte olduğu zaman diliminde, gerekse de gelecek öngörülerini üzerinden, başta kendi milleti olmak üzere, dünya devletlerine ve halklarına eleştirilerde bulunduğu görülebilmektedir. Ona göre devletler direkt müdahale ederek ya da halk içerisinde gruplaşma yaratarak insan özgürlüğünü baskı altına almaktadır. Ahmed Halid'in, eserinde zaten halihazırda yapılmakta olan hatalara dikkat çekerek, gelecekte bu kartopunun büyüyerek bir çıg haline gelebileceği konusunda insanları uyarmak istediği söylenebilir. Genel olarak eser boyunca belirli aralıklarla bu meseleye dair örnekler de vererek düşünce özgürlüğü temasını açık bir üslupla işlediği görülebilmektedir.

3.3. Araplarda Ayrımcılık

Ahmed Halid Tefvik romancılığı itibariyle toplumun hatalı ve aksak yönlerini eleştirmeyi kendine bir üslup edinmiştir. Ona göre hikayeleri insanlara ulaşan ve baktıklarına hatalarını görmelerini sağlayan bir aynadır. Ayrımcılık ise onun Arap toplumunda gördüğü bir diğer hastalıktır. Ona göre Araplar, inanç, ırk ve hatta bu ikisi haricindeki nedenlerle sadece ayrılmış olmak için bile birbirlerini dışlamaktadırlar.

Ahmed Halid eserinde dinin istismar edilerek absürt bir şekilde diğer insanları dışlamak için bir araç haline getirilmesine eleştiriler yöneltmiştir. Buna örnek olarak, Hristiyan Araplara karşı bağnaz bazı çevrelerin takındığı mantıksız tutumu, yine bu çevreden birisi olan Osman el-Fakî'nin ağzından şu sözlerle ifade eder:

هؤلاء - قال له - يكرهون الإسلام بجنون ويشتمون المسلمين وقساوستهم يأمر ونهم بأن يصيروا أطباء ليروا عورات نساء المسلمين، ويصيروا صيادلة ليسموا المسلمين، ويصيروا محاسبين ليستولوا على أموال المسلمين. هؤلاء يقولون عن نبيك إنه كذاب. هؤلاء لن يرضوا عنك أبداً حتى تتخذ ملتهم، وواجبك هو ألا تفسح لهم المجال في أي شيء... وأجبك ألا تتنازل لهم.. وأجبك ألا تحييه... أما عن تهنتهم في الأعياد فجريرة كبرى. إنه النفاق بعينه.

“Bu insanlar İslam'dan nefret ediyor ve Müslümanlara hakaret ediyorlar. Din adamları onlara Müslüman kadınların mahrem yerlerini görebilmek için doktor, Müslümanları zehirleyebilmek için eczacı ve Müslümanların parasını çalabilmek için muhasebeci olmalarını emrediyor. Bu insanlar senin Peygamberine yalancı diyorlar. Onların dinini kabul etmedikçe senden asla memnun olmayacaklar ve senin görevin onlara hiçbir şekilde fırsat vermemek... Senin görevin onlara boyun eğmek değil... Senin görevin onları selamlamak değil... Bayramlarını kutlamak ise büyük bir günahdır. Bu, en saf haliyle ikiyüzlülüktür.”²⁴⁴

²⁴⁴ Tefvik, *Misle İkarus*, 80.

Buna, Mustafa karakterinin üniversitede şahit olduğu bir olay üzerinden üniversite profesörünün parlak bir öğrenci olan Mihail Petrus'a yaptığı şu muamele örnek verilebilir:

وبالفعل لاحظ ذلك المناخ العام من الاضطهاد في الكلية وقتها. يخرج الفتى المسيحي من لجنة الامتحان الشفوي منتقعا مسود الوجه، ويعرفون أن الممتحن سخر منه لأن اسمه اسمه: بطرس وسأله عن الغاز لا يقدر أحد على حلها، عندها يضحك الجميع في سعادة شاعرين بالتفوق.

"O dönemde üniversitedeki genel zulüm ortamının farkındaydı. Hristiyan çocuk sözlü sınavdan solgun ve aşağılanmış bir halde çıktı ve herkes, sınav görevlisinin gencin adının Petrus olması nedeniyle onunla alay ettiğini ve kimsenin çözemeyeceği sorular sorduğunu biliyordu. O anda herkes zafer kazanmış gibi sevinçle güldü."²⁴⁵

Arapların birbirlerine karşı takındıkları bu ayrımcı, dışlayıcı ve nefret dolu tavır nedeniyle toplumdaki sınıflar arasında büyük bir uçurum açılmıştır. Bunun bir sonucu olarak ise Petrus ülkeyi terk etmiş ve başka bir yerde hayatını kurmak zorunda kalmıştır.

أنت تعرف أنني لم أخلق لهذا . لقد خلقت لأكون أستاذ جامعة لكنك تعرف كيف عوملت. كان الجميع ضدي، وفي فترة من الفترات كان تقدير جيد عندنا يساوي تقدير امتياز عندكم..

"Biliyorsun, ben bunun için yaratılmamıştım. Üniversite profesörü olmak için yaratılmıştım, ama bana nasıl davranıldığını biliyorsun. Herkes bana karşıydı ve bir noktada, buradaki 'iyi' bir not, oradaki 'mükemmel' bir nota eşdeğerti."²⁴⁶

Ahmed Halid başka bir noktada ise Mahmud'un öngörülerinden birbirleriyle ve içerde kendilerine verdiği savaştan dolayı Arap coğrafyasının tamamen terör ve yıkım içerisinde olduğunu aktarmaktadır. Yazar ise tüm bu olayın asıl müsebbiplerini şu satırlarla anlatır:

في حقبة معينة امتلأت هذه الأراضي بمقاتلين ملثمين يلبسون الصنادل ويحملون الكلاشنكوف ويطلقون الرصاص طيلة اليوم. لسبب ما بدت هذه طريقة أمتع للحياة. لم يكن أحدهم على استعداد للبناء أو العمل في التعليم أو التعلم أو شق القنوات أو زرع الأرض، فقط كانت متعتهم الوحيدة إطلاق الهاون والكلاشنكوف وتلغيم الطرقات.. وفي كل يوم تسقط مدينة في يد الفريق الأول، ثم تسقط في يد الفريق الثاني بعد أيام.. صراع عبثي لا ينتهي...

كلهم يعتبر قتل أخيه مهمة ذات أولوية عن قتل العدو.. ويتصور أنه سيصل لوضع التجانس النهائي الذي يتحرك بعده، وهو وضع مستحيل لأن التجانس للسوائل فقط...

²⁴⁵ Tefik, Misle İkarus, 80.

²⁴⁶ Tefik, Misle İkarus, 87.

“Bir zamanlar bu topraklar, sandalet giyen, Kalaşnikof taşıyan ve gün boyu kurşun yağdıran maskeli savaşımlarla doluydu. Nedense bu, daha keyifli bir yaşam biçimi gibi görünüyordu. Hiçbiri inşa etmeye, eğitimde çalışmaya, öğrenmeye, kanal kazmaya veya toprağı işlemeye istekli değildi. Tek zevkleri havan ve Kalaşnikof ateşlemek ve yollara mayın döşemektir. Her gün bir şehir bir tarafın eline geçiyor, günler sonra diğer tarafın eline geçiyordu—anlamsız, bitmek bilmeyen bir çatışma.

Hepsi kendi kardeşlerini öldürmeyi düşmanı öldürmekten daha öncelikli görüyordu. Nihai bir homojenlik durumuna ulaşacaklarını, bunun ötesine geçeceklerini hayal ediyorlardı—imkânsız bir durum, çünkü homojenlik sadece sınırlar için geçerlidir.”²⁴⁷

Araplar yalnızca Hristiyanlara değil, diğer ırklara karşı da ayrımcı bir tavır takınmışlardır. Ahmed Halid’e göre Araplar diğer milletlere karşı kafatasçı bir yaklaşım içerisine girmişlerdir ve onları aşağı görmektedirler. Buna örnek olarak, onların içlerinde gizlice ırkçılık hisleri taşıdıklarını ve bu hissiyatın doğrultusunda da diğer milletlere karşı davranışlarını şu şekilde özetlemiştir:

بالإضافة لهذا كانوا مصابين بدرجة غير مسبوقة من التعالي والغرور، باعتبارهم الجنس الأرقى والأقوى على ظهر الكوكب.... قد يبدو هذا غريبا لكن العرب مثلا كانوا يتعاملون مع السود والصفير بتعال حقيقي، فلا يخفى عليك أنهم عنصريون جدا في الواقع.

“Dahası, kendilerini gezegendeki en üstün ve en güçlü ırk olarak gören, eşi benzeri görülmemiş bir kibir ve kendini beğenmişlik sergilediler. Bu garip gelebilir, ancak örneğin Araplar, Siyah ve Asyalı insanlara gerçek bir küçümsemeyle davrandılar; derin bir ırkçı oldukları sır değil.”²⁴⁸

Tüm bu örneklerin ışığında Ahmed Halid’in, kendi milletini içine düştükleri ayrımcı, ırkçı ve bölücü tavırlardan dolayı eleştirdiği söylenebilir. Ona göre bu ayrım her ne kadar devlet temelli olsa da sonucunda insanların uygulamayı tercih ettiği ve büyük payda onların sorumlu olduğu bir yanıdır. Kaleme aldığı eserlerin çoğunda bu temaya yer veren yazar, bu eserinde de konu üzerinde durmayı ihmal etmemiş ve Arapları din, dil ve ırk üzerinden ayıştıkları hatta bunlar olmasa bile “sadece yapmayı sevdikleri için” yaptıklarından dolayı ağır bir şekilde eleştirmiştir. Eser boyunca karakterler üzerinden verdiği örneklerle de bunu okuyucuların zihinlerine yerleştirmeyi amaçlayan yazar, milletin “dini ve sosyal bir homojenlik” hastalığına tutulduğunu düşünmektedir.

²⁴⁷ Tefik, *Misle İkarus*, 164.

²⁴⁸ Tefik, *Misle İkarus*, 164.

3.4. Fert ve Toplum Çatışması

*Dünyaya geldikten sonra, kendi kendine yeterli hale gelmek için, yaratıklar içerisinde başkasına bağımlı olarak en uzun dönem yasayan canlı varlık insandır.*²⁴⁹ İnsanın bu bağımlı yapısı onu çevresindeki diğer insanlarla sosyal etkileşim içerisine girmeye zorunlu hale getirmiştir. Bu etkileşimlerin giderek sistemli hale gelmesi ve kurallarla çevrelenmesi doğada tek başına olan fertlerin bir araya gelerek toplum olgusunu yaratmasını sağlamıştır.

Elbette her ilişki ve etkileşimde olduğu gibi fert ve toplum arasında da bazı sorunlar meydana gelmiş ve edebiyatçılarda eserlerinde bunları mercek altına almıştır. Bu inceleme modern metinler arasında en eleştirel şekilde distopik kurgular içerisinde ele alınmıştır. Zira bu kurgular iki yapının da sorunlarının tamamının, aynı anda kendini gösterdiği senaryo üzerinden ilerlemektedir. *Bu romanlarda kapitalizm ve totaliterizm altında gelişen gözetim mekanizmaları, sınıflaşma, şirketleşme ve izole toplum temaları kullanılmaktadır.*²⁵⁰ Bu sayede yazarlar ferdin ve toplumun sorunlarına dair çıkarımlarda ve eleştirilerde bulunmak için geniş bir saha elde etmişlerdir.

Distopik romanlarda toplumun her sınıfı kendi içinde ya da bir alt sınıfa baskı uygulamaktadır. Bunun sonucu olarak da bireyler sistemin yanı sıra toplumun da baskısı altında yaşamaktadır.²⁵¹ Ahmed Halid bu soruna romanında ışık tutmuş ve toplumun uyguladığı baskıyı roman karakterleri ve en öncelikli olarak da baş kahraman üzerinden ele almıştır. Mahmud'un çocukluğunda toplum tarafından uğradığı zorbalığı yazarın şu satırlarından görebiliriz:

يكون المشهد قد بلغ ذروة النشوة بالصبيّة الواقفين، وقد استبدت بهم نفس المشاعر التي أسكرت جماهير
السيرك الروماني وهم يرون الأسود تمزق المسيحيين.

ينفجرون في الصفيّر والضحك بينما ينهي هشام المأساة...

ركلات.. ركلات.. بصقات.

²⁴⁹ Cemal Ağırman, "Fert ve Toplumun Yetim ve Öksüzlere Karşı Sorumlulukları", *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 7/3 (01 Haziran 2007), 10.

²⁵⁰ Ejder Çelik, "Distopik Romanlarda Toplumsal Kurgu", *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi* 18/1 (16 Mayıs 2015), 63.

²⁵¹ Öner Kâmil Gökkaya, *Distopik Anlatımın 1950 Sonrası Türk Resim Sanatına Yansıması* (Tekirdağ: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021), 17.

“Sahne, ayakta duran çocukların, Roma sirklerindeki Hristiyanları parçalayan aslanları izlerken sarhoş olan kalabalıkların hissettiği aynı duygularla kendilerini kaybetmeleriyle doruk noktasına ulaşmış olmalıydı.

Hişam trajediyi sonlandırırken ıslıklar ve kahkahalar kopuyor...

Arka arkaya tükürük ve tekmeler geliyordu...”²⁵²

Baş kahraman zorbalığa uğrarken ailesi tarafından da ilgisiz bırakılmış ve baskıya maruz kalmıştır. Çocukluğunda hiçbir psikolojik destek bulamayan Mahmud’un babasına karşı bakışına şu satırları örnek verebiliriz:

ومحمود يعرف أنه لن يشكو لأبيه -أبي محمود- أبداً... يفضل أن يتلقى نفس العلفة كل يوم على أن يشكو.
سوف يلومه أبوه ويتهمه بأنه أفرط في اللهو أو أنه لا يحافظ على ثيابه.. هذا بالطبع لو لم يستطع أن يزيل
كل آثار المعركة عن نفسه في دورة المياه قبل قدوم الأب.

“Mahmud, babası Ebu Mahmud'a asla şikâyet etmeyeceğini biliyordu; şikâyet etmektense her gün aynı dayağı yemeyi tercih ederdi. Babası onu azarlayacak, çok dikkatsiz olmakla veya kıyafetlerine dikkat etmemekle suçlayacaktı; tabii babası gelmeden önce banyoda kavganın izlerini üzerinden yıkayamazsa.”²⁵³

Mahmud gelişim gösterirken toplumdan sürekli baskı görmüş ve bu baskı sonucu duygusuzluk refleksi ve stoik bir duruş geliştirmiştir. Ona göre bu, güçlünün zayıfa uyguladığı bir yönlendirmedir. Öyle ki artık öğretmeninin tacizine dahi şu gözle bakmaktadır:

فيما بعد حكى لي محمود هذه الحكاية، وأثار رعبى أنه لم يبد مشمئزاً أو مصدوماً.. كان يعتبر هذا من
حقائق الحياة السمك الكبير يلهتهم السمك الصغير بلا مناقشة ولو لم يفعل لبدا الأمر غريباً.

“Daha sonra Mahmud bana bu hikâyeyi anlattı ve beni dehşete düşüren şey, iğrenmiş veya şok olmuş görünmemesiydi. Bunu hayatın bir gerçeği olarak görüyordu: büyük balık küçük balığı yer, bunda şüphe yok. Eğer öyle düşünmeseydi, garip görünürdü.”²⁵⁴

Ahmed Halid toplumun evliliğe bakış açısına da eleştirel bir gözle bakmış ve gençlerin ailelerinin baskısıyla, istemedikleri insanlarla hayatını geçirmeye zorlandığını düşünmüştür. Toplumun söyleyeceklerinden de çekinen annenin düşünce çözümlemesi şu şekilde yapılmıştır:

²⁵² Tevfik, *Misle İkarus*, 19.

²⁵³ Tevfik, *Misle İkarus*, 20.

²⁵⁴ Tevfik, *Misle İkarus*, 24.

فلماذا تزوج؟ على الأرجح كان هذا استجابة لضغط أم من الطبقة الوسطى تشتتني أن ترى أبناء ابنها الوحيد. ما كانت لتسمح له بالموت وحيداً. وهكذا رضخ للضغط .. وأعتقد أنه ارتكب خطأ فادحاً عندما قبل.

“Peki neden evlendi? Bu, büyük olasılıkla, tek oğlunun çocuklarını görmeyi çok isteyen orta sınıf bir annenin baskısına bir yanıtı. Oğlunun yalnız ölmesine izin vermeyecekti. Ve böylece baskıya boyun eğdi... ve bence kabul ederek büyük bir hata yaptı.”²⁵⁵

Ahmed Halid toplumun kadın üzerinde yarattığı etkilere de romanında yer vermiştir. Ona göre kadın kemikleşmiş orta sınıf ahlakının bazı noktalarda kurbanı olmaktadır. Zira özgürlükleri kısıtlanmakta, hayata dair beklentileri karşılanmamaktadır. Ahmed Halid toplumun onların etrafına ördüğü ve aslında yanlış işleyişiyle sosyal bir hapishane olan “ahlak duvarını” Selva örneği üzerinden şu satırlarla ele almıştır:

لكن دعني أؤكد لك أن سلوى عمران كانت أنثى مسلحة بأخلاق الطبقة الوسطى. الطبقة التي لا تمنح الرجل شيئاً سوى يدها ليضع فيها الدبلة. لا تعيش مغامرات ولا تتخيل وجود مغامرات، وتكره جسدها كالجحيم. أخلاق الطبقة الوسطى تجعلها محترمة مهذبة عسيرة المنال باردة خالية من لهيب الأنوثة.

“Selva Ümran o zamanlar orta sınıfın ahlakıyla -bir erkeğe evlilik yüzüğünü takması için elinden başka hiçbir şey vermeyen sınıfın ahlakıyla- donanmıştı. Ne maceralar yaşadı ne de hayal etti ve bedeninden nefret ediyordu. Orta sınıf ahlakı onu saygın, kibar, ulaşılmaz, soğuk ve kadınsı ateşinden yoksun bırakmıştı.”²⁵⁶

Selva'nın karşı cinse bakışını sınırlayan bu ahlak mekanizmasından dolayı, onu yalnızca tutkularından mahrum bırakmamış, aynı zamanda ona karşı hiçbir şey hissetmeyen ve onunda hiçbir şey hissetmediği bir adamla hayatını geçirmek zorunda kalmasını eleştirmiştir. Ahmed Halid'e göre bu durum bir kişinin en temel duygularından biri olan sevgiyi öldürmüş ve insanın içindeki yaşama sevincine ket vurmuştur. Yazar bu durumu Selva açısından şu şekilde aktarır:

كنت أخشاه كثيراً. صار غريباً عني، ولو كانت جنوة حب قد ولدت في روعي فجنونه قد داسها وأطفأها. لقد فقدني قبل أن يكسبني. برغم هذا ظللت أخشى أن ينتحر.. لا توجد فرص كثيرة أمام امرأة انتحر زوجها بعد أشهر من الزواج، هي في نظر المجتمع قاتلة لم يقبض عليها، أو مجنونة لم يشخص الأطباء حالتها، أو عاهرة لا يعرف سرها سوى زوجها، أو نحس يمشي على قدمين وقد تعلم زوجها هذا بالطريقة الصعبة. نعم.. كنت أنانية، لكني خشيت كثيراً أن يفعلها.

²⁵⁵ Tevfik, Misle İkarus, 27.

²⁵⁶ Tevfik, Misle İkarus, 122-123.

“Ondan çok korkuyordum. Bana yabancılaşmıştı ve eğer ruhumda bir aşk kıvılcımı doğmuşsa, onun deliliği onu ezmiş ve söndürmüştü. Beni kazanmadan önce kaybetmişti. Buna rağmen, intihar edeceğinden korkmaya devam ettim... Evlendikten aylar sonra kocası intihar eden bir kadın için pek fazla fırsat yoktur. Toplumun gözünde o, yakalanmamış bir katil, doktorlar tarafından teşhis edilmemiş bir deli, sırrı sadece kocası tarafından bilinen bir fahişe veya kocasının bunu acı bir şekilde öğrendiği yürüyen bir uğursuzluktur. Evet... Bencildim, ama bunu yapacağından çok korkuyordum...”²⁵⁷

Doktorun açısından bakılacak olursa, Ahmed Halid’in şahsi düşüncelerini bu karakter üzerinden yansıttığını görebiliriz. Kendisi bunca baskının kaynağı olan toplumun kahramanlıklarını ve erdemlerini dinlemeyi sevdiğini, ancak gerçek hayatın tamamen farklı işlediğini ve ilgili kavramların içinin boş olduğunu şu sözlerle ifade eder:

يقولون إن الحرص أنل أعناق الرجال.. أنا أصح هذه العبارة بأن الخوف أنل أعناق الرجال السينما تعج بالأبطال الذين يتحدون الظلم.. الكتب تعج بالرجال ذوي المبادئ الذين لا يخافون ولكن يغضبون.. أحلام المراهقات مفعمة برجال مقتولي العضلات منتصبي القامة يتحدون الشر. يخيّل لي أن السينما والكتب والأحلام أخذت كل هؤلاء الرجال، فلم يبق منهم عدد كاف للحياة نفسها.

“Sayın Soruşturmacı. “Açgözlülük insanı alçaltır” derler... Ben bu sözü düzelterek, “Korku insanı alçaltır” diyorum. Sinema, adaletsizliğe meydan okuyan kahramanlarla dolu... Kitaplar ise korkmayan, aksine öfkelenen ilkeli insanlarla dolu... Genç kızların hayalleri, kötülüğe meydan okuyan kaslı, dürüst erkeklerle doludur. Sinemanın, kitapların ve hayallerin tüm bu erkekleri alıp götürdüğünü, hayatın kendisine ise yeterince erkek bırakmadığını düşünüyorum.”²⁵⁸

Yazara göre toplum, güçlünün zayıfı ezdiği, üst sınıfın alt sınıfa ne yapması gerektiğini dayattığı, içi boş hamasetlerle kendini avutan bir yığın haline gelmiştir. Mahmud karakteri açısından incelendiğinde, toplumda herkesin gücünün yettiğine dış geçirdiği, Selva açısından bakıldığında ise sırf dul kalmamak ve dedikodulara malzeme olmamak adına kadının sevmediği bir adamla yaşaması zorunda bırakıldığı görülebilir. Ancak romancının eser boyunca bazı noktalarda kendi düşüncelerini dile getirmek için kullandığı doktor karakterinin söylediklerine bakılırsa, toplum bunların hepsini erdem ve kahramanlık adına yapan bir mekanizma gibi görünse de aslında bu kavramların hakkını veremeyen içi boş bir sürüdür.

Verilen örneklerin ışığında Ahmed Halid’in diğer birçok eserinde olduğu gibi bu romanda da fert ve toplumun yaşadığı çatışmayı bir tema olarak ele aldığını görebiliriz. Ona göre fert toplumdan baskı ve zorbalık görmemeli, kimsenin etkisi veya dayatması olmadan

²⁵⁷ Tefik, Misle İkarus, 69.

²⁵⁸ Tefik, Misle İkarus, 192-193.

kendi kararlarını alabilme özgürlüğüne sahip olmalıdır. Kendisi de kişisel hayatında çocuklarını seçimleri konusunda özgür bırakan yazar, eserde ana karakterler üzerinden toplum baskısına ve zorbalığa eleştiriler yöneltmiştir.

3.5. Mantık ve İnanç Çatışması

İnsanı çevresindeki diğer varlıklardan ayıran ve onu besin zincirinin tepesine koyan en önemli özelliği akıldır. Akıl çevreden bilgi toplayarak sonuçlara varma ve bilinmeyene dair yeni hükümler verebilme kabiliyeti sağlar.²⁵⁹ Mantık ise aklın kullanımı esnasına devreye girerek sağlıklı bir aklın sorgulama, inceleme, düşünme ve araştırma esnasında en doğru davranışları sergilemesini sağlayan araçtır.²⁶⁰ Üzerine bilimsel araştırmalar yapılan, sistemler oluşturulan bu iki kavram, tıptan edebiyata kadar birçok disiplin tarafından geniş çaplı incelemelere tabi tutulmuştur.

Normalde akılcı ve analitik düşünmesi gereken ve eylemlerini bu doğrultuda düzenlemesi gereken insan, kimi durumlarda zihnindeki mantık mekanizmasını devreye sokamamıştır. Bazı durumlarda ise insanın inancı, hayatında karşılaştığı, nesnelliğini reddedemediği bazı gerçeklerle karşı karşıya gelir ve bu noktada fert çelişki yaşar.²⁶¹ Bu sorunun en çok incelendiği eser türü ise ferdiyetçiliğin ve insan düşüncelerinin ön planda olduğu modern romanlardır. Bu temayı işleyen eserler, genellikle ferdin mantığının inancıyla çatıştığı senaryolar üzerinden ilerlemektedir. Bu durumda kişi, hayatı boyunca inandığı ve kabul ettiği olguların aslında gerçekliğe uygun olmadığını ya da aslında bu olgunun gerçekliğinin zihninde canlandığı hayalden çok daha farklı olduğunu keşfeder. Bunun sonucunda ise hikayesi işlenen karakter çevresini ve içinde bulunduğu durumu sorgulamaya başlar.

Ahmed Halid eserinde mantık ve akıl kavramlarının birbirleriyle olan çatışmalarının üzerinde bolca durmuştur. Karakterler roman boyunca birbirleri aralarında mantık ve inanç ikileminde çatışmalar yaşamışlardır. Bunun yanı sıra bazı şahısların kendi içinde yaşadığı çelişkileri de aktaran Ahmed Halid, mantık ve inanç çatışmasını hem sosyal hem ferdi yönüyle eserinde işlemiştir.

²⁵⁹ İbrahim Emiroğlu, *Klasik Mantığa Giriş* (Ankara: Elis Yayınları, 2011), 135.

²⁶⁰ Gülümser Durhan, “Mantık ve Sanat İlişkisi”, *Firat University Journal of Social Sciences* 31/2 (20 Mayıs 2021), 758-759.

²⁶¹ Burak Karabulut, “Edebi Bir Eser/Ürün Olarak Roman Işığında Din Felsefesine Varoluşçu Bir Bakış”, *Din ve Bilim - Muş Alparslan Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi* 8/1 (30 Haziran 2025), 53-54.

Bu karakterlerden ilki Mahmud'un doktorluğunu da yapan anlatıcıdır. Kendisi ilk öngörülerinden itibaren baş kahramanın geleceği görebildiğine hiç inanmamış ve basit bir açıklaması olduğunu düşünmüştür. Doktor karakteri genel olarak akıl yürüten bir yapıya sahip olsa da hastasının bu özelliğini bir türlü kabullenememiş diğer tüm karakterler bir şekilde Mahmud'un geleceği görebildiğini kabul ederken doktor inkâr yoluna gitmiştir. Bu noktada doktor önündeki gerçekleri kabullenememiş ve mantığıyla çatışmıştır.

كان انتزاع المعلومات من محمود السمنودي عسيرا حقا يا سيدي المحقق. أنت خبير في هذه الأمور بالطبع، لكن دعني أؤكد لك أنه كان أصعب من أي متهم صموت حاولت أن ستنتطقه. عندما يجتمع الصمت مع الغموض مع الخبال فالنتيجة كارثية....

لكنني تمكنت بشكل ما من جمع أجزاء الصورة، وما جمعته كان مفزعا لدرجة أنني لا أصدق حرفاً واحداً منه. الجنون.. هذا هو التفسير الرشيق السهل لدينا.

“Dedektif, Mahmud es-Semnûdî'den bilgi almak gerçekten zordu. Elbette bu konularda uzmansınız, ama sizi temin ederim ki, herhangi bir sessiz şüpheliyi konuşturmadan daha zordu. Sessizlik, belirsizlik ve yanılsama birleştiğinde sonuç felaket olur...”

Ama bir şekilde resmin parçalarını bir araya getirmeyi başardım ve gördüğüm şey o kadar korkunçtu ki, tek kelimesine bile inanmıyorum. Delilik... elimizdeki basit ve zarif açıklama bu.”²⁶²

Doktor karakterinin karşıt yansıması olarak romanda Richard Dwyer karakterinin kurgulandığı düşünülmektedir. İkili analitik düşünme, araştırma ruhu ve bilimselliğe inansa da Mahmud hakkındaki verilere inanç gösterme noktasında Dwyer, doktordan ayrılıyor ve Mahmud'un öngörülerine inanmayı tercih ediyordu. Normalde her bilim adamının yapabileceği gibi basit açıklamalar getirmeye çalışmamış bu noktada ön yargısının mantığını kör etmesine izin vermemiştir. Bunu hem karısının başına neyin geldiğini öğrenmek için hem de işi gereği yapan Amerikalı yazar, Pentagon ile yaptığı görüşmelerde şunları söyleyerek Mahmud'un öngörülerine inandığını ve bunları kayda değer bulduğunu ifade eder:

الأمر أهم وأخطر من كل ما توقعناه، واعتقادي أننا وجدنا ثريا يستحق الانتظار من أجله.. يستحق أن نحاول إخراجه من البلاد.

“Bu, tahmin ettiğimizden çok daha önemli ve tehlikeli ve bence beklemeye değer, ülkeden çıkarmaya çalışmaya değer değerli bir kaynak bulduk.”²⁶³

²⁶² Tevfik, Misle İkarus, 94.

²⁶³ Tevfik, Misle İkarus, 258.

Kitabın ilerleyen kısımlarında ise Mahmud, Birleşik Devletler'e gitmiş ve Dwyer orada kendisiyle ile beraber aynı evde kalma fırsatı bulmuştur. Orada şahit olmaya devam ettiği olayların ardından yazarın inancı daha da artmıştır. Bu noktada Ahmed Halid'in Dwyer karakterini olabildiğince makul ve akılcı tasarladığı söylenebilir. Dwyer mantığına gölge düşürmemiş ve elindeki verilerin kesinliği karşısında diğer karakterler gibi iç çatışma yaşamamıştır. Dwyer'in, Mahmud'la geçirdiği sürecin ondaki etkisi şu satırlardan görülebilir:

هكذا صار دواير مريدا كما قلنا ينظم دخول الداخلين ويدون الإشارات الغامضة التي يردها الرجل، ثم يحاول أن يفسرها في غرفته بالفندق. ومع الوقت بدأ يدرك أن كلمات محمود صادقة في أحيان كثيرة. فقط هي غامضة جدا ومخيبة للأمل في البداية.

“Ve böylece, dediğimiz gibi, Dwyer bir mürid oldu, ziyaretçi akışını organize etti ve adamın söylediği gizemli işaretleri not aldı, sonra da otel odasında bunları çözmeye çalıştı. Zamanla, Mahmud'un sözlerinin çoğu zaman doğru olduğunu fark etmeye başladı. Sadece çok belirsiz ve başlangıçta hayal kırıklığı yaratıcıydılar.”²⁶⁴

Ahmed Halid'in yarattığı ve üzerinden mantık ve akıl temasını işlettiği diğer bir karakter ise Amerikalı profesör Dr. Partridge'dir. Profesör, koyu bir Darwinisttir. Genellikle materyalizm ve bunun getirdiği “din tanımazlık” olgusuyla ilişkilendirilen bu teoriye oldukça bağnaz bir şekilde bağlı olmasına rağmen, onun aslında bilinçaltında Darwinizm'e de bir din gözüyle baktığı söylenebilir. Bu noktada inancına açık bir delil de bulamayan profesörün kendi içerisinde bir çatışma yaşadığı görülebilmektedir. Öğrencisinin ona insan evriminin somut delilini sormasının ardından, Partridge'in düşünceleri derinleşmiş ve bildiklerini mantık ve akıl yoluyla teyide gitmek istemiştir.

كان يؤمن بأن التطور حدث ويحدث وسيحدث. لكنه لا يملك أي دليل بالفعل هي تمنحه حلما جميلا يتوق له، أن يتعد ليلقي نظرة شمولية بانورامية على الكون.. على الغد.. على منشأنا وعلى خاتمتنا. ما أجمل أن تعود للحياة ساعتين بعد مليون عام لترى كل شيء ثم تغيب من جديد.

“Evrimin gerçekleştiğine, gerçekleşmekte olduğuna ve gerçekleşmeye devam edeceğine inanıyordu. Ama hiçbir kanıtı yoktu. Kadın ona özlem duyduğu güzel bir rüya sundu: uzaklaşıp evrenin, yarının, kökenimizin ve sonumuzun panoramik bir görünümünü elde etmek... Bir milyon yıl sonra iki saatliğine hayata geri dönüp her şeyi görmek, sonra tekrar kaybolmak ne kadar harika olurdu.”²⁶⁵

²⁶⁴ Tevfik, Misle İkarus, 261.

²⁶⁵ Tevfik, Misle İkarus, 117.

Yazar Dr. Partridge karakterinin bir karşıt yansıması olarak Mustafa Ebu Hassan karakterini de kurguya dahil etmiştir. Bu karakter üniversite çağlarında dindar bir hayatı benimsemeye karar vermiş ancak daha sonra çevresinin davalarından vazgeçtiğini görünce ihanete uğradığını hissederek karamsarlığa bürünmüştür. Bu noktada Mustafa içinde bulunduğu durumu sorgulamaya başlamış ve daha önce bahsedilen bloğunda şu satırları yazmıştır:

إذا ولدت الدولة الدينية فلسوف يتكرر كل شيء من جديد فقط سيطلق رئيس الجمهورية على نفسه اسم الخليفة.. وزارة المالية ستصير بيت المال. لا حق لأحد أن يسأل عن أي شيء.. من يعترض كافر وخارج على الإجماع. جيش فقهاء يبررون كل شيء.. وسوف يتم قطع يد سارق أو رجم واحد غير مسنود من حين لآخر لإرضاء الجماهير.. كل كتاب الصحافة سوف يصيرون من عناة المدافعين عن الدين....

“Eğer dini bir devlet doğarsa, her şey tekrarlanacak, sadece cumhurbaşkanı kendini halife ilan edecek... Maliye Bakanlığı hazine olacak. Kimsenin hiçbir şeyi sorgulama hakkı olmayacak... İtiraz eden herkes kâfir ve kanun kaçağı olacak. Bir din alimi ordusu her şeyi haklı çıkaracak... Ve zaman zaman, kitleleri yatıştırmak için hırsızın eli kesilecek veya kimsesiz bir kişi taşlanacak... Bütün basın yazarları dinin sadık savunucuları olacak...”²⁶⁶

Bir başka örnekte ise Ahmed Halid Batı dünyasının da inanç sistemine ayna tutmuştur. Arthur ve Marianne çifti, yaşadığı majör depresyon sonucu psikologlarından dine yönelmeleri tavsiyesini almışlardır. Fakat çift, dini modası geçmiş bir adet olarak gördükleri için bilimi din kabul etmeyi tercih etmişlerdir. Bu noktada ikili bilimsel bir tatmin arayışı içerisine girerek bir psikoloğa başvurmuşlardır. Ancak bu da onları iyileştirmeye yetmemiş, çiftin yaşadığı bu inanç ve mantık çatışması gittikçe derinleşmiştir.

قال الطبيب النفسي: جربا الدين.. إنه يملك كل الإجابات، وسوف تشعران بالذنو من شمس السعادة الدائمة. كانا من عائلتين غير متدينيتين، وقد اعتادا أن يعتقد أن الأديان اختران قديم لم يعد يتناسب مع العصر. محاولة عبور المحيط الأطلسي في منطاد، أو إشعال النار بحجرين.. لم يستطعا التصديق، وخطر لهما أن العلم صار هو الدين الجديد العصري.. لكن العلم عاجز عن علاجهما...

“Psikiyatrist: Dini deneyin... Tüm cevaplar onda saklıdır ve sonsuz mutluluğun güneşine daha yakın hissedeceksiniz. Dindar olmayan ailelerden geliyorlardı ve dinin modası geçmiş, artık zamana uygun olmayan bir gelenek olduğuna inanmaya alışmışlardı. Balonla Atlantik Okyanusu’nu geçmeye çalışmak ya da iki taşla ateş yakmak... buna inanamadılar ve bilimin yeni modern din haline geldiğini düşündüler... ama bilim onları iyileştirmekten acizdi...”²⁶⁷

²⁶⁶ Tefvik, Misle İkarus, 222-223.

²⁶⁷ Tefvik, Misle İkarus, 240-241.

Bu örneklerden hareketle yazarın karakterleri birbirine zıt hayat tarzlarında ve inançlarda tasarladığı görülebilmektedir. Aynı uçlarda bulunan bu karakterler kendi içlerinde inandıklarını sorgulama eğilimine girmişlerdir. Bir araya geldiklerinde ise birbirlerine karşı bu düşünceleri dışarıya vuran şahısların zihinlerindeki savaş, aslında hem toplumun hem de ferdin zaman zaman içine düştüğü inanç ve mantık çatışmasını temsil eder niteliktedirler.

3.6. Yarın Korkusu

Farklı bakış açılarından birden çok tanımı yapılan zaman, geçmişten gelerek, anda yaşanan ve geleceğe uzanmaya devam eden olay dizisinin yaşandığı sürece verilen addır. *Türk Dil Kurumu'nun Büyük Türkçe Sözlüğü'nde zaman; bir işin, bir oluşun içinde geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu süre, vakit olarak tanımlanmaktadır.*²⁶⁸ Hakkında birçok soru sorulan bu olgunun ne olduğu ve yapısı insanlık tarihinin en eski çağlarından beri irdelenmiştir.²⁶⁹ İnsan algısıyla daima ileri doğru aktığı hissedilen zaman, yapısı nedeniyle şu ana kadar müdahale edilememiş ya da aşılamamıştır. Bu yapı insanın günlük hayatını düzenlemesini sağlamak ve ona yaşam bilinci kazandırmaktadır. Bu noktada, bilincinde sistemleştirmek için zamanı anda yaşarken şimdiki zaman, olup biten olayların geçtiği süreçte geçmiş zaman, daha olmamış ve olası ihtimallerin yaşanacağı süreci de gelecek zaman olarak sınıflandırmıştır. Anı yaşamış ve geçmişini kayıt altına almış olan insanın en çok merak ettiği ise zihninde sayısız ihtimal ve senaryo canlandıran gelecek kavramıdır.

Ahmed Halid zaman kavramını romanda üç boyutuyla da ele alarak tüm yönleriyle kullanmıştır. Eserde olayların geçtiği kısımlar romanın gerçek zamanıdır. Bunun yanı sıra baş kahramanın belirli aralıklarla girdiği translarda şahit olduğu öngörülerde, geçmiş ve gelecekte sahneler tasvir ederek bu olgunun iki zıt ucu da kurguya dahil edilmiştir.

Mahmud'un gerçek dünyada yaşadığı olaylar romana göre 2020 yılında geçerken, öngörülerinde tarihleri kesin olmayan bazı zaman dilimlerini deneyimlemiş ve kurgu, zamanın aşılabilir duvarını kırarak dışına çıkmayı başarmıştır. Ancak romanın genel olarak odaklandığı zaman dilimi gelecektir. Zira geçmişi tarih olarak kaydeden, şimdiki zamanı da kontrol altına alabilen insan oğlu, geleceğe dair daima bir endişe ve bekleyiş içerisindedir.

²⁶⁸ Yrd. Doç. Dr. Mehmet Gürbüz - Prof. Dr. A. Hamdi Aydın, "Zaman Kavramı ve Yönetimi", *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 9/2 (01 Haziran 2012), 3.

²⁶⁹ Arslan Topakkaya, *Felsefe, Din ve Kültürde Zaman* (İstanbul: Say Yayınları, 2017), 15.

Eserde geçmiş ve geleceğin bilgisini içinde barındırdığı Akaşık Kayıtlar'a erişen baş kahraman artık zamanı normal insanlardan farklı yollarla deneyimlemektedir. Ona göre bu kavram artık tek yöne yani geleceğe ilerleyen bir ok, çoktan deneyimlediği geçmiş ya da yaşadığı an değil, hepsinin bir arada bulunduğu normal insan algılarının dışında bir yapıdadır.

Ancak nihayetinde Mahmud bir insandır ve her insanın sahip olduğu beyin kimyasına ve zihne sahiptir. Geleceği, transa girdiği anlarda deneyimlemesi zamanla onun gerçeklik algısını bozmuştur. Kimsenin görmemesi gereken dehşetli sahnelerle şahit olması, bunlara müdahale gücünün olmaması ve dahası kimseyle paylaşarak derdini anlatamaması psikolojisine ağır bir darbe indirerek karakteri davranış ve düşünce bozukluğuna itmiştir. Ahmed Halid bunu Mahmud'un ağzından şöyle aktarmaktadır:

لو لم يصبر شعر من رأى الهول أبيض كالثلج، فقلبه أسود كظلام القبور.

*"Böyle bir dehşete tanık olan birinin saçları kar gibi beyazlaşmazsa, kalbi mezarın karanlığı kadar karadır."*²⁷⁰

Gelecek, eserin diğer karakterleri üzerinden incelenecek olursa, öğrenmeye can attıkları bir gizem niteliği taşır. Onlara göre gelecek umut, sevinç, hüznün ve karamsarlık duygularını aynı anda ifade etmektedir. Roman karakterleri hikâyenin birçok noktasında Mahmud'a başvurarak onun gelecek öngörülerinden yararlanmak istemiştir. Bunu yapmak istemelerinin sebebi ise geleceğe dair korku ve endişelerini gidermektir.

Örneğin genç bir gazeteci olan Revan iş yerinde onunla ilgilenen ve alımlı bulduğu Şerif ile evlenmek istemektedir. Evlilik öncesi ilişkiye sıcak bakmayan ve sonuçlarından endişelenen Revan onun bu tutumuna karşı daima kaçarak cevap vermiştir. Zira Revan, Şerif'in samimi olup olmadığını bilmemekte ve kendisiyle ilişkiye girerse sonrasında ne olacağını kestirememektedir. Şerif ise Revan'ı ikna etmeye çalışmaktadır. Babası vefat eden ve yaşlı annesi ile yaşayan Revan, geleceğe dair korku ve umudu aynı anda beslemeye başlamıştır. Bu noktada genç gazeteci kliniğe gelerek Mahmud ile görüşmek istemiş ve onun gelecek öngörülerinden faydalanabileceğini düşünmüştür. Ahmed Halid onun bu durumunu, romanda sıklıkla başvurduğu şu alaylı üslupla okurlarına aktarmaktadır:

²⁷⁰ Tefik, *Misle İkarus*, 63.

روان تخنقها أسئلة بلا جواب...

الاستخارة؟ كادت تصلي الاستخارة ثم أدركت سخف موقفها...

هل تصلي استخارة تقرر بها إن كانت تمنح جسدها لشريف أم لا؟ دعك من أن الاستخارة تحتاج إلى حيادية كاملة، وهي لم تكن محايدة.. كانت أقرب إلى قبوله.. أقرب إلى تركه يفعل ما يريد...

“Revan cevapsız sorularla boğulur.

İstihare namazı mı? Neredeyse kılacakken, durumunun saçmalığını fark eder.

Vücudunu Şerif'e verip vermemeye karar vermek için İstihare namazı kılmalı mı? Yol gösterme arayışının tam bir tarafsızlık gerektirdiğini ve onun tarafsız olmadığını bir kenara bırakalım... Daha çok onu kabullenme eğilimindeydi... Daha çok onun istediğini yapmasına izin verme eğilimindeydi...”²⁷¹

Gelecek korkusu kavramına bir başka karakter üzerinden bakılacak olursa Alman kökenli bir borsacı olan William Müller örnek gösterilebilir. Müller şirketlerin hisse senetlerine doğru yatırımlar yaparak zengin olmuş bir adamdır ve bu zenginliğini korumak istemektedir. Yaptığı ve yapabileceği yatırımların geleceğine dair bilgi edinmek isteyen borsacı o sırada Kaliforniya’da bulunan ve Lemuryalı olarak bilinen Mahmud’a başvurmuştur. Ahmed Halid, üzerinde yarının endişesini taşıyan ve ona erişmeden önce bilgisine erişmek isteyen Müller’in iç dünyasını şu satırlarla aktarmıştır:

كان مولر يغلي غيظاً بعد أسبوع ذهب فيه إلى الكوخ مرارا، وفي النهاية قرر أنه لن يتحمل هذا السباق المرهق.. لو خير في أمره لاستأجر عصابة تخطف الليموري أو تهدده. هو عملي جدا.. ملول جدا... ضيق الصدر جدا.. يمقت الكلمات جدا.. لقد ترك كل أعماله في سياتل من أجل هذا السخف، وقدّر أنه لن يتأخر أكثر من ثلاثة أيام أخرى ثم يعود وهو يلعن هذه الرحلة الفاشلة...

“Müller, bir hafta boyunca kulübeye gidip geldikten sonra öfkesinden köpürüyordu ve sonunda bu yorucu yarışa daha fazla dayanamayacağına karar verdi... Seçme şansı olsa, lemuru kaçırmak için bir çete tutar ya da onu tehdit ederdi. Çok pratik... çok sabırsız... çok çabuk sinirlenen... kelimelere karşı çok isteksiz... Bu saçmalık için Seattle'daki tüm işini bırakmıştı, bu kahrolası yolculuğa lanet ederek, geri dönmeden önce en fazla üç gün daha kalacağını tahmin ediyordu...”²⁷²

²⁷¹ Tevfik, Misle İkarus, 145.

²⁷² Tevfik, Misle İkarus, 265.

Karakterlerin geleceğe karşı bakış açısına bir örnek daha verilecek olursa yine Kaliforniya’da Mahmud’u görmek isteyen Marianne ve Arthur çifti örnek verilebilir. Bu çiftin hayatlarında hissettiği boşluk zamanla giderek büyümüş ve depresyon halini almıştır. Boşluğun yarattığı amaçsızlığı gidermek için birçok yola başvuran çift sonunda Mahmud’u görmek için Shasta Dağı’na gelmiştir. Yazar çiftin geleceğe bakışını şöyle özetlemiştir:

لا شيء يقدر على جعلهما بيتسمان... لا معنى للغد...

“Hiçbir şey onları gülümsetemiyordu. Yarının hiçbir anlamı yoktu.”²⁷³

Çift, yarına ne getireceğini bilmediği için karamsar bir gözle bakmaktadır. Onlara göre gelecek bilinmezlik yüklüdür ve bunun sonucunda asla mutlu olamayacaklardır. Ancak içten içe insan doğası gereği yine de umut beslemektedirler. Bu nedenle de girdikleri bu döngüden çıkış yolu aramaktadırlar. Çiftin yarına dair beslediği bu endişe ve umut hali romanda şu satırlarla ifade edilmektedir:

جربا كل شيء.. جربا السفر للخارج وكان دخلهما يسمح بجولة في الكاريبي، لكن المرء يسافر ومعه فرشاة شعره ومعجون أسنانه ولا ينبغي أن يأخذ معه همومه.. للأسف هما اصطحبا الاكتئاب الهموم معهما إلى البهاما. وعندما عادا كانا أكثر تعاسة...

“Her şeyi denediler. Yurtdışına seyahat etmeyi denediler; gelirleri Karayipler’de bir tatili karşılayabilirdi, ama insan saç fırçası ve diş macunuyla seyahat eder, endişelerle değil. Ne yazık ki, depresyonlarını ve endişelerini Bahamalar’a da götürdüler. Ve döndüklerinde, daha da mutsuzlardı.”²⁷⁴

Sırrının açığa çıkmasından sonra Mahmud’u ziyarete gelen sayısız insan olmuştur. Bu kişilerin tamamı geleceğin onlara ne getireceği hususunda merak içerisindedir. Ancak klinikte kaldığı süre içerisinde onu ziyarete gelenleri analiz eden doktor, insanların yarınları dair beklentilerini ve endişelerini geleceği görebildiğini iddia eden bir adama başvurdukları için şu sözlerle eleştirir:

مع الوقت صار عملي هو أن أطرد القادمين ليسألوا عن محمود. لا أبغي أن تتحول المصحة إلى عرض غرائب. هذا ليس سيركا تقطع التذاكر فيه لترى أعجوبة ما. هناك مضاربون في البورصة يريدون معرفة مصير الأسهم. هناك طالب يريد معرفة أسئلة الامتحان أشياء مبتذلة جدا أشعر بالغثيان للتفكير فيها طردت كل هؤلاء بلا رحمة.

²⁷³ Tevfik, Misle İkarus, 239.

²⁷⁴ Tevfik, Misle İkarus, 240.

“Zamanla, işim Mahmud hakkında soru soran herkesi geri çevirmek oldu. Kliniğin bir sirke dönüşmesini istemiyordum. Burası mucize görmek için bilet aldığımız bir sirk değil. Hisse senetlerinin kaderini öğrenmek isteyen borsa spekülâtörleri var. Sınav sorularını öğrenmek isteyen bir öğrenci var—düşünmek bile midemi bulandıran çok sıradan şeyler. Hepsini acımasızca geri çevirdim.”²⁷⁵

Verilen örneklerin ışığında Ahmed Halid’in roman karakterlerine bir gelecek endişesi yüklediği görülebilir. Ona göre insanın en çok korktuğu ve korktuğunun çoğu zaman farkında bile olmadığı şey budur. Doğası gereği daima geleceği merak etmekte ve getirebileceği ya da getirmeyebileceği şeylere karşı bir umut ve korku içerisinde yaşamaktadır. Bu nedenledir ki roman karakterleri, geleceği görebilen Mahmud’a başvurmakta ve onun öngörülerinden yararlanmak istemektedirler. Bu noktada Ahmed Halid’in röportajında da belirttiği, kendisinin en büyük korkusu olan “yarın korkusunu” eserinde bir tema olarak işlediği görülebilmektedir.

3.7. Bilginin Bedeli

Bilginin tanımını kısa yoldan yapmak kolay olmasa da XX. yüzyılın bakış açısıyla “bizi çevreleyen algıların zihnimizde herhangi bir değişiklik yaratması durumu” olarak tanımlanabilir.²⁷⁶ Bilgi, insanın iç aleminde şekillenip gerçekliğe etki ederek insanın, gelişmesini, değişmesini ve sosyalleşmesini sağlayan bir araçtır. Bunun yanı sıra kişinin çevresindeki fiziksel dünya üzerinde hakimiyet kurmasını sağlayarak insan- doğa ilişkisinde bir dengeleyici rolü görür.²⁷⁷ İnsan çevresini temel içgüdülerinin yanı sıra bilgiyle de keşfeder. Bu onu arayış içine girerek daha fazla bilgiye ulaşmak için tahrik eder ve bu şekilde bilgi açlığını besler. Bu arayışa verilen “merak” adı verilmektedir. Merak, insanı daha fazla bilgiye ulaşarak çevresine karşı daha bilinçli ve hâkim olması konusunda yönlendiren bir unsurdur.

Yazar, bu unsuru eserinde insanların peşinden koştuğu bir ödül, bir hazine gibi işlemiştir. Ne var ki bu hazine her zaman insanların umduğu gibi çıkmamış ve bu yükün altına girmek isteyen kişiler çoğunlukla ezilmişlerdir. Ahmed Halid bilgiye bu yönden bir “*Pandora Kutusu*”²⁷⁸ gibi bakmakta ve doktorun ağzından da bu ifadeyle aktarmaktadır. Ona göre açılınca içinden ne çıkacağı bilinmeyen bir kutudur.

²⁷⁵ Tevfik, *Misle İkarus*, 181.

²⁷⁶ Nazan Özenç Uçak, “Bilgi: Çok Yüzlü Bir Kavram”, *Türk Kütüphaneciliği* 24/4 (01 Ekim 2010), 1707.

²⁷⁷ Gregory Bateson, *Steps to an Ecology of Mind* (London: Jason Aronson Inc., 1972), 458.

²⁷⁸ Yunan mitlerinde geçen, açılınca içinden iyilik ve kötülüğün aynı anda dünyaya saçıldığı bir kutu.

Romanda Mahmud'un bilgiye bakış açısı ona direkt ulaşmak istemesinden dolayı oldukça radikaldir. Zira kendisinin ulaşmak istediği bilgi bilimsel olmaktan ziyade mistik bir serüven sonucudur. İlk merakı ise dedesinden kalan kitaplarla başlamıştır ve zamanla gelişerek ilerlemiştir. Bu süreçte tüm varlığın bilgisinin içinde olduğu Akaşik Kayıt'lara erişen Mahmud artık bilgiyi ve zamanı normal insanlardan farklı bir şekilde deneyimlemektedir. Ancak eriştiği bilgi bedelsiz olmamıştır ve bunun getirdiği yük onu ezmiştir. Zira Mahmud'un kendisine ve dünyaya dair deneyimlediği gelecek öngörülerini dehşet ve korku içermektedir. Totaliter rejimler, savaşlar, baskı ve zulüm onun öngörülerinde dünyanın hâkimi konumundadır. İşin daha da kötüsü kendisinin elinden bunları durdurmak için hiçbir şey gelmeyeceğini de bilmektedir. Bu noktada Herodot'un şu sözü Mahmud'un ödediği bedeli özetlemektedir: “*Acıların en kötüsü insanın böyle bir sona bile bile gitmesi, elinden bir şey gelmemesi.*”²⁷⁹

Mahmud'un ödediği bedelin ilkine örnek olarak gelecek öngörülerinin sonucunda girdiği trans halinden uyanıp ve saçlarının birden beyazladığını görmüştür. Bu noktada öngörülerinin kâbus mu yoksa gerçek mi olduğuna karar veremeyen Mahmud'un durumu şu sözlerle ifade edilmektedir:

أهي الكوابيس؟ هو نام وغاب عن عالمنا ورأى كوابيس. هذه الكوابيس بلغ من بشاعتها ومن صدقها أن
التجاعيد غزت وجهه، وأن شعره استحال أشيب في ساعة..

“Bunlar kâbus muydu? Dünyamızdan kopmuş bir halde uyudu ve kâbuslar gördü. Bu kâbuslar o kadar korkunç ve gerçektir ki, yüzünde kırışıklıklar belirdi ve saçları bir saat içinde tamamen beyazladı.”²⁸⁰

Mahmud aradığı bilgi kaynağına ulaşmıştır, ancak gördükleri görmek istediği cinsten sahneler değildir. Zira dünyanın geleceği, yıkım, katliam, acı, dehşet ve ıstırap ile doludur. Deneyimlediği her bir öngörünün ardından psikolojisi daha da çöken baş kahraman ve kendisinin bu durumunu şöyle anlatmıştır:

فأغمض عيني وأرى... إن النوم رحيم رفيق بي، أنا الذي تعذبني الرؤى والكوابيس وهول ما رأيت.

“Gözlerimi kapatıyorum ve görüyorum... Uyku merhametlidir, bana bir yoldaştır; ben ki, gördüğüm şeylerin dehşetiyle, kabuslarla ve görüntülerle işkence görüyorum.”²⁸¹

²⁷⁹ Herodotos, *Tarih*, çev. Müntekim Ökmen (İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları, 2006), 693.

²⁸⁰ Tevfik, *Misle İkarus*, 63.

²⁸¹ Tevfik, *Misle İkarus*, 267.

Yan karakterlerin yanı sıra tüm işleri bilgi elde etmek, kullanmak ya da yaratmak olan istihbarat teşkilatları da baş kahramanın peşindedir. Pentagon ve el-Deeb'in sorguladığı Mahmud, bilginin yanlış ellerde tehlike yaratabileceğine inandığı için birçok insana cevap verirken bedelini ağır bir işkenceyle ödeyerek onlara karşı susmayı tercih etmiştir. Ahmed Halid bu işkence sahnesini romanda şöyle betimler:

مرت الساعات.. كلها يتشابه.. محاولات إقناع... ماء ينسكب فوق رأسه.. صفعات.. من الغريب أن جل من يمرون بهذه التجربة لا يعرفون ما يعرفه هو . كأن تعذيب من لا يعرفون هواية محببة لدى هؤلاء القوم. ثم جاء دور السجائر... زهرة اللهب الغاضب تغوص في عنقك أو ساعدك. الآن جاء دور الكهرباء... الطاقة المزلزلة التي ترج دماغك وتهز أعصابك وترج خلاياك العصبية حتى لتوشك على تحويل جهازك العصبي إلى زبد.

"Saatler geçti... hepsi aynı... ikna etme girişimleri... başına su dökülmesi... tokatlar... Garip bir şekilde, bu deneyimi yaşayanların çoğu onun bildiklerini bilmiyor. Sanki konuşmayanlara işkence etmek bu insanların en sevdiği eğlenceymiş gibi. Sonra sigaralar geliyor... öfkeli alevin çiçeği boynunuza veya kolunuza Batıyor. Şimdi sıra elektrikte... beyninizi sarsan, sinirlerinizi ve nöronlarınızı titreten, sinir sisteminizi köpüğe dönüştürecek kadar sarsan, dünyayı sarsan enerji." ²⁸²

Ahmed Halid bu noktada Mahmud'un öngörülerine anlatıcının gözünden farklı bir yorum katarak onlara erişimi olmayan ve inanmayı reddeden birinin iç dünyasına dair de bilgi vermiştir. Zira romanda işlenen, herkesin erişebileceği türden somut ve nesnel bilgi değildir. Ancak bu şüphe, doktoru Mahmud'u dinlemekten ve onun bilgisine ortak olmaktan geri almamıştır. Amerika'da yaşadığı dönemde, Pentagon tarafından da işkenceye maruz kalan Mahmud, tekrar Mısır'a döndükten sonra doktorla buluşup sahip olduğu bütün bilgileri ona da aktarmıştır.

Nitekim doktor hala mantıklı bir açıklamasına olduğuna inandığı halde, bu bilgilerin dış dünyanın eline geçemeyecek kadar tehlikeli olduğunu düşünmüştür. Mahmud gibi bilginin yanlış ellerde tehlikeli olacağını kestiren doktor, onu bilgileriyle beraber susturmak istemiş ve sonunda da öldürmüştür. Mahmud ise başına gelecek şeyi bilmesine rağmen, bunu değiştiremeyeceğini de bildiği için kaçmamış ya da savaşmamıştır. Bu noktada eriştiği bilgi Mahmud'a canıyla, doktora da can almayla bedel ödetmiştir.

²⁸² Tevfik, *Misle İkarus*, 201-202.

Yan karakterlerin gözünden incelenecek olursa bilgi, romanda şüpheleri gidermek için başvurulmuş bir mecra olarak işlenmiştir. Örneğin karısının ölümüne sebep olan 11 Eylül saldırılarının perde arkasını öğrenmek isteyen Richard Dwyer Mahmud'un varlığından haberdar olduktan sonra onu görmek istemiştir. O sıralarda resmi bir Pentagon çalışanı olan Amerikalı yazar, Mısır'a gelip Mahmud'la tanıştıktan sonra ondan aldığı kağıttaki talimatları yerine getirip işkencenin ardından Birleşik Devletlere kaçırmıştır. Kaliforniya'da beraber kaldıkları esnada 11 Eylül saldırıları ve daha birçok gizli gerçeğe dair bilgi alan yazar bunu en son kaldıramamış ve bir psikolojik çöküntüye girmiştir. Ardından kendi hayatına son veren yazarın akıbeti romanda şu şekilde aktarılmıştır:

لقد انتهى دور دواير في الحياة... ثمة أمور يحسن أن تبقى تحت غطاء، والخطر كل الخطر أن يراها أمثالك، ولربما كان ثمن الحقيقة نهائيتك لأن الشمس إصر على كاهل الواهين...

"Dwyer'in hayattaki rolü sona erdi... Saklı tutulması gereken şeyler vardır ve senin gibi insanların bunları görmesi son derece tehlikelidir. Belki de gerçeğin bedeli sonun olacak, çünkü güneş zayıfların omuzlarına çok sert vuruyor..."²⁸³

Bu ana karakterlerin yanı sıra Arthur ve Marianne çiftinin ruhani tatmin arayışlarındaki yolculuğun da romanda bir bedeli olmuştur. Depresyonlarının nasıl geçeceğini öğrenmek için Mahmud'a başvuran çift, ikisinin çocuğunun olmayacağını ancak içlerinde bulundukları bu durumdan tek kurtuluşlarının da çocuk yapmak olduğunu öğrendiklerinde ilk anda saçma buldukları bu fikre öfkeyle karşılık vermişlerdir. Ancak çift arabaya binip oradan uzaklaşırken Marianne çoktan zihninde Mahmud'un haklı olabileceğini düşünmeye başlamıştır. Bu noktada çiftin bu ruhani tatmin arayış serüveni, istedikleri bilgiye ulaşmalarını sağlamıştır. Ancak Mahmud'un onları yüzleştirdiği gerçeğe bedel olarak evliliklerinden olmuşlardır.

Tüm bu veriler göz önüne alındığında romandaki bilgi ve gerçek kavramları, başta Mahmud olmak üzere, onlara yaklaştırmaya cesaret eden herkese bedel ödetmiştir. Ahmed Halid, doğası gereği daima merak eden ve daha fazla bilgiye erişmek isteyen insan oğluna, bunun bir sonucu olacağı mesajını vermiştir.

²⁸³ Tefik, *Misle İkarus*, 280.

SONUÇ

Araştırma, Mısırlı edebiyatçı Ahmed Halid Tevfik'in "*Misle İkarus*" (İkarus Gibi) adlı romanının teknik ve tematik tahlili üzerine yapılmıştır. Üç bölümden müteşekkil olan çalışmanın birinci bölümü Ahmed Halid'in hayatına ve eserlerine ayrılmış olup, bu kısımda Ahmed Halid'in hayatı, edebi şahsiyeti ve romancılık üslubu hakkında bilgi verilmiştir. Yine aynı başlık içerisinde Arap edebiyatında romancılığın ve korku türünün gelişimi de ele alınmıştır. İkinci bölümde eserin teknik olarak incelemesi yapılmıştır. Bu kısımda roman özetlenmiş, eserin şahıs, mekân, zaman ve olay kurguları analiz edilmiş, eserin anlatıcısı, dili ve üslubuna dair bilgiler verilmiştir. Daha sonra yazarın başvurduğu anlatım teknikleri kendi başlıkları altında sıralanmış ve ayrıntılı açıklamaları romandan alınan örneklerle yapılmıştır. Üçüncü bölüm romanın tematik incelemesine ayrılarak bu bölümde eser boyunca ele alınan konular tespit edilmiş ve örnekler üzerinden açıklanmıştır.

Araştırmanın konusunu teşkil eden *Misle İkarus* romanı da korku, distopya, gerilim ve bilim-kurgu konularını ele aldığı distopik roman türünde bir eser olduğu tespit edilmiştir. 2015 yılında kaleme aldığı bu roman, yazara 2016 yılında Birleşik Arap Emirlikleri'nde düzenlenen bir kitap fuarında hayattayken aldığı tek ödülü de kazandırmıştır.

Roman çocukluğundan itibaren dışarıya sorunlu ve garip bir izlenim vermiş olan Mahmud es-Semnûdî'nin geçmişi ve geleceği görebilme yetisinin fark etmesi etrafında şekillenmektedir. Romanın ismi bir Yunan miti "İkarus'tan" alınmıştır, yazarın roman hikayesi ve mit arasında benzerlik kurduğu görülmüştür. Eser 333 sayfa hacminde, ithaf ve girişin ardından "*Mısır*" - "*Kaliforniya*" - "*Mısır*" şeklinde üç ana ve bunların 20 alt bölümünden meydana gelmekte olduğu tespit edilmiştir.

Eserin baş kahramanı çocukluğundan itibaren birçok travmaya maruz kalmıştır. Mahmud, bu badireler sonucu içine kapanmış ve kendini toplumdan soyutlayarak, kendini ezoterik içerikli kitaplara vermiştir. Bunun sonucunda da geçmişi ve geleceği görebilme yetisi ortaya kazanmış ve Mısır ile ABD arasında geçen serüveni başlamıştır. Bu süreçte yeteneği aşikâr olmuş, normal insanların yanı sıra istihbarat servisleri de onun peşine düşmüştür. Romanın sonunda hikâyenin başına dönülerek Mahmud'un öldürüldüğü ve baştaki polis sorgusunun bununla alakalı olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Mahmud’u öldüren kişi romanın da anlatıcısı, bir psikiyatrist olan “doktor” karakteridir. Baş kahrmanın karısı Selva Ümran, onu bu karakterin kliniğine yatırmıştır. Daha sonra doktor, Mahmud’un sahip olduğu bilgiye her ne kadar inanmayıp mantıklı bir açıklama arasa da tehlike arz ettiğini düşünerek onu öldürmüştür. Roman bu ana figürün yanı sıra, Amerikalı bir yazar olan Richard Dwyer, Mısırlı eski bir dini aktivist Mustafa Ebu Hassan ve Darwinist profesör Dr. Partridge gibi karakterler de mevcuttur. Eserin birbirine zıt unsurlarla kurgulandığı tespit edilmiş olup, yazarın bununla okuyucunun ilgisini çekmeyi amaçladığı düşünülmektedir.

Roman yazıldığı tarihe göre gelecekte, 2020 yılında geçmekte ve Mısır’da başlayarak Kaliforniya’ya uzanmakta sonra yine Mısır’a geri dönerek bitmektedir. Romanın başından sonuna kadar geçen süre bilinmemekte ve kesin tarihler kullanılmamaktadır. Eserin Mısır bölümleri çoğunlukla klinikte, Kaliforniya bölümü ise eski bir volkan olan Shasta Dağı’ndaki kulübede geçmektedir. Kurgunun gerçek zamanının yanı sıra, Mahmud’un öngörülerinde deneyimlediği birçok zaman ve mekân tespit edilmiştir. Eserin olay kurgusunun, giriş, gelişme ve sonuç olmak üzere üç aşamadan meydana gelmekte olduğu görülmüştür. Hikâye birinci tekil şahsın ağzından anlatılmış ve bu şahıs “doktor” karakteri olarak tasarlanmıştır. Ahmed Halid’in kendini anlatıcının yerine koyduğu ve olayları kendi gözlerinden aktardığı düşünülmektedir.

Roman fasih Arapçayla kaleme alınmıştır ve son derece yalın bir üsluba sahiptir. Ahmed Halid’in okuyucuyu söz sanatlarına ve zor kelimelere boğmamak için seçimlerini sadelik yönünde kullandığı tespit edilmiştir. Anlatı bilgi yüklü ancak son derece akıcı bir düzende tasarlanmıştır. Yazarın felsefi ve sorgulayıcı bir üslup benimsediği görülmüştür. Roman boyunca daima sorular sormuş ve bu sayede okuyucunun da düşünmesini sağlayarak onları kurgunun içine çekmeyi amaçlamıştır. Eser süresince ele aldığı sorunları hicivli bir üslupla aktaran Ahmed Halid’in, eleştirilerine mizah katarak anlatımı monotonluktan kurtardığı sonucuna varılmıştır.

Ahmed Halid klasik metinlerden farklı olarak birçok yeni anlatım tekniği kullanmıştır. Roman geriye dönüş tekniği ile başlamış ardından öyküleme tekniği ile olaylar başladığı noktaya tekrar döndürülmüştür. Bu genel kurgu içerisinde sahneleme, iç çözümleme, diyalog, iç monolog, bilinç akışı, leitmotiv ve montaj gibi birçok anlatım tekniğine başvurulduğu tespit edilmiştir. Her bir teknik kendi başlığı altında ele alınmış ve örneklerle açıklanmıştır. Yazarın geniş bir yelpazedeki bu modern anlatım tekniklerine başvurarak romanı tekdüze bir işleyişten kurtarmak ve okuyucunun ilgisini hikâye üzerinde tutmak istediği düşünülmektedir. Ahmed Halid’in bazı noktalarda teknikleri iç içe uyguladığı tespit edilmiştir.

Romanın tematik incelemesi yapıldığında hikâyenin ana temasının distopik gelecek olduğu sonucuna varılmıştır. Yazar distopya, bilim-kurgu ve korkuya dair öğeleri bir arada işleyerek yan temalara zemin hazırlamıştır. Eserde siyasi, kültürel ve toplumsal sorunları ele aldığı ve bunlara eleştiriler yönelttiği sonucuna varılmıştır. Bu zemin üzerine düşünce özgürlüğünün kısıtlanması, Araplarda ayrımcılık, fert ve toplum çatışması, mantık ve inanç çatışması, yarın korkusu ve bilginin bedeli gibi hem toplumsal hem de ferdi sorunlara eğilen birçok farklı temayı iç içe işlediği tespit edilmiştir. Hükümetlerin, politikaların, ahlaki ve kültürel öğelerin sorunlu yanlarını eleştiren yazar konuya dair iğneleyici ve hicivli ifadeler kullandığı tespit edilmiştir. Bunların yanı sıra ferdi sorunlara da değinmeyi ihmal etmemiş ve psikanalitik bir yaklaşımla bunları da ele aldığı sonucuna varılmıştır. İşlediği bu temaların yanı sıra Akaşık Kayıtlar, Lemurya kıtası, ezoterik semboller ve bazı komplo teorilerine de yer veren Ahmed Halid'in, çeşitli unsurları ustalıkla bir araya getirerek içeriği zenginleştirdiği görülmüştür.

Ahmed Halid Tevfik edebi şahsiyeti ve eserleri açısından son derece önemli bir figürdür. Gerek eserleriyle ulaştığı başarı gerek ele aldığı konular ve bunları teknik ve tematik açıdan işleyişi itibariyle çağdaşları arasında kendine oldukça farklı bir yer edinmiştir. İncelenen eseri tekli bir roman olmasına karşın ihtiva ettiği bilgi yükü ve yazım tekniği itibariyle oldukça dolu bir içerik sunmaktadır. Bu nedenle yazara ve eserlerine dair daha fazla araştırma yapılması, bilhassa seri romanlarının incelenerek bilim literatürüne kazandırılması tavsiye edilmektedir.

KAYNAKÇA

- Ağırman, Cemal. “Fert ve Toplumun Yetim ve Öksüzlere Karşı Sorumlulukları”. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 7/3 (01 Haziran 2007), 9-30.
- Akkam, Omar. *Çağdaş Arap Edebiyatında Arap Baharı Sürecinin Oluşumunu Meydana Getiren Unsurlar*. Şanlıurfa: Harran Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- Aktaş, Şerif. *Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları, 2000.
- Akyıldız, Hülya Bayrak. “Tanpınar’da Roman Tekniği Açısından Rüya ve Müzik”. *Milli Eğitim Dergisi* 39/184 (01 Ekim 2009), 141-150.
- Alan, İsmail. “Arap Romanı: Geçmişten Günümüze”. *Doğu Araştırmaları* 12 (01 Haziran 2013), 177-189.
- Ali, Muhammed Ahmed. “Fântazyâ er-Rivâyetü ‘İnde’l-İfranc ve’l-‘Arab: A‘mâlu Ahmed Halid Tefvik Enmûzecen”. *Mecelletü’l-Âdâbü’l-‘İlmiyye* 047/188 (2021), 7-16.
- Alkır, Yağmur. “Modernist Bir Roman Çözümlemesi: Kırmızı Pelerinli Kent”. *Çeşm-i Cihan: Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi E-Dergisi* 10/2 (07 Aralık 2023), 116-138. <https://doi.org/10.30804/cesmicihan.1387842>
- Allen, Rogger. “Literary History and the Arabic Novel” 75 (2001), 205-2013.
- Amous, Âyât Şefik Said. *el-Menâhî’l-Fenniyye fî Rivâye “‘Yûtûbyâ” li’l-Kâtib Ahmed Hâlid Tefvik*. Filistin: Câmiatu’n-Necâhi’l-Vataniyye, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- Arı, Zeliha. *Ferit Edgü’nün Öykü ve Romanlarında Anlatım Teknikleri*. Ankara: Gazi Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2008.
- Ay, İlknur. “Sevinç Çokum’un Romanlarında Şahısların Sunumunda Kullanılan Teknikler”. *Kesit Akademi Dergisi* 13 (01 Şubat 2018), 173-191.
- Aytür, Ünal. *Henry James ve Roman Sanatı*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2000.
- Ayyıldız, Mustafa. *Roman*. Ankara: Akçağ Yayınları, 2011.

- ‘Adem, Husn el-. “el-‘Arrâb Ahmed Halid Tevfik”. *el-Cezîre*. 2025. Erişim 01 Haziran 2026.
<https://www.aljazeera.net/culture/2025/12/4/%d9%88%d8%ab%d8%a7%d8%a6%d9%82%d9%8a-%d8%a7%d9%84%d8%b9%d8%b1%d8%a7%d8%a8-%d8%a3%d8%ad%d9%85%d8%af-%d8%ae%d8%a7%d9%84%d8%af-%d8%aa%d9%88%d9%81%d9%8a%d9%82-%d8%a3%d8%af%d9%8a%d8%a8>
- ‘Avvâd, Şeyma Muhammed. “Cemâliyyâtü’t-Teşkîli’s-Sînemâî ve’l-Ma‘rif fî Distopya ‘Ahmed Halid Tevfik’ Rivâyeti ‘fî Memerri’l-Fi‘rân’ Nemûzecen”. *Mecelletü Bahsü’l-‘İlmî fî’l-Âdâb* 24 (01 Ekim 2023). <https://doi.org/10.21608/jssa.2023.224745.1527>
- al-‘Ain el-Ahbâriyye. “Vefâtu’l-Kâtibi’l-Lubnânî İlyas Hûrî”. 15 Eylül 2024. Erişim 01 Haziran 2026. <https://al-ain.com/article/death-lebanese-writer-elias-khoury>
- Bağcı, Abdullah Esat. “Mısırlı Yazar Ahmed Hâlid Tevfik’in Hazzuke’l-yevm Adlı Romanının Teknik ve Tematik İncelemesi”. *RumeliDE*. <https://doi.org/10.5281/zenodo.13337969>
- Balcı, Funda. “Mahrem ve Kırmızı Zaman Romanlarında Birtakım Postmodern Anlatım Teknikleri”. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi* 25/3 (13 Aralık 2021), 779-792.
- Bateson, Gregory. *Steps to an Ecology of Mind*. London: Jason Aronson Inc., 1972.
- Bayındır, Tolga. “Romanda ‘Leitmotif/Öncümotif’in İşlevi Üzerine: Kusma Kulübü”. *Söylem Filoloji Dergisi* 9/2 (29 Ağustos 2024), 637-647. <https://doi.org/10.29110/soylemdergi.1515538>
- Belkâsim, Kuhle. *Cemâliyyetü’s-Serdi fî Rivâyeti’l-Ecnihati’l-Mütekessire li Cibrân Halîl Cibrân*. Külliyyetü’l-Edebi’l-‘Arabiyyi ve’l-Funûn, Yüksek Lisans Tezi, 2024. <http://e-biblio.univ-mosta.dz/handle/123456789/27337>
- Carrol, Noel. *Philosophy of Horror, or Paradoxes of the Heart*. Londra: Routledge, 2004.
- Câizetü’l-Katârâ li’r-Rivâyâtü’l-‘Arabiyye. “Necvâ Berekât”. Erişim 01 Haziran 2026. <https://kataranovels.com/novelist/انجوى-بركات/>
- Cemmâl, Muhammed Suphi Abdulfettah el-. “Edevâtu’t-Teşkîli’l-Fennî fî Rivâyeti ‘Şeâbîb’ li’l-Kâtib Ahmed Halid Tevfik Dirâse Tahliliyye”. *Mecelletü Külliyyeti’l-Lugati’l-‘Arabiyye bi Asyût* 42 (01 Ekim 2023). <https://doi.org/10.21608/jfla.2023.235587.1193>

- Cevdet, May. “‘Şahid VIP’ Tatrahu Bûster-i Muselsel ‘el-Ğurfetu 207’”. *Filfan*. 2022. Erişim 29 Mayıs 2026. <https://www.filfan.com/news/148646>
- Cibrân, Cibrân Halil. *Kırık Kanatlar*. çev. Kenan. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları, 2022.
- Cündî, Hasan el-. *Mahtûtat İbn İshâk: Medinetu'l-Mevtâ*. Mısır: Dâru'l-Uktub, 2009.
- Çelenlioğlu, Asiye. “Ahmed Hâlid Tevfik’in Ütopya Adlı Romanında Mısır Toplumsal Hayatının Distopik Yorumu”. *Şarkiyat* 13/2 (30 Ağustos 2021), 635-645. <https://doi.org/10.26791/sarkiat.932151>
- Çelik, Ejder. “Distopik Romanlarda Toplumsal Kurgu”. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi* 18/1 (16 Mayıs 2015), 57-79. <https://doi.org/10.18490/sad.26868>
- Çetin, Nurullah. *Roman Çözümleme Yöntemi*. Ankara: Akçağ Yayınları, 2019.
- Çetişli, İsmail. *Metin Tahlillerine Giriş 2 -Hikaye-Roman-Tiyatro*. Ankara: Akçağ Yayınları, 2016.
- Daemmrich, Ingrid G. - Horst, S. *Themen und Motive in Der Literatur. Ein Handbuch. Tübingen Und Basel*. Francke Verlag, 1995.
- Dayf, Şevki. *el-Edebu'l- 'Arabiyyu'l-Mu'âsir fî Mısır*. Mısır: Dâru'l Maârif, 10. Basım., 1974.
- Debbî, Muhammed İsmail. “‘Nîkrûfilîyâ’.. İnhirâfât ve Şahsiyyât Ramâdiyye”. 22 Mayıs 2012. Erişim 01 Haziran 2026. <https://www.emaratalyoun.com/life/culture/2012-05-23-1.486252>
- Derviş, Sara. “el-Luğaz Verâe's-Sutûr: Ahmed Halid Tevfik”. *Sara Darwish* (blog), 2022. http://www.saradarwish.com/2022/06/blog-post_17.html
- Dinç, Mehmet. “Zülfü Livaneli'nin Romanlarında Anlatım Teknikleri”. *Uluslararası Dil Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi* 8/2 (30 Haziran 2025), 726-739. <https://doi.org/10.37999/udekad.1667560>
- Divanu'l-'Arab. “Ahmed Halid Tevfik”. *Divanu'l-'Arab*. Divanu'l-'Arab. 2003. Erişim 01 Haziran 2026. <https://www.diwanalarab.com/%D8%A3%D8%AD%D9%85%D8%AF->

%D8%AE%D8%A7%D9%84%D8%AF-
%D8%AA%D9%88%D9%81%D9%8A%D9%82-534.html

Durhan, Gülümser. “Mantık ve Sanat İlişkisi”. *Firat University Journal of Social Sciences* 31/2 (20 Mayıs 2021), 757-764. <https://doi.org/10.18069/firatsbed.825079>

Ebû Zeyd, Sâmî Yûsuf. *el-Edebu'l- 'Arabî el-Hadîs (en-Nesr)*. Ürdün: Daru'l-Mesîre, 2014.

Ecevit, Yıldız. *Türk Romanında Postmodernist Açılımlar*. İstanbul: İletişim Yayınları, 2001.

Efendi, Enis. “er-Rivayâtü'l-Ekşer Mebî'an fî Mısır 'Âme 2018”. *İda'ât* (blog), 2018. <https://www.ida2at.com/best-selling-novels-egypt-2018/>

Elçi, İnci Handan. *Roman ve Mekân Türk Romanında Ev*. İstanbul: Arma Yayınları, 2003.

Elfann News. “Tamir İbrahim Yekşifu Sırru Tahvîl-i Rivâyet-i Ahmed Halid Tefvik li'Müselseli 'el-Ğurfe 207’”. 2022. Erişim 01 Haziran 2026. <https://elfann.com/news/show/1335088/خاص-الفن--تامر-إبراهيم-يكشف-تحويل-رواية-أحمد-خالد>

Elmas, Nazım. “Mustafa Kutlu'nun ‘Bu Böyledir’ Adlı Hikaye Kitabında Bilinç Akışı ve İç Monolog Tekniği”. *Karadeniz Araştırmaları* 29/29 (01 Eylül 2011), 133-145.

Eminoğlu, Ali. “Muhammed Hasan Alvân'ın ‘Mevtun Sağîrun’ (Küçük Bir Ölüm) Adlı Romanının Teknik ve Tematik İncelemesi”. *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 46/46 (06 Ocak 2019), 141-162.

Emiroğlu, İbrahim. *Klasik Mantığa Giriş*. Ankara: Elis Yayınları, 8. Basım., 2011.

Er, Rahmi. “Roman (Arap Edebiyatı)”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. 35/166. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 2008.

Erhat, Azra. *Mitoloji Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2007.

Escal, Françoise. *Thematics: New Approaches*. New York: Suny Press, 1995.

Fâhûrî, Hânnâ el-. *el-Câmi' fî târîhi'l-edebi'l- 'Arabî el-Edebü'l-ḥadîs*. Beyrut: Dârü'l-Cîl, 1986.

Fercânî, Râyifin el-. “Şirîn Henâî.. Sâmit Hâssa fî Edebi'l-'Arabî”, 01 Ocak 2022. <https://alketaba.com/%d8%b4%d9%8a%d8%b1%d9%8a%d9%86->

%d9%87%d9%86%d8%a7%d8%a6%d9%8a-%d8%b3%d9%85%d8%a7%d8%aa-
%d8%ae%d8%a7%d8%b5%d8%a9-%d9%81%d9%8a-%d8%a3%d8%af%d8%a8-
%d8%a7%d9%84%d8%b1%d8%b9%d8%a8/

Forster, Edward Morgan. *Roman Sanatı*. İstanbul: Adam Yayınları, 1985.

Gaiman, Neil. *Kitâbu 'l-Makbera*. çev. Ahmed Halid Tefik. Mısır: Karma Yayınevi, 2021.

Gökkaya, Öner Kâmil. *Distopik Anlatımın 1950 Sonrası Türk Resim Sanatına Yansıması*.
Tekirdağ: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek
Lisans Tezi, 2021.

Görmez, Ayça Berna. “Margaret Atwood’un Kalp Gidince Romanında Özgürlük ve Güvenlik
İkilemi”. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi* 29/2 (25 Haziran 2022), 221-236.
<https://doi.org/10.18657/yonveek.1059939>

Gül, Bayram. *Ahmed Hâlid Tefik’in Hayatı, Eserleri ve Edebi Kişiliği*. Ankara: Ankara Sosyal
Bilimler Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2022.

Gülbüz, Yrd. Doç. Dr. Mehmet - Aydın, Prof. Dr. A. Hamdi. “Zaman Kavramı ve Yönetimi”.
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 9/2 (01 Haziran
2012), 1-20.

Hagman, George. “Mary Shelley’s *Frankenstein*: A Self-Psychological Perspective.”
Psychoanalysis: Self & Context, 1-7. <https://doi.org/10.1080/24720038.2026.2676270>

Hamdî, Râmî. “‘es-Sudfe’ ve ‘Tevâsul’ ve ‘Teşcî’.. ‘el-‘Arrâb’ ve Ebnâuhu fî'l-Kitâbe:
‘Bidâyât Len Tentenhî’”. 2019. Erişim 01 Haziran 2026.
<https://alwan.elwatannews.com/news/details/4094270/%D8%B5%D8%AF%D9%81%D8%A9-%D9%88%D8%AA%D9%88%D8%A7%D8%B5%D9%84-%D9%88%D8%AA%D8%B4%D8%AC%D9%8A%D8%B9-%D8%A7%D9%84%D8%B9%D8%B1%D8%A7%D8%A8-%D9%88%D8%A3%D8%A8%D9%86%D8%A7%D8%A4%D9%87-%D9%81%D9%89-%D8%A7%D9%84%D9%83%D8%AA%D8%A7%D8%A8%D8%A9-%D8%A8%D8%AF%D8%A7%D9%8A%D8%A7%D8%AA-%D9%84%D9%86-%D8%AA%D9%86%D8%AA%D9%87%D9%89>

- Hamza, İslam Abdullatif İbrahim Muhammed. “et-Tenâs fi’s-Suhriyyeti’l-Edebiyye an Ahmed Hâlid Tevfik: Dirâse Nakdiyye”. *Mecelletü Buhûsü’ş-Şarki’l-Evsat*. <https://doi.org/10.21608/mercj.2022.217434>
- Haşâşine, İman. “Nebzetün ‘an Rivâyet el-Ân Efhem”. *Mawdoo3*. 2023. Erişim 29 Mayıs 2026. https://mawdoo3.com/نبذة_عن_رواية_الآن_أفهم
- Haşebe, Dirînî. *Esatîr’ul-Hubbi ve’l-Cemâl ‘İnd El-Yunan*. Beyrut: Daru’t Tenvîr, 1983.
- Henâî, Şirîn. *Hâdimu’t-Tılsım*. Mısır: Dârek Yayınevi, 2019.
- Heykel, Ahmed. *el-Edebu’l-Kıasî ve’l-Masrahî fi Mısır*. Mısır: Dâru’l-Me’ârif, 1983.
- Heykel, Muhammed Hüseyin. *Zeynep*. Birleşik Arap Emirlikleri: Hindavi, 2012.
- Hızır, Abbas. *el-Vâkı’iyye fi’l-Edeb*. Kahire: Vizâratu’s-Sekâfe ve’l-İrşâd, 1967.
- İbrahim, İnci. “Rivâyet-i ‘Misle İkarus’ Keâbet-i Men Y’arifu Ekşer”. *İda’ât* (blog), 20 Nisan 2018. <https://www.ida2at.com/novel-like-icarus-gloom-most-known/>
- İsmihan, Erdal. “Bilim Kurguda Temel Kavramlar ve Kahramanlar”. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 3/2 (01 Haziran 2005), 153-162.
- Karabulut, Burak. “Edebi Bir Eser/Ürün Olarak Roman Işığında Din Felsefesine Varoluşçu Bir Bakış”. *Din ve Bilim - Muş Alparslan Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi* 8/1 (30 Haziran 2025), 51-64. <https://doi.org/10.47145/dinbil.1639051>
- Karataş, Turan. *Ansiklopedik Terimler Edebiyat Sözlüğü*. İstanbul: Perşembe Kitapları, 2001.
- Kaya, Senem Üstün. “Yaşar Kemal ve George Orwell’in Romanlarında Distopya”. *Folklor/Edebiyat* 31/124 (01 Kasım 2025), 1085-1102. <https://doi.org/10.22559/folklor.3865>
- Mawdoo3. “Ahmed Halid Tevfik”. Erişim 16 Nisan 2026. https://mawdoo3.com/أحمد_خالد_توفيق
- Moran, Berna. *Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış I*. İstanbul: İletişim Yayınları, 2002.
- Muhammed Fuâd es-Sultân. “Kissatu Ricâl fi’ş-Şems li Gassân Kenefânî Dirâse Nakdiyye” 11/2 (2007).

- Muhammed, ‘Amr. “Mâte Ahmed Halid Tevfik. li’Mâza Kullu Hâzihi’d-Dâcce”. *I/O*. 2018. Erişim 01 Haziran 2026. <https://io.hsoub.com/culture/76112-%D9%85%D8%A7%D8%AA-%D8%A3%D8%AD%D9%85%D8%AF-%D8%AE%D8%A7%D9%84%D8%AF-%D8%AA%D9%88%D9%81%D9%8A%D9%82-%D9%84%D9%85%D8%A7%D8%B0%D8%A7-%D9%83%D9%84-%D9%87%D8%B0%D9%87-%D8%A7%D9%84%D8%B6%D8%AC%D8%A9>
- Narlı, Mehmet. “Romanda Zaman ve Mekan Kavramları”. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 5/7 (01 Mayıs 2002), 91-106.
- Neydim, Necdet - Polatel, Ali. “Distopya Romanlarının Oluşumu ve Tarihsel gelişimi; Çevirilerinin İncelenmesinde Öne Çıkan Kuramsal Yaklaşımlar”. *IU Journal of Translation Studies* 12 (14 Temmuz 2020), 53-75. <https://doi.org/10.26650/ijts.2020.12.0004>
- Opperman, Serpil. *Postmodern Romanda Değişen Anlatım Biçemi ve Gerçeklik / Yazı İkilemi*. Ankara: Littera, 1992.
- Orhan, Davut. “Suudi Arabistan Romanlarında Anlatım Tekniği Olarak Diyalog ve İç Monolog”. *Dergiabant* 8/2 (30 Kasım 2020), 366-378. <https://doi.org/10.33931/abuifd.780866>
- Herodotos, Tarih*. çev. Müntekim Ökmen. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları, 2006.
- Resmî, Muhammed. “Hasan el-Cündî”. *iReadHub* (blog), 03 Temmuz 2022. <https://ireadhub.com/%d8%ad%d8%b3%d9%86-%d8%a7%d9%84%d8%ac%d9%86%d8%af%d9%8a/>
- Reuters*. “Ahmed Halid Tevfik Muellif-i Rivayet-i ‘Misle İkarus’: el-Hayat Mura‘ibe min er-Rivâyât” (28 Nisan 2015), blm. Lifestyle. <https://www.reuters.com/article/lifestyle/--idUSKBN0NI1BZ/>
- Reyhanî, Emin er-. *Lemḥatun min Hayâtî*. Birleşik Arap Emirlikleri: Hindavi, 2020.
- Rodriguez, Spain. *Che Guevara*. çev. Ahmed Halid Tevfik. Mısır: Daru’ş-Şurûk, 2019.

Somuncuoğlu, Ecehan. “On Dokuzuncu Yüzyılda Nahda Hareketi: Modern Arap Düşüncesinin Oluşumu, Kapsamı ve Sınırları”. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi* 3/1 (11 Ağustos 2015), 103-120.

Spenser, M. D. *Recfetu’l-Havf*. çev. Ahmed Halid Tevfik. Mısır: Müessesetü’l-‘Arabiyyetü’l-Hadîse, ts.

Starkey, Paul. *Modern Arabic Literature*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2006.

Şimşek, Yaşar. “‘İç Monolog’ ve ‘Bilinç Akışı’ Tekniğı Açısından Oğuz Atay’ın ‘Unutulan’ Hikâyesi”. *Söylem Filoloji Dergisi* 4/2 (30 Aralık 2019), 307-329.
<https://doi.org/10.29110/soylemdergi.646608>

Tan, Murat. “Özen Yula’nın ‘Sır’ Anlatısında Anlatım Teknikleri”. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* Ö13 (23 Ekim 2023), 401-415.
<https://doi.org/10.29000/rumelide.1379175>

“TDK”. Erişim 26 Nisan 2026. <https://sozluk.gov.tr/?kelime=tema>

Tekin, Mehmet. *Roman Sanatı: Romanın Unsurları*. İstanbul: Ötüken Yayınları, 1991.

Tevfik, Ahmed Halid. *‘Akl bilâ Cese*. Kuveyt: Diaomond Publishing, 2008.

Tevfik, Ahmed Halid. *el-Ân Efhem*. Mısır: Daru Lîlâ li’n-Neşr ve’t-Tevzî’, 2009.

Tevfik, Ahmed Halid. *el-Ân Neftehu’s-Sundûk*. Mısır: Daru Lîlâ li’n-Neşr ve’t-Tevzî’, 2007.

Tevfik, Ahmed Halid. *el-Hevl*. Mısır: Dâru’l-Karma, 2015.

Tevfik, Ahmed Halid. *E.S.P (Extrasensory Perception)*. Mısır: Dâru Lîlâ li’n-Neşr ve’t-Tevzî’, 2009.

Tevfik, Ahmed Halid. *Kahve bi’l-Yûrânyûm*. Mısır: Dar-u Lîlâ, 2018.

Tevfik, Ahmed Halid. *Lâ Mekân li’l-Me’el*. Mısır: Kayân li’n-Neşr ve’t-Tevzî’, 2019.

Tevfik, Ahmed Halid. *Leste Vahdek*. Mısır: Kayân li’n-Neşr ve’t-Tevzî’, 2012.

Tevfik, Ahmed Hâlid. *Misle İkarus*. Mısır: Daru’ş-Şurûk, 2015.

Tevfik, Ahmed Halid. *Rufekâu 'l-Leyl*. Mısır: Daru'l-Kerame, 2018.

Tevfik, Ahmed Halid. *WWW*. Mısır: Dâru Kayân li'n-Neşr ve't-Tevzî', 2018.

Tevfik, Ahmed Halid - Dahîl, Sind Raşid. *Mevsû 'atu 'z-Zalâm*. Mısır: Dar-u Lîlâ, 2006.

Topakkaya, Arslan. *Felsefe, Din ve Kültürde Zaman*. İstanbul: Say Yayınları, 2017.

Owlapps. “es-Since (Rivaye)”. 04 Mart 2023. Erişim 29 Mayıs 2026.
https://web.archive.org/web/20230304122705/http://www.owlapps.net/owlapps_apps/articles?id=1573530&lang=ar

Uçak, Nazan Özenç. “Bilgi: Çok Yüzlü Bir Kavram”. *Türk Kütüphaneciliği* 24/4 (01 Ekim 2010), 705-722.

Ummah, Khothibatul. *el-İstîlâzâm fî Rivâyeti Nâibu 'Azrail li Yusuf es-Sibâi': Dirâse Tahliliyye Tedâvüliyye*. Mevlana Malik İbrahim Devlet İslam Üniversitesi, Bitirme Tezi, 2017.
<http://etheses.uin-malang.ac.id/9266/>

Xueyi, Ma - Huseyn, Muhammed. “et-Tahakkümü's-Suhriyye fî Şûlaşiyyeti Necib Mahfuz Dirâse Tahliliyye”. *Mecelletü Külliyyeti 'l-Lugati 'l-'Arabiyye bi Itay El Barud*.
<https://doi.org/10.21608/jlt.2025.435043>

Yasin, Mesîr. “Hikâvi el-'Arab | 'Es-Since'.. Rihletün fî 'Alâm 'el-Baltacât vel-'Aşvaiyyât’”. *el-Watannews*. 2018. Erişim 29 Mayıs 2026.
<https://web.archive.org/web/20220618214602/https://www.elwatannews.com/news/details/3430336>

Yazıcı, Hüseyin. “Hikaye”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. 17/479-485. Türkiye Diyanet Vakfı, 1998.

Yıldız, Ahmet. “Murîd el-Berğûsî'nin Raeytu Râmallah İsimli Romanının Teknik ve Tematik İncelemesi”. *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 25/1 (15 Haziran 2021), 23-47.
<https://doi.org/10.18505/cuid.851785>

Yiğit, Ayşe. “Melek İlayda Sarı, Türk Romanında Bilim Kurgu (1996-2019), Günce Yayınları 2024”. *Söylem Filoloji Dergisi* 9/3 (31 Aralık 2024), 1729-1733.

Yüce, Rumeysa. *Çağdaş Arap Edebiyatında Korku Türü*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2020.

Yürek, Hasan. “Modernist Romanda Zaman Anlayışı”. *Türkbilig* 13 (01 Mayıs 2007).

Zengin, Erkan. “Mekan kuramı çerçevesinde Yade Kara’nın eseri Selam Berlin”. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* 30/1 (15 Haziran 2013), 0-0.

22Arabi. “Hasan el-Cündî Edebi R‘ub Gâim bi-Zâtihî”, 2026.

<https://22arabi.com/%d8%ad%d8%b3%d9%86->

[%d8%a7%d9%84%d8%ac%d9%86%d8%af%d9%8a-%d8%a3%d8%af%d8%a8-](https://22arabi.com/%d8%ad%d8%b3%d9%86-%d8%af%d9%8a-%d8%a3%d8%af%d8%a8-)

[%d8%b1%d8%b9%d8%a8-%d9%82%d8%a7%d8%a6%d9%85-](https://22arabi.com/%d8%ad%d8%b3%d9%86-%d8%af%d9%8a-%d8%a3%d8%af%d8%a8-%d8%b1%d8%b9%d8%a8-%d9%82%d8%a7%d8%a6%d9%85-)

[%d8%a8%d8%b0%d8%a7%d8%aa%d9%87/](https://22arabi.com/%d8%ad%d8%b3%d9%86-%d8%af%d9%8a-%d8%a3%d8%af%d8%a8-%d8%b1%d8%b9%d8%a8-%d9%82%d8%a7%d8%a6%d9%85-%d8%a8%d8%b0%d8%a7%d8%aa%d9%87/)

EKLER

EK-1

Ahmed Halid Tefik

Jacob Peter Gowy (ö. 1661) tarafından 1637 yılında yapılmış
“*The Fall of Icarus*” (İkarus ’un Düşüşü) adlı tuval üzeri yağlı
boya tablosu